

**Державна архівна служба України
Центральний державний архів зарубіжної україніки**

АРХІВНА УКРАЇНІКА В БІЛОРУСІ

Київ 2010

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Довідник містить дані щодо документів з історії України, українського народу, українсько-білоруських зв'язків, що зберігаються у шістьох республіканських архівах Білорусі: Національному архіву Республіки Білорусь, Національному історичному архіву Білорусі, Національному історичному архіву Білорусі в м. Гродно, Білоруському державному архіву кінофотофонодокументів, Білоруському державному архіві-музеї літератури і мистецтва та Білоруському державному архіві науково-технічної документації. Інформація у довіднику подається окремими описовими статтями по кожному з архівів. Статті містять дані про саму архівну установу та дані про наявність архівної україніки в фондах цієї установи. Анотації до фондів розміщені за порядковими номерами фондів, присвоєними їм у відповідній архівній установі. Статті укладені за такою схемою:

- Повна назва установи (українською та мовою оригіналу)
- Адреса, контактні дані установи
- Коротка історія створення і діяльності установи
- Характеристика фондів установи та історія комплектування установи документами архівної україніки
- Вміст фондів установи, в т.ч.:

Порядковий номер, назва фонду українською мовою

1. Шифр фонду
2. Повна назва фонду (мовою оригіналу)
3. Хронологічні межі фонду (крайні дати документів)
4. Обсяг фонду (у одиницях зберігання)
5. Інформація про фондоутворювача (біографія у випадку особового чи родинного фонду, або історія установи, організації чи об'єднання)
6. Зміст фонду (наявні у фонді документи україніки)
7. Мови документів
8. Пошукові засоби (публікації, в яких подано інформацію про даний фонд)
9. Примітки

В разі відсутності інформації по будь-якому з пунктів схеми цей пункт не зазначається в анотації. Назви книг, брошур, часописів, кінофільмів і фонозаписів, що містяться у фондах, подаються мовою оригіналу. Документи Білоруського державного архіву кінофотофонодокументів, що не об'єднані у фонди, згруповано за тематикою з розподлом на кіно-, фоно- та фотодокументи.

Подані у довіднику контактні дані архівних установ дійсні на 01.09.2010.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

англ.	англійська мова
АСРР	Автономна Соціалістична Радянська Республіка
АТ	Акціонерне товариство
БГРЕС	
БДАКФФД	Білоруський державний архів кінофотофонодокументів
БДАМЛМ	Білоруський державний архів-музей літератури і мистецтва
БДАНТД	Білоруський державний архів науково-технічної документації
БДВТОБ	Білоруський державний великий театр опери та балету
БДТ	Білоруський державний театр
білор.	білоруська мова
Білколгоспсоюз	Всебілоруський союз сільськогосподарських колективів
Білколгоспцентр	Білоруський центральний союз сільськогосподарських колективів
Білнацком	Білоруський національний комісаріат
Білпродком	Комісаріат продовольства БСРР
Білтодік	Білоруське товариство драматургів і композиторів
БНР	Білоруська Народна Республіка
болг.	болгарська мова
БРСР	Білоруська Радянська Соціалістична Республіка
БСРР	Білоруська Соціалістична Радянська Республіка
БШПР	Білоруський штаб партизанського руху
ВКЛ	Велике князівство Литовське
виконком	виконавчий комітет
Військревком	Військово-революційний комітет
вірм.	вірменська мова
ВКП(б)	Всеросійська комуністична партія (більшовиків)
ВНДІТЕ	Всесоюзний науково-дослідний інститут технічної естетики
ВРНГ	Вища рада народного господарства
ГЕС	Гідроелектростанція
Головархів	Головне архівне управління
груз.	грузинська мова
губ.	губернія
Донвугілля	Донецький державний трест з виробництва і продажу кам'яного вугілля і антрациту
ДПІ	Державний проектний інститут
ест.	естонська мова

Євробщество, Євробщестком	Єврейський громадський комітет з допомоги постраждалим від погромів
ЗРФСР	Закавказька Радянська Федеративна Соціалістична республіка
італ.	італійська мова
Компрод	Комісаріат продовольства
КПБ	Комуністична партія Білорусії
КП(б)Б	Комуністична партія (більшовиків) Білорусії
КП(б)ЛіБ	Комуністична партія (більшовиків) Литви і Білорусії
КП(б)У	Комуністична партія (більшовиків) України
КПЗБ	Комуністична партія Західної Білорусії
КПЗУ	Комуністична партія Західної України
КПП	Комуністична партія Польщі
КПУ	Комуністична партія України
КСМЗУ	Комуністична спілка молоді Західної України
Кримсільсоюз	Кримський сільський союз
латин.	латинська мова
латис.	латиська мова
лит.	литовська мова
ЛитБіл	Соціалістична Радянська Республіка Литви і Білорусі
ЛКСМ	Ленінський комуністичний союз молоді
м.	місто
МВС	Міністерство внутрішніх справ
Мінгубпродком	Мінський губернський продовольчий комітет
Мінгубревком	Мінський губернський військово-революційний комітет
міст.	містечко
НАРБ	Національний архів Республіки Білорусь
Наркомат	Народний комісаріат
Наркомвнуторг	Народний комісаріат внутрішньої торгівлі
Наркомзем	Народний комісаріат землеробства
Наркомнац	Народний комісаріат зі справ національностей
Наркомпрод	Народний комісаріат продовольства
Наркомтекстильпром	Народний комісаріат текстильної промисловості
Наркомфін	Народний комісаріат фінансів
Нацкомісія	Комісія зі здійснення національної політики
НВТ	Науково-виробниче товариство
НДІ	Науково-дослідний інститут
НДІЛивавтопром	Науково-дослідний конструкторсько-технологічний інститут ливарного виробництва автомобільної промисловості
НЕП	Нова економічна політика
НІАБ	Національний історичний архів Білорусі

НКВС	Народний комісаріат внутрішніх справ
нім.	німецька мова
обл.	область
од. зб.	одиниця зберігання
Південсталь	Державний трест сталеві промисловості південних районів СРСР
ПНР	Польська Народна Республіка
польс.	польська мова
Постпредство	Постійне представництво
Раднаргосп	Рада народного господарства
Раднарком, РНК	Рада Народних комісарів
РКП(б)	Російська комуністична партія (більшовиків)
РМ	Рада Міністрів
рос.	російська мова
РРФСР	Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСЧА	Робітничо-селянська Червона армія
РСФРР	Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
РТО	Рада труда і оборони
Рудметалоторг	Акціонерне товариство з торгівлі рудою, металами та металобрухтом
с.	село
СГВ	Селянська громадська взаємодопомога
СНД	Співдружність Незалежних Держав
СРСР	Союз Радянських Соціалістичних Республік
УВО	Українська військова організація
УД	Українська Держава
узб.	узбецька мова
укр.	українська мова
УНР	Українська Народна Республіка
УРСР	Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСРР	Українська Соціалістична Радянська Республіка
Ф.	фонд
франц.	французька мова
ЦАЖР БСРР	Центральний архів Жовтневої революції БСРР
ЦВК, ЦИК	Центральний виконавчий комітет
ЦДАВО України	Центральний державний архів вищих органів влади і управління України
ЦДАЖР	Центральний державний архів Жовтневої революції і соціалістичного будівництва
ЦДАФФКД БРСР	Центральний державний архів фотофонокінодокументів БРСР
ЦДІА БРСР	Центральний державний архів БРСР

ЦК
ЧАЕС
чес.
ЧСР

Центральний комітет
Чорнобильська атомна електростанція
чеська мова
Чесько-Словацька Республіка

Державна установа «Національний архів Республіки Білорусь»

Дзяржаўная установа «Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь»

пр. Незалежнасці, 116
220114, г. Мінск, Беларусь
(+37517) 237 67 78
e-mail: narb@narb.by
<http://narb.by>

Історія установи. Національний архів Республіки Білорусь (НАРБ) – провідна державна архівна установа Білорусі. Архів виник у Мінську 28 травня 1927 р. згідно з рішенням Центрального виконавчого комітету (ЦВК) і Ради народних комісарів (РНК) БСРР у якості Центрального архіву Жовтневої революції БСРР (ЦАЖР БСРР). При архіві діяла науково-довідкова бібліотека. 15 жовтня 1930 р. при ЦАЖР БСРР створили відділ кінофотодокументів і секретний архів. У 1930–1932 рр. відповідно до рішення ЦВК БСРР архів було переведено до Могильова. 26 травня 1928 р. був створений також Центральний партійний архів Комуністичної партії Білорусії, фонди якого пізніше були передані до НАРБ.

У липні 1938 р. ЦАЖР був реорганізований у Центральний державний архів Жовтневої революції і соціалістичного будівництва БРСР (ЦДАЖР БРСР). Співробітники архіву займалися прийманням, розміщенням, описуванням, каталогізацією архівних фондів, обслуговуванням читальних залів, виданням довідок, виявленням документів з історії громадянської війни, публікацією документів та статей на основі архівних документів.

Протягом 1941–1944 рр. ЦДАЖР БРСР не був евакуйований і залишився на окупованій території. Відновлення архіву відбулося у січні 1944 р. у Гомелі, а після звільнення території Білорусі ЦДАЖР БРСР переїхав до Мінська. Співробітники архіву, крім звичайної роботи, систематизували і перекладали на російську мову німецькі документи, які використовували для пошуку військових злочинців. Після війни постійно збільшувався штат ЦДАЖР, проводилися неодноразові реорганізації структури архіву. З 1952 р. проводилася планова робота з науково-технічного опрацювання фондів, з 1955 р. – реставрація документів, з 1958 р. – їх мікрофільмування. У 60-70-ті рр. ХХ ст. архів активно займався публікацією документів та науково-дослідною роботою з питань архівознавства і документознавства.

У травні 1993 р. ЦДАЖР БРСР перейменований у Білоруський державний архів, а в 1995 р. – реорганізований у Національний архів Республіки Білорусь.

Характеристика фондів. До архіву потрапляли документи центральних державних, професійних, кооперативних, громадських

організацій Білорусі, які розпочали свою діяльність після Жовтневої революції 1917 р. До 1927 р. такі документи зберігалися в архівосховищах Центрального архіву (при Народному комісаріаті просвіти, згодом при ЦВК, 1922–1927 рр.), а після утворення Центрального архіву Жовтневої революції їх перевели туди. Вже у 1927 р. у архіві були зосереджені фонди народних комісаріатів БСРР, Вищої ради народного господарства, Центрального статистичного управління, кооперативних організацій, організацій зі страхування і кредитування, торгових організацій, трестів і синдикатів, військових частин і організацій, місцевих установ, що діяли на території Білорусі. У науково-довідковій бібліотеці зберігалось близько 300 комплектів зарубіжних і радянських газет, до 3000 екземплярів книг і брошур, а також афіші, листівки тощо.

У середині 30-х рр. ХХ ст. до ЦДАЖР зв'язку з ліквідацією в БСРР округів потрапили документи Бобруйського, Калінінського, Мінського та Могильовського окружних архівів, які містили документи місцевих установ, організацій і підприємств. В цей час у архіві, крім документів на паперових носіях, зберігалися кіно- і фотодокументи.

Після утворення ЦДАЖР БРСР було уточнено склад документів, що повинні у ньому зберігатися. У архіві залишилися фонди установ республіканського підпорядкування, а фонди місцевих установ передані у обласні архіви. В 1941 р. у архіві зберігалось більш ніж 850 од. зб., об'єднаних у 2318 фондів.

Під час війни 1941–1945 рр. частина документів ЦДАЖР БРСР (зокрема, всі документи секретних фондів) згоріла та була втрачена. Деякі фонди архіву німці у 1944 р. вивезли до Риги, де співробітники штабу А. Розенберга відсортували їх для відправки найбільш цінних документів до Німеччини. Після війни у Білорусі залишилося 30 тис. од. зб., у Ризі – 50 тис. од. зб., були втрачені бібліотечний фонд і науково-довідковий апарат. У 1944 р. ЦДАЖР БРСР прийняв на зберігання комплекс документів окупаційних установ і організацій, військових формувань, що діяли на території Білорусі у 1941–1944 рр. З 1945 р. до архіву переводять документи центральних установ, які перебували до війни у відомчих архівах (зокрема, Верховної Ради, Ради Народних Комісарів, окремих народних комісаріатів, Академії наук тощо). У 1947 р. до ЦДАЖР з Державної бібліотеки БРСР ім. В. І. Леніна передані документи емігрантських організацій, проте вони як такі, що не відносяться до профілю архіву, були у 1951 р. передані Головному архівному управлінню МВС СРСР. На 1 січня 1946 р. у ЦДАЖР БРСР нараховувалося 239 фондів, що містили 153 214 од. зб., а також 3324,5 кг документів у розсіпу.

Наприкінці 40-х – початку 50-х рр. ХХ ст. велася робота з засекречення архівних фондів (таких нараховувалося до 50 %). Однак після 1956 р. розпочався зворотній процес, який, однак, не торкався трофейних фондів. Інший етап розсекречення розпочався у 1983 р. і особливо посилювався після рішень Головархіву СРСР 1987 р. А вже протягом 1990–1995 рр.

співробітники архіву розсекретили і фонди окупаційних установ і організацій.

У 1961 р. були укладені списки джерел комплектування архіву, до яких було включено 325 республіканських установ, після чого до архіву потрапили фонди Ради Міністрів, Держплану, окремих міністерств БРСР та ін., всього близько 100 тис. од. зб. В цей час в результаті цільової експертизи фондів ЦДАЖР БРСР невелика кількість справ була визначена до знищення. У 1965 р. на базі предметно-тематичного каталогу створено систематичний та іменний каталоги.

У 1995 р. до архіву були передані фонди ліквідованого Центрального партійного архіву Комуністичної партії Білорусії. З цього часу проводилося розсекречення цих документів, переробка описів, підготовка науково-довідкового апарату.

На даний момент НАРБ зберігає документи установ і організацій республіканського значення, починаючи з 1917 р.: Тимчасового уряду, Західної області, Білоруської Народної Республіки, Радянської Соціалістичної Республіки Білорусії, Литовсько-Білоруської РСР, Білоруської Соціалістичної Радянської Республіки, Білоруської Радянської Соціалістичної Республіки, Республіки Білорусь. Це фонди державних структур, що діяли і діють на території Білорусі, білоруських державних установ і підприємств за межами країни, політичних партій, громадських об'єднань, недержавних фондів та інших структур; особові фонди державних і громадських діячів, фонди, колекції та документи інших фізичних осіб; друковані матеріали, що доповнюють документи архіву та потрібні у науково-дослідній, інформаційно-довідковій роботі архіву; документи, передані до НАРБ у дарунок.

У НАРБ нараховується 1300 фондів, що об'єднують 1006209 од. зб.

1. Білоруський національний комісаріат

1. Ф. 4.

2. Беларускі нацыянальны камісарыят

3. 1918–1919.

4. 134 од. зб.

5. *Білоруський національний комісаріат (Білнацком) був утворений декретом РНК від 14 лютого 1918 р. Він існував на правах окремого відділу Народного комісаріату національностей (Наркомнац) та перебував у Петрограді, з квітня 1918 р. – у Москві. Головними завданнями Білнацкому були: «1. Інформування радянської влади про потреби даної національності. 2. Інформування національностей про всі кроки та заходи радянської влади. 3. Задоволення через органи радянської влади культурно-просвітніх потреб даної національності. 4. Найбільш широка і масова агітація та пропаганда ідей радянської влади між масами даної національності». Ліквідований постановою Наркомнац 8 березня 1919 р.*

б. Протоколи засідань колегії Наркомнац за участі українського комісара у квітні – вересні 1918 р. з відомостями про українські організації у Москві, про події в Українській Державі, про українсько-російські мирні переговори, про діяльність українського комісара І. Кулика, про діяльність українського відділу Наркомнац щодо біженців-українців у Білорусі та Росії, відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченку, формування українських військових підрозділів у Червоній армії, вербування партійних працівників тощо, бюлетень білоруського інформбюро від 18 листопада 1917 р. з інформацією про представництво українців при Великій Білоруській Раді та діяльність Української військової ради у Білорусі; статuti білоруських організацій «Білоруський Гай», «Товариство любителів Білоруського народного мистецтва» та ін., лютий – липень 1918 р.; резолюція зібрання білоруської організації «Білоруський Гай» у Одесі та листування з нею про роботу та завдання Білнацкому, лютий – червень 1918 р.

7. Рос.

2. Центральний виконавчий комітет БСРР

1. Ф. 6.

2. Цэнтральны выканаўчы камітэт БССР

3. 1920–1937.

4. 3982 од. зб.

5. *Центральний виконавчий комітет (ЦВК) був законодавчим органом влади БСРР, який діяв у перервах між з'їздами Рад. ЦВК був обраний на I Всебілоруському з'їзді Рад, який відбувся 2–3 лютого 1919 р. у Мінську. Згідно з Конституцією БСРР, прийнятою на цьому ж з'їзді, ЦВК діяв у перервах між з'їздами Рад БСРР і був їм підзвітний. Тоді ж було обрано склад ЦВК (50 осіб) та голову – А. Мяснікова. Об'єднане засідання ЦВК Литви та Білорусі у Вільні 27 лютого 1919 р. вирішило здійснити об'єднання двох республік у Соціалістичну Радянську Республіку Литви і Білорусі (ЛитБіл), через що було обрано ЦВК Литви і Білорусі на чолі з К. Циховським. Через зайняття поляками Литви і Білорусі у 1919 р. ЛитБіл було ліквідовано, а після відновлення БСРР до скликання З'їзду Рад тривалий час країною керував Білоруський революційний комітет. 17 грудня 1920 р. на II З'їзді Рад у Мінську було обрано новий склад ЦВК. За Конституцією БСРР 1927 р. ЦВК був носієм верховної влади в республіці у період між з'їздами Рад; Президіум ЦВК був вищим законодавчим, розпорядчим і контролюючим органом; комітету підлягав уряд – Рада Народних Комісарів. За Конституцією БРСР 1937 р. найвищим законодавчим органом стала Верховна рада БРСР (у період між її сесіями діяв її Президіум), тому із скликанням Верховної ради 26 червня 1938 р. ЦВК перестав існувати.*

б. Опис державного кордону між Росією та Україною, з одного боку, та Польщею, з іншого, 1921 р.; матеріали про виконання Ризького договору, в т.ч. декларація російсько-української військової делегації, договір про репатріацію, листування з представниками російсько-української мирної

делегатії про виконання 9 пункту угоди, 1921 р.; матеріали про врегулювання кордону між УСРР та БСРР, 1924 р.; виписки з протоколів засідань Президіума ЦВК СРСР та БСРР про встановлення кордонів між БСРР та УСРР та приєднання частини Гомельської губернії до БСРР, 1927 р.; декрети, постанови і протоколи засідань ЦВК і РНК УСРР за 1922–1926 рр., протоколи засідань Президіума ЦВК УСРР та виписки з них за 1926 р., 1928–1931 рр.; стенографічний звіт сесії Кримського ЦВК, протоколи засідань Президіума ЦВК та РНК Кримської АСРР за 1926–1928 рр., звіт про діяльність ЦВК Кримської АСРР у 1926 р.; виписки з протоколів засідання Президіума ЦВК СРСР і УСРР про реорганізацію ВРНГ СРСР, 1926–1927 рр.; листування з ЦВК УСРР, Кримської АСРР та ін. союзних республік з питання обміну досвідом у роботі, 1926–1927 рр., щодо організації перепідготовки працівників низового радянського апарату, 1926 р.; статистичні дані щодо кількості українців у Білорусі за станом на 1930 р.

7. Рос., білорус., польс., ідиш.

8. *Пушкін І. А.* Забеспячэнне грамадска-палітычных і культурна-асветніх запатрэбаванняў украінскага насельніцтва Беларусі (з вопыту 1920-х гадоў) // Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 228–230.

3. Рада Народних Комісарів БСРР/ Рада Міністрів БРСР /Рада Міністрів Республіки Білорусь / Кабінет Міністрів Республіки Білорусь

1. Ф. 7.

2. Совет Народных комиссаров БССР / Совет Министров БССР / Совет Министров Рэспублікі Беларусь / Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь

3. 1919–1996.

4. 22394 од. зб.

5. 31 грудня 1918 р. було створено перший уряд Радянської Білорусі – Тимчасовий робітничо-селянський уряд Білорусі на чолі з головою Д. С. Жилуновичем, який 1 січня 1919 р. оголосив про створення БСРР. 5 січня 1919 р. уряд БСРР переїхав до Мінська, на початку лютого відбулося формування уряду – Ради Народних Комісарів, однак у лютому 1919 р. настало злиття Білорусі та Литви у Литовсько-Білоруську СРР, уряд якої, очолений В. С. Міцкявічюсом-Капсукасом, розміщувався у Вільні (Вільнюсі). Після утвердження радянської влади у Білорусі у 1920 р. було поновлено БСРР, а її уряд отримав назву Ради народних комісарів (РНК). РНК була вищим виконавчим і розпорядчим органом Білорусі, підзвітним З'їздам Рад та ЦВК, що діяла між з'їздами. Склад РНК обирала ЦВК БСРР (за Конституцією БРСР 1937 р. – Верховна Рада БРСР). Після нападу Німеччини на СРСР уряд БРСР евакуйовано до Гомеля, Москви та Казані, а у серпні 1944 р. РНК БРСР повернулася до Мінська. 15 березня 1946 р. виконавчим органом влади у БРСР стала Рада Міністрів. Після здобуття

незалежності Білорусі у 1991 р. уряд отримав назву Ради Міністрів Республіки Білорусь, з 1994 р. – Кабінету Міністрів Республіки Білорусь.

6. Постанови і проекти постанов ЦВК і РНК УСРР, СРСР і союзних республік щодо стану доріг, шляхового будівництва та шляхової трудової повинності у БСРР, 1928 р.; листування з РНК СРСР та союзними міністерствами з питань відновлення народного господарства Білорусі, 1946 р.; протоколи, довідки, інформації про заходи з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у 1988–1990 рр., 1992–1994 рр.; документи про торгово-економічну, науково-технічну і культурну співпрацю Республіки Білорусь з державами – членами СНД, в т.ч. з Україною, 1991–1996 рр.

7. Рос., білорус.

4. Військово-революційний комітет Білорусії

1. Ф. 8.

2. Ваенна-рэвалюцыйны камітэт Беларусі

3. 1920.

4. 88 од. зб.

5. *Згідно з рішенням ЦК РКП(б) від 25 травня 1920 р. наказом Революційної військової ради Західного фронту 9 липня 1920 р. було створено Мінський губернський військово-революційний комітет (Мінгубвійськревком) – тимчасовий вищий орган цивільної і військової влади, який мав завданням наведення і підтримку революційного порядку, організацію влади, забезпечення потреб РСЧА, проведення політики радянської влади на звільненій від поляків території Мінської губернії. Наказом Революційної військової ради Західного фронту 12 серпня 1920 р. Мінгубвійськревком перетворено на Військово-революційний комітет (Військревком), який став вищим верховним органом влади на всій території Білорусі. Наказом Військревкому БСРР від 5 серпня 1920 р. всі відділи Мінгубвійськревкому перейменовані у відділи Військревкому, а пізніше на комісаріати. У середині грудня 1920 р. був скликаний 2-й з'їзд Рад і Військревком передав йому свою владу.*

6. Листування з головою польсько-російсько-української військової делегації про свавілля польських солдатів у нейтральній смузі, грудень 1920 р.

7. Рос.

5. Комісія з земельного влаштування трудящих євреїв при ЦВК БСРР

1. Ф. 11.

2.

3. 1924–1931.

4. 269 од. зб.

5. *Комісія була створена на підставі постанови ЦВК БСРР від 25 червня 1924 р. «О землеустройстве трудящихся евреев».*

6. Документи щодо переселення євреїв з Білорусі до Криму: плани, звіти, відомості, списки, облікові картки, листи, протоколи зібрань переселенців, вирізки з газет, акти економічного становища переселенців.

7. Рос., білор., ідиш.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

6. Постійне представництво БСРР при Уряді СРСР

1. Ф. 15.

2. Пастаяннае прадстаўніцтва БССР пры Урадзе СССР

3. 1921–1926.

4. 2540 од. зб.

5. У листопаді 1917 р. при уряді РСФРР було створено Народний комісаріат зі справ національностей, при якому діяли національні комісаріати. У січні 1918 р. при Наркомнаці РСФРР діяв Білоруський національний комісаріат (див. № 1). Надалі події Громадянської та радянсько-польської війн і відносини між Росією і Білоруссю, яка вважалася частиною РСФРР, не дозволяли білорусам мати своє представництво в Москві. Лише на початку 1921 р. радянське керівництво визнало за необхідне формувати відносини з БСРР на тих само засадах, що і між РСФРР та УСРР. У 1921 р. було відкрито Повноважне представництво БСРР при уряді РСФРР у Москві, після утворення СРСР у 1924 р. переформоване на Постійне представництво (Постпредство) БСРР при уряді СРСР. Завданням інституції було представляти інтереси Білоруської Республіки у відносинах з керівництвом Радянського Союзу. Контакти з іншими союзними республіками на найвищому рівні також відбувалися за посередництвом постійних представництв. З 1939 р. установа існувала в якості Постпредства РНК БРСР при РНК СРСР, з 1946 р. – Постпредства РМ БРСР при Раді Міністрів СРСР (з липня 1991 р. – при Кабінеті Міністрів СРСР). У 1992 р. утворено Повноважне представництво РМ Республіки Білорусь при Уряді Російської Федерації. Після зміни відносин між Білоруссю та Росією на міждержавні дипломатичні стосунки 23 грудня 1992 р. представництво реорганізоване у Посольство Республіки Білорусь у Російській Федерації, м. Москва.

6. Проект положення про Повноважних представників союзних республік при уряді СРСР, розроблений представництвом УСРР, 1923–1924 рр.; виписка з протоколу засідання Ради труда і оборони СРСР про виділення коштів на перевезення семенної позички УСРР, 1923 р.; висновки представництва УСРР та ін. союзних республік до проектів постанов ЦВК СРСР з різних питань: нового статуту РСЧА, посередництва при здійсненні торгових операцій державними підприємствами, побудови електричних станцій, щодо проекту статуту Добровільного товариства друзів хімічної оборони та хімічної промисловості (Доброхім), проекту статуту Всеросійської ліги соціалістів-універсальєрів, проекту положення про лляно-

пеньковий комітет при Наркомвнуторзі ССРСР, положення про Коллегію захисників, про встановлення розмірів мисливського збору, про Всесоюзний комітет сприяння будівництву робочих помешкань, про скорочення приливу селянської робочої сили, про зниження акцизу на спирт для наукових і практичних робіт, 1924–1925 р.; проект постанови ЦВК і РНК СРСР про віднесення Київського ярмарку до ярмарків всесоюзного значення, 1924–1925 рр.; проекти постанови РТО СРСР: про встановлення розряду патентів на особисті промислові заняття для агентів Української державної комісійно-посередницької контори, про схвалення перспективних планів розвитку хмелеводства Наркомзему УСРР, про скасування мандату, виданого ВРНГ УСРР на управління Південним машинобудівним трестом, про передання 10 % загального замовлення Головного господарського управління РСЧА на пошиття військового обмундирування Україні, про ввезення до України з-за кордону кіс, про надання українській цукровій кооперативній промисловості цільових кредитів, про ввезення до України з Франції виноградних філоксеростійких саджанців, про допомогу заходам з розвитку кукурудзи в Україні та виділення цільової позички Держбанком СРСР з цією метою, про скликання у Харкові 2-го Всесоюзного з'їзду з боротьби з венеричними захворюваннями, про списання з Кримсільсоюзу заборгованості з золотого займу та про видачу йому позики з фонду санування, про виділення коштів Південному округу шляхів сполучення на карантинне обладнання залізничних станцій УСРР, з яких відбувається експортне відправлення свиней, про цільове використання доходів від попудного збирання з вантажів, що перевозяться залізницями та водяними шляхами України, 1924–1925 рр., про зняття недоїмки акцизу за сіль з Управління військової кооперації України і Криму за 1922 р.; проект постанови Президіума ЦВК СРСР про заборону розповсюдження на території України випущених іншими союзними республіками марок, видань тощо з благодійними цілями, 1924–1925 рр.; доповідь комісії ВРНГ СРСР про дослідження фінансового становища «Донвугілля» та постанова РТО СРСР за доповіддю, 1925 р.; листування з представництвом УСРР про надання робочих місць для лікарів, які закінчили медичні вузи УСРР; список студентів, командированих до вузів України на місця, надані Білорусі, 1925 р.; листування з РНК УСРР про стипендії робфаківців і студентів вузів, 1925 р.; листування з Адміністративною фінансовою комісією при РНК СРСР про ввезення до України жита для постачання армії та з ін. питань, 1925 р.; листування з РТО СРСР та РНК УСРР про встановлення пільгового тарифу на перевезення залізницею лісобудівельних матеріалів для переселенців і розселенців у межах України, 1924–1925 рр.; листування з РТО СРСР про введення представництва УСРР до комітету з військових заказів при ВРНГ СРСР, 1924–1925 рр.; висновок представництв союзних республік щодо прохання Економічної наради УСРР про видання позики у основний капітал Всеукраїнського товариства тваринництва і молочної кооперації «Добробут», 1925 р.; висновок представництва БСРР та ін. союзних республік з приводу

доповідної записки РНК УСРР про опротестування пропозиції Головного управління Держстраху СРСР про зняття вартості облігацій 8 % займу з балансу Укрдержстраху, 1925 р.; проект постанови РНК СРСР «О предельных нормах обеспеченности земель для льгот маломощным хозяйствам по единому сельскохозяйственному налогу и обеспеченности единицами обложения для льгот красноармейским хозяйствам по тому же налогу в УССР», 1925 р.; висновок представництва УСРР щодо проекту постанови РНК СРСР про Розподіл промислових підприємств на союзні та республіканські, 1925 р.; виписка з протоколу засідання Президіума ЦВК СРСР про передання УСРР українських архівних матеріалів, що перебували в РСФРР, 1925 р.

7. Рос., білорус.

7. Повноважний представник БСРР та Уповноважений повноважного представника РСФРР при всіх закордонних організаціях допомоги Росії у Західній області

1. Ф. 16.

2. Паўнаважны прадстаўнік БССР і Упаўнаважаны паўнаважнага прадстаўніка РСФСР

3. 1917–1923.

4. 23 од. зб.

6. Інформаційні повідомлення закордонної преси про голод євреїв в Україні.

7. Рос., англ.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

8. Народний комісаріат продовольства БСРР

1. Ф. 43.

2. Народны камісарыят харчавання БССР

3. 1919–1924.

4. 2833 од. зб.

5. *20 січня 1919 р. при Тимчасовому робітничо-селянському уряді Білорусі було утворено Комісаріат з продовольчих справ, 4 лютого перейменований на Народний комісаріат продовольства (Наркомпрод) БСРР. Припинив свою діяльність з утворенням Литовсько-Білоруської Республіки та Наркомпроду ЛитБілор. 19 липня 1919 р. Наркомпрод ЛитБіл перейменовано на Мінгубпродком (див. № 30), ліквідований у серпні того ж року та відтворений на звільненій від польської армії території Білорусі 17 липня 1920 р., у серпні перейменований на Комісаріат продовольства (Компрод, Білпродком). 2 жовтня 1920 р. почалася евакуація Компроду БСРР до м. Рославля. У другій половині листопада 1920 р. реевакуйований до Мінська та 17 грудня 1920 р. перейменований на Наркомпрод. Складався з 5 відділів, у 1921 р. перейменованих на управління, яких на 1923 р. залишилося три.*

Ліквідація Наркомпроду почалася 15 грудня 1923 р. і завершилася 9 квітня 1924 р.

6. Постанова ВЦВК та РНК УСРР про порядок звільнення від сплати натурального податку на продукти від 7 вересня 1921 р.; накази та відомості витрат продуктів російсько-українсько-білорусько-польською змішаною прикордонною комісією за листопад 1921 р.; листування з Наркомпродом УСРР про відпуск хліба та солі для БСРР, липень – серпень 1921 р.

7. Рос.

9. Центральний комітет селянської громадської взаємодопомоги при Народному комісаріаті соціального забезпечення

1. Ф. 103.

2. Цэнтральны камітэт сялянскай грамадскай узаемадапамогі пры Наркомаце сацыяльнага забеспячэння БССР

3. 1922–1930.

4. 434 од. зб.

5. 25 жовтня 1922 р. на I Всебілоруському з'їзді комітетів селянської громадської взаємодопомоги було вибрано Центральну селянську секцію, перейменовану на II Всебілоруському з'їзді комітетів у липні 1923 р. на Центральний комітет селянської громадської взаємодопомоги (ЦК СГВ). У 1931 р. Центральний та місцеві комітети припинили свою діяльність.

6. Привітання ЦК СГВ Білорусі I-й Всеукраїнській конференції селянських товариств взаємодопомоги; звіти про роботу ЦК СГВ, обмін досвідом з роботою ЦК СГВ України.

7. Рос.

8. Центральний государственный архив Октябрьской революции и социалистического строительства БССР. Путеводитель. – Мн: Польша, 1967. – 244 с.

10. Народний комісаріат зовнішньої та внутрішньої торгівлі БСРР

1. Ф. 117.

2. Народны камісарыят знешняга і ўнутранага гандлю БССР

3. 1924–1931.

4. 2040 од. зб.

5. До 1924 р. на території Білорусі не було спеціальних закладів, які б займалися питаннями внутрішньої торгівлі. На 1924 р., коли торгівля стає достатньо чіткою категорією економіки, з метою регулювання питань внутрішньої торгівлі постановою Економічної наради БСРР від 28 листопада 1923 р. у Білорусі було створено Комісію з внутрішньої торгівлі (діяла з 1 лютого 1924). Постановою ЦВК і РНК БСРР від 25 липня 1924 р. Комісія була перетворена на Наркомат з внутрішньої торгівлі (Наркомторг). 28 лютого 1931 р. було вирішено перейменувати Наркомторг на Народний комісаріат постачання.

6. Протоколи засідань колегії Наркомторга УСРР за січень – липень 1926 р.; листування Наркомторга БСРР з правліннями «Південстали», «Донвугілля» та ін. закладів про торгівлю металевими виробами, донецьким вугіллям та лісоматеріалами, 1925 р.; кон'юнктурні огляди ринків України, 1924–1925 рр.; постанови, циркуляри, протоколи засідань колегії Наркомторга УСРР, 1926 р.

7. Рос.

11. Уповноважений Київської контори акціонерного товариства з торгівлі рудою, металами та металоломом у БСРР

1. Ф. 172.

2. Уपाўнаважаны Кіеўскай канторы акцыянернага таварыства па гандлі рудамі, металамі і металаломам у БССР

3. 1926–1931.

4. 60 од. зб.

5. *Акціонерні товариства (АТ), що існували з часів Російської імперії, припинили своє існування при радянській владі. Однак після запровадження НЕПу громадянам СРСР було надано право на утворення АТ, діяльність яких на території Білорусі регулювалася нормами Громадянського кодексу БСРР 1923 р. та Положенням про АТ 1927 р. З середини 20-х рр. ХХ ст. йде процес одержавлення АТ. У 1922 р. РТО СРСР прийняла рішення утворити відомство «Металоторг». Постановою РНК СРСР № 77 від 10 серпня 1923 р. у системі ВРНГ СРСР на базі «Металоторгу» було створено Акціонерне товариство з торгівлі рудою, металами та металоломом «Рудметалоторг». Контори Рудметалоторгу були створені у союзних республіках. В УСРР діяла Київська контора Рудметалоторгу, що мала уповноваженого в БСРР. АТ у СРСР були ліквідовані на початку 30-х рр. ХХ ст.*

6. Договори, підписані з правлінням Уральського гірсько-заводського синдикату про купівлю залізно-сталевого лому, 1926–1927 рр.; циркуляри АТ «Рудметалоторг», постанови Наркомфіну СРСР, циркуляри, накази, інструкції ВРНГ, Наркомату зовнішньої торгівлі, Наркомвнуторгу СРСР та БСРР, 1927–1931 рр.; накази, циркуляри, інструкції Київської контори Рудметалоторгу про розподіл території Білорусі на ряд районів зі збирання металолому, про інвентаризацію майна і грошових засобів у агентствах, листування щодо збільшення якості металу, про дотримання строку висилання звітів усіма державними і кооперативними підприємствами, про збільшення відвантажень лому, 1929–1930 р.; бюлетень товарів Харківської контори Рудметалоторгу, 1928 р.; листування з Білоруським державним трестом шкіряної промисловості, дирекціями заводів, Білоруським центральним союзом сільського господарства та кредитних кооперативів з різними конторами акціонерного товариства, центральним комітетом з перевезень та ін. установами, з Київською конторою АТ про наявність сировини, ціни здавання металолому, про покращення обліку металолому,

про підписання договорів та доставку металолому, наявності сировини, заготівлю та перевезення лому та ін., 1929–1930 рр.; договори з АТ торгівлі хлібом, ін. сільськогосподарськими продуктами, з обласними, губернськими та районними об'єднаннями сільськогосподарської кооперації про закупівлю сировини та заготівлю лома, 1928–1929 рр.; звіти, відомості руху товарів, дані про ціни, відомості купівлі-продажу, фінансові звіти, 1929–1930 рр.

7. Рос.

12. Білоруська контора Київського торгового відділення Південно-хімічного тресту Раднаргоспу УСРР

1. Ф. 176.

2. Беларуска кантора Кіеўскага гандлёвага аддзялення Паўднёвахімічнага трэста Саўнаргаса УССР

3. [1924] 1925–1926.

4. 24 од. зб.

5. *У період НЕПу в СРСР підприємства об'єднувалися у трести за різними ознаками, як то: випуск подібної продукції, використання подібної сировини, географічна близькість підприємств тощо. У 20-ті рр. ХХ ст. у СРСР трест став основною організаційною формою керівництва виробництвом. Південнохімічний трест «Хімвугілля» («Химуголь») був утворений у листопаді 1921 р. в Лисичанську (УСРР). Трест входив до системи Раднаргоспу УСРР і об'єднував різнопланові підприємства: з виробництва соди і кислоти, палива для хімічних заводів, кам'яновугільні шахти, складувний завод; робітниками тресту проводилися також науково-дослідні роботи у хімічній сфері. Трест мав кілька торгових відділень: Київське, Московське, Північно-Західне тощо, які в свою чергу тримали у союзних республіках свої контори. Влився до «Донвугілля».*

6. Накази по Київському тресту «Хімвугілля», 1925–1926 рр., маклерські записки, біржеві угоди, ціни і прейскуранти на товари, інформаційні листи, доповідні записки, протоколи ревізій, довідки, посвідчення, відрядження працівників Білоруської контори «Хімвугілля», 1924–1926 рр.; листування з Київським торговим відділенням «Хімвугілля» щодо надання звітів з роботи та супроводжувальні до замовлень на доставку хімічних товарів, 1925–1926 рр.; листування з Харківським АТ «Хімторг» про доставку хімічних товарів, 1926 р.; листування з Кредитним бюро, приймальниками лісоматеріалів, поштово-телеграфічною конторою, Держпланом, Білоруським деревообробним трестом «Лесбел», правлінням Південно-хімічного тресту «Хімвугілля» про різні справи; описи справ і документів, відправлених до Києва, 1926 р.

7. Рос.

13. Управління уповноваженого Московського представництва Донецького державного кам'яновугільного тресту з виробництва вугілля і антрациту ВРНГ СРСР по Білорусії та Гомельській губернії.

1. Ф. 178.
2. Упраўленне ўпаўнаважанага Маскоўскага прадстаўніцтва Данецкага дзяржаўнага каменнавугальнага трэста па вытворчасці вугалю і антрацыту ВСНГ СССР па Беларусі і Гомельскай губ.
3. 1924–1928.
4. 93 од. зб.
5. *У 20-ті рр. ХХ ст. у Донбасі розпочинається процес об'єднання промислових підприємств у трести. Серед них були «Донсталь» та «Хімвугілля», які пізніше влилися у Донецький державний трест з виробництва і продажу кам'яного вугілля і антрациту («Донвугілля»). До тресту увійшли також заводи машинобудування Донбасу, а також інших міст України, зокрема «Світло шахтера» (Харків), Донецький, Горловський і Луганський машинобудівні заводи. Управління тресту перебувало у м. Харкові. У 1923–1925 рр. трест очолював М. Л. Рухимович.*
6. Постанови ЦВК і РНК СРСР, Ради труда і оборони СРСР та листування з ними, накази, циркуляри і інструкції «Донвугілля» та керуючого «Донвугілля» з адміністративних та торгових питань (про встановлення єдиного обліку, про оплату праці, преміювання, робочий день співробітників та ін.), 1924–1926 рр.; протоколи засідань комітетів сприяння Донбасу по СРСР і БСРР, 1924 р., протоколи наради фінансового відділу «Донвугілля» з головними бухгалтерами представництв і паливного відділення, 1925–1926 рр., протокол наради представників ВРНГ СРСР і паливних відділів «Донвугілля» та Московського представництва «Донвугілля», протоколи нарад при комерційному управлінні «Донвугілля», при Гірськпостачанні «Донвугілля», нарад представників відділу палива Головного гірничо-паливного управління ВРНГ СРСР, відділу палива ВРНГ РСФРР та торгового відділу «Донвугілля», 1926–1927 рр., програма наради керуючих «Донвугілля», 1926 р.; план постачання споживачів донецьким паливом на І квартал 1924–1925 рр.; листування з «Донвугіллям» про перехід на донецьке мінеральне паливо, з паливним відділом «Донвугілля» і управлінням Краматорського машинобудівельного і металургійного заводу про відвантаження і збут чавуну, про реалізацію палива, 1924–1925 рр., з відділом гірського постачання «Донвугілля» щодо відвантаження лісоматеріалів, 1925–1926 рр.; звіти уповноваженого і його листування з комерційним управлінням «Донвугілля», 1924, 1925 рр.; договори Об'єднання Донецької кам'яновугільної промисловості з органами Комісаріату шляхів сполучення Західної залізниці про відвантаження та розрахунки за мінеральне паливо, 1924–1925 рр.; дані про відвантаження лісоматеріалів, позабіржові операції, рух палива, ціни на паливо, витрати палива, список працівників, особові справи співробітників, 1926–1928 рр.

7. Рос.

9. Фонд «Донвугілля» зберігається у ЦДАВО України, ф. 4181, 1 опис, 540 од. зб.

14. Архівний відділ НКВС БСРР

1. Ф. 249.

2. Архіўны аддзел НКУС БССР

3. 1920–1941.

5. *Формування мережі державних архівів Білорусі відбувалося у період боротьби за утвердження держави. У серпні 1919 р. у Вітебську і Могильові створено губернські архіви. У 1922 р. створено Центральний архів Білорусі – головний орган управління архівною справою, що підлягав Центральному виконавчому комітету БСРР. У 1924 р. при Інституті Комуністичної партії створено партійний архів, а Вітебський та Могильовський архіви стали підлягати Центрархіву; утворено також 9 окружних архівів. У 1927 р. Центрархів перетворено на Центральне архівне управління при Президіумі ЦВК БСРР. У серпні–вересні 1938 р. архівна система Білорусі була передана у відання Народного комісаріату внутрішніх справ, і Центральне архівне управління було перетворене на архівний відділ НКВС БСРР, а обласні архівні управління – у архівні відділення обласних управлінь НКВС.*

6. Листування з Центральним архівним управлінням УСРР з питань інформації за 1931 р.; особова справа українського архівіста Івана Шабатіна, 1933–1934 рр.; тези виступу І. Шабатіна «Новое в теоретической постановке проблемы разборки и описания документов в сов. республике и новейшая практика архивных органов республики Беларусь», 1933 р.

7. Рос.

8. *Матяш І. Б.* Архівна наука і освіта в Україні 1917-го – 1930-х років : дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.06 / Матяш Ірина Борисівна ; УНДІАСД. – К., 2001. – 522 арк.

15. Всебілоруське товариство з земельного влаштування трудящих євреїв

1. Ф. 255.

2. Усебеларускае таварыства па зямельнаму ўладкаванню працоўных габрэяў

3. 1925–1934.

4. 260 од. зб.

5. *Створене в 1925 р. як білоруське віділення Товариства з земельного влаштування трудящих євреїв у СРСР. Ймовірно, припинив своє існування після прийняття постанови ЦВК БСРР від 17 липня 1938 р. про ліквідацію Комісії з землевлаштування трудящих євреїв при Президіумі ЦВК БСРР.*

6. Документи про переселення євреїв з БСРР до Криму; дані про набір єврейської молоді для навчання у фабрично-заводських училищах УСРР; документи Українського з'їзду Товариства з земельного влаштування трудящих євреїв; листування з Українським відділенням Товариства з питань

організації роботи, висилання літератури; протоколи засідань Українського товариства з земельного влаштування трудящих євреїв.

7. Рос., білор., нім., ідиш.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси: Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

16. Центральне правління професійної спілки робітників швейної промисловості БССР

1. Ф. 282.

2. Цэнтральнае праўленне прафесійнага саюза рабочых швейнай прамысловасці БССР

3. 1924–1934.

4. 740 од. зб.

5. *Центральне правління вибране у травні 1924 р. Всебілоруським з'їздом профспілки робітників швейної промисловості БССР.*

6. Матеріали соціалістичного змагання з швейниками України; стенограма конференції з підведення підсумків виставки швейної промисловості України і Білорусі.

7. Рос.

8. Центральный государственный архив Октябрьской революции и социалистического строительства БССР. Путеводитель. – Мн: Польша, 1967. – 244 с.

17. Рада Народних Міністрів Білоруської Народної Республіки

1. Ф. 325.

2. Рада Народных Міністраў Беларускай Народнай Рэспублікі

3. 1917–1925.

4. 231 од. зб.

5. *Після Лютневої революції 1917 р. у Білорусі відбувається активізація політичної діяльності, спрямованої на здобуття автономії білоруських земель та задоволення національно-культурних та соціальних потреб білоруського народу. 7 грудня 1917 р. розпочався I Всебілоруський з'їзд, який мав на меті вирішити долю білоруських земель, однак він був розігнаний більшовицькими збройними загонами вже 17 грудня. Після наступу австро-німецьких військ на територію Білорусі за умовами Брестського мирного договору більшовицьку владу в Білорусі було ліквідовано. У Білорусі активізуються державотворчі процеси: 21 лютого 1918 р. виконком ради I Всебілоруського з'їзду звернувся до народів Білорусі з Уставною грамотою, в якій підтримав право націй на самовизначення, а національних меншин – на національно-персональну автономію, а 9 березня 1918 р. – оприлюднив II Уставну грамоту, в якій проголошувалася Білоруська Народна Республіка (БНР). В ніч на 25 березня 1918 р. III Уставною грамотою БНР оголошено незалежною державою. Урядом БНР була Рада Народних Міністрів. В період Першої світової війни в Україні опинилася велика кількість білорусів,*

тому найбільш тісними міжнародними контактами уряду БНР були відносини з УНР та УД. Між Мінськом та Києвом відбувся обмін дипломатичними представниками, в Києві було відкрито Білоруську торгову палату. Після виходу німецької армії з теренів Білорусі там було проголошено радянську владу. З 5 січня 1919 р. і по сьогодні уряд БНР перебуває у еміграції. У міжвоєнний період представники БНР підтримували міцні зв'язки з українською політичною еміграцією.

6. Відомості про кількість біженців з білоруських губерній до українських у період Першої світової війни; протоколи з'їздів воїнів-білорусів Південно-Західного та ін. фронтів, 1917 р., документи про утворення білоруського етапно-концентраційного пункту в Одесі та білоруські військові формування на Румунському фронті, 1918 р.; протоколи засідань білоруського національного комісаріату в Одесі, резолюція загального зібрання білорусів м. Одеси від 21 квітня 1918 р., привітання з України до з'їзду Білоруської соціалістичної громади, статuti та ін. документи Центральної Білоруської організації на території України («Білоруської національної організації на території України»), організації «Білоруський Гай» у Одесі, Білоруського національного комісаріату, Білоруської національної ради, Білоруської соціалістичної громади в Україні та ін. білоруських національних організацій в Одесі та ін. містах, 1917–1918 рр.; листування з Міністерством закордонних справ України, кошторис на організацію і утримання Генерального консульства БНР в Україні, дипломатичні паспорти і посвідчення послів і консулів БНР, 1918–1926 рр.; повідомлення Народного секретаріату БНР Генеральному консулу БНР в Києві від 20 листопада 1918 р. про доручення членам Ради БНР А. Цвікевичу та І. Красковському вести переговори з військовими і дипломатичними представниками Держав Згоди в Україні щодо визнання незалежності і державної самостійності Білорусі; дипломатичні паспорти, посвідчення і список послів і консулів БНР, листування Надзвичайної білоруської делегації у Києві, 1917–1918 р.; повідомлення Народного секретаріату БНР Генеральному консулу БНР в Києві від 28 листопада 1918 р. про переїзд уряду БНР з усіма установами до Вільна; документи про діяльність Уряду БНР у Брест-Литовську, 1918 р., про діяльність Представництва Національного комісаріату БНР в Одесі, 1918–1919 рр.; декларація Народного секретаріату БНР з вимогами встановити кордон з Україною по Гродненщині, Мінщині, Поліссю та Чернігівщині, 1918 р.; декларація білоруських есерів щодо бажаності федерації БНР з Росією, Україною та Литвою. Наказ Білоруської палати з товарообігу на території України, листування з Білоруською торговою палатою з товарообігу на території України і Особливої торгово-економічної комісії БНР на Україні, 1917–1918 рр. Документи про підписання угоди між міністром закордонних справ Литви Ю. Пурицкісом, діячами БНР та УВО про проведення антипольської агітації та військових акцій проти польської адміністрації, фінансування цих дій литовським урядом, про таємні зв'язки члена УВО В. Бондарівського з Берліном, про діяльність агента УВО

Олесницького у Каунасі, 1922 р.; листи А. Цвікевича керівнику Українського громадського комітету в Празі М. Шаповалу про згортання фінансування Литвою антипольських дій у західній Білорусі і Західній Україні, з пропозиціями порвати стосунки з Литвою, 1924 р.; позиція В. Винниченка щодо діяльності Є. Петрушевича у еміграції, 1920-ті рр.

7. Білор. (кирилиця, латиниця), лит.

8. *Кукса А. Н.* Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.; *Кушмараў У.* Матэрыялы архіва БНР у фондах Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь / У. Кушмараў // *Архівы і справаводства. Навукова-практычны ілюстраваны часопіс.* – 1999. – № 6. – С. 12–15; *Ляхоўскі У. В.* Сумесныя палітычныя акцыі ўкраінскай і беларускай эміграцыі ў першай палове 1920-х гадоў / У. В. Ляхоўскі // *Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г.* / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 219–223; *Щавлинский Н. Б.* Государственно-политическое и национально-культурное самоопределение Беларуси в годы Первой мировой войны (1914–1918) / Н. Б. Щавлинский – Минск: Мэджик бук, 2009. – 192 с.; *Щавлинский Н. Б.* Деятельность национальных белорусских организаций в Киеве и Одессе в 1917–1919 годах // *Український історичний збірник.* – 2009. – Вип. 12. – С. 176–182; *Щавлинский Н. Б.* Общественно-политическая и национально-культурная деятельность белорусских организаций в Одессе в 1917–1919 гг. / Н. Б. Щавлинский – Минск: Мэджик Бук, 2008. – 80 с.

18. Білоруський центральний союз сільськогосподарських колективів

1. Ф. 338.

2. Беларускі цэнтральны саюз сельскагаспадарчых кааператываў

3. 1928–1932.

4. 597 од. зб.

5. *Наприкінці 20-х рр. ХХ ст. радянське керівництво прискорило колективізацію в БСРР. У 1930 р. було прийнято рішення колективізувати 75–80 % селянських господарств Білорусі. Для проведення колективізації до села направили уповноважених, які змушували селян вступати у колгоспи. Центральною організацією колгоспів БСРР у цей час виступав Білоруський центральний союз сільськогосподарських і кредитних кооперативів. В жовтні 1928 р. центральна секція колгоспів при ньому була реорганізована у Всебілоруський союз сільськогосподарських колективів (Білколгоспсоюз). У січні 1930 р. Білколгоспсоюз був перейменований на Білоруський центральний союз сільськогосподарських колективів (Білколгоспцентр).*

6. Список колгоспників УСРР, які прибули на роботу до колгоспів БСРР, листування з районними колгоспними союзами про забезпечення та оплату їх праці, 1931–1932 рр.

7. Рос.

19. Колекція документів учасників Великої Вітчизняної війни

1. Ф. 345.
2. Колекція документів удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны
3. 1940–1993.
4. 153 од. зб.
5. *Осипова Марія Борисівна (1908–1999) – учасниця Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр., організатор антифашистського підпілля у Мінську, член Верховного суду БРСР, депутат Верховної Ради БРСР (1947–1963). Герой Радянського Союзу (1943), почесний громадянин Мінська (1968).*
6. Почесна грамота М. Осиповій від Верховної Ради УРСР за активну роботу з організації Днів літератури і мистецтва БРСР в Українській РСР, 1975 р.
7. Білор., рос.

20. Єзовітов Костянтин Борисович

1. Ф. 458.
2. Єзавітаў Канстанцін Барысавіч.
5. *Єзавітов Костянтин (Кастусь) Борисович (1893–1946), білоруський громадсько-політичний діяч. Учасник проголошення незалежності БНР. З 1921 р. проживав у Латвії, займався освітньою діяльністю. В 1945 р. заарештований у Берліні, помер у в'язничному шпиталі у Мінську. У фонді також зберігаються документи Т. Гриба, які потрапили до НАРБ з Праги через Москву з білоруських фондів РЗІА у 1947 р.*
6. Відомості з історії українсько-білоруських зв'язків на еміграції.
8. *Ямкова О. Документи з історії українсько-білоруських зв'язків емігрантів в архівах Республіки Білорусь / О. Ямкова // Студії з архівної справи та документознавства. Т. 15. – К., 2007. – С. 151–154.*

21. Русак Василь Максимович

1. Ф. 459.
2. Русак Васіль Максимавіч
3. 1919–1946.
4. 62 од. зб.
5. *Русак Василь Максимович (1896 – після 1946) – білоруський військовий і політичний діяч. Учасник Першої світової війни 1914–1918 рр., один з керівників Комітету білорусів-військовиків Північного фронту, член Білоруської соціалістичної громади, член ЦК Білоруської партії соціалістів-революціонерів. Учасник руху проти польської окупації Білорусі у 1919–1920 рр., один з керівників Слуцького білоруського національного комітету, комісар 2-го Грозівського полку під час Слуцького повстання 1921 р. Пізніше працював у Білоруській військовій комісії, займався організацією білоруських партизанських загонів для боротьби з поляками на Віленщині. Наприкінці 1922 р. виїхав на навчання до Чехо-Словаччини, залишився жити у Празі, брав активну участь у політичному і культурному житті білоруської еміграції. Був членом Білоруської ради у Празі, брав участь у діяльності*

культурного товариства ім. Ф. Скорини, фінансував видання часопису "Іскри Скарыны". Під час Другої світової війни 1939–1945 рр. входив до складу Білоруського національного комітету в Парижі. У 1945 р. був заарештований радянською контррозвідкою та засуджений за антирадянську діяльність на 10 років позбавлення волі у виправно-трудовах таборах. Подальша доля невідома. Документи потрапили до НАРБ з Праги через Москву з білоруських фондів РЗІА у 1947 р.

6. Посвідчення слухача курсів середньої школи при Українській господарській академії у ЧСР, 1923 р.; перепустка М. А. Чернецького до українського табору в Йозефові, 1923 р.; декларація товариства студентів малоросів і білорусів "Єдинство русской культури", 1925 р.; документи Допомогового фонду українських і білоруських студентів у Празі: протоколи, список присутніх загальних зборів фонду, фінансові звіти за 1931 р., протоколи засідань управи фонду, 1931–1935 рр.; декларація Товариства студентів малоросів і білорусів «Адзінства рускай культуры», 1925 р.; статут Українського громадського комітету у Чехо-Словаччині, бюлетень Українського товариства прихильників книги, стаття «Через що треба зорганізувати на еміграції Українську селянську спілку», запрошення на концерт українських колядок, 1920–1940-ві рр.

7. Білор., рос., чес., нім., лит., польс., укр.

8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седяревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.; Ямкова О. Документи з історії українсько-білоруських зв'язків емігрантів в архівах Республіки Білорусь / О. Ямкова // Студії з архівної справи та документознавства. Т. 15. – К., 2007. – С. 151–154.

22. Колекція перекладів документів періоду Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.

1. Ф. 510.

2. Калекцыя перакладаў дакументаў перыяда Вялікай Айчыннай вайны 1941–1945 гг.

3. 1941–1944.

4. 109 од. зб.

5. *Переклади документів німецької окупаційної влади здійснювалися в 1950–1970 та 1991–2000 рр.*

6. Донесення польового командного пункту Г. Гімmlеру про кількість розстріляних євреїв на півдні Росії, в Україні та Білостоцькому окрузі, 1942 р.

7. Нім.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси: Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

23. Колекція ксерокопій і фотокопій документів, що надійшли з радянських і зарубіжних архівів

1. Ф. 541.
2. Колекція ксерокопій і фотокопій документації, які паступили з савецьких і замежных архіваў
3. 1916–1934, 1939–1948, 1965, 1968, 1986–1989.
4. 88 од. зб.
5. *Колекція містить копії документів, отриманих НАРБ від Пермського і Ульяновського обкомів КПРС, Центрального державного архіву Жовтневої революції і соціалістичного будівництва СРСР, Архіву зовнішньої політики МЗС Росії, Російського державного архіву соціально-політичної історії, Державного архіву Російської Федерації, Російського державного військово-історичного архіву, Російського державного архіву новітньої історії (Москва), Польського військового архіву, Архіву нових документів (Варшава), Політичного архіву Міністерства закордонних справ Німеччини (Бонн), Бундесархіву (Берлін), Центрального державного архіву Литви (Вільнюс).*
6. Звернення Верховного головнокомандувача М. Криленка до солдатів українців та Генерального секретаріату УНР до солдатів, протест Українського військового революційного штабу Західного фронту проти арешту членів Об'єднання військових поляків II армії, 1917–1918 рр.; документи про аварію на ЧАЕС і ліквідацію її наслідків, 1986–1989 рр.
7. Рос., польс., нім., білор.

24. Осецький Олександр Вікторович

1. Ф. 574.
2. Асецькі Аляксандр Віктаравіч
3. 1909–1919.
4. 1 од. зб.
5. *Осецький Олександр Вікторович (1873–1973), український військовий діяч. Закінчив Полоцький кадетський корпус (1892), 1-е військове Павлівське училище (1894), з 1894 р. в російській армії. Учасник Першої світової війни 1914–1918 рр., з листопада 1917 р. в українських збройних силах: начальник Головного штабу УНР, командувач 6-го Полтавського корпусу Армії УД (1918), начальник Генерального штабу, заступник військового міністра УНР, головний інспектор Армії УНР, Наказний отаман (1919), представник Головного отамана УНР при Ю. Пілсудському (1920). З 1923 р. у еміграції у Франції.*
6. Квиток на звільнення у відпустку, листи-вітання О. Осецькому, чернетки телеграм до О. Осецького і від О. Осецького, 1917 р.; розпорядження начальника 31-ї піхотної дивізії, 1917 р.; документи майново-господарчого характеру О. Осецького (рахунки, розписка, лист про одержання та витрати грошових сум), 1909–1919 рр.
7. Рос., укр.

8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

25. Ветров Иван Дмитриевич

1. Ф. 581.
2. Ветраў Іван Дзмітрыевіч
3. 1938–1983.
4. 365 од. зб.
5. *Ветров Иван Дмитриевич (1905–1986), партійний і державний діяч Білорусі. Міністр юстиції БРСР, заслужений юрист БРСР (1972).*
6. Листи І. Ветрова до С.Ковпака (1887–1967), українського військового діяча, керівника партизанських загонів в Україні.
7. Рос.
8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

26. Шушкевич Станіслав Станіславович

1. Ф. 599.
2. Шушкевіч Станіслаў Станіслававіч
3. 1893, 1896, 1906, 1913, 1917–1994.
4. 758 од. зб.
5. *Шушкевич Станіслав Станіславович (нар. 1934) – політичний і громадський діяч. Син білоруського письменника С. Шушкевича. Доктор фізико-математичних наук, член-кореспондент Національної академії наук Білорусі, лауреат премії Ради міністрів СРСР (1985) та Державної премії БРСР (1988), командор Ордена Вітаутаса Великого (2010). Народний депутат СРСР (1989–1991), депутат (1990–1995) та голова (1991–1994) Верховної ради Республіки Білорусь, з 1994 р. діяч білоруської опозиції. У 1991 р. разом з Президентом України Л. Кравчуком і Президентом РРФСР Б. Єльциним підписав договір про заснування СНД.*
6. Фотографії С. Шушкевича (групові та індивідуальні), в т.ч. з Л. Кравчуком; документи про зустріч С. Шушкевича з Л. Кравчуком у Гомелі, 1993 р.; листівки Президента України Л. Кравчука, прем'єр-міністра України В. Фокіна, Надзвичайного і Повноважного Посла України у Республіці Білорусь В. Желіби, Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Білорусь в Україні В. Курашика з привітанням зі святами, 1991–1993 рр.
7. Білор., рос.
8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

27. Гомельський повітовий земельний комітет

1. Ф. 621.
2. Гомельські павятовы зямельны камітэт
3. 1917–1918.
4. 25 од. зб.
5. *Губернські, повітові і волосні земельні комітети були запроваджені на території РСФРР декретом РНК і Наркомзему 4 грудня 1917 р. До відання повітових земельних комітетів відносився облік всіх земель, інвентарю, будинків, збирання відомостей про них, вилучення їх з приватної власності, розподіл земельного фонду та сільськогосподарського інвентаря у трудову власність. Територія Білорусі в 1917–1918 рр. відносилася до Західної області РСФРР і тут відповідним чином утворювалися земельні комітети.*
6. Документи про заготівлю дров 6-км районом Київського округу шляхів сполучення, 1918 р.
7. Рос.
8. Центральный государственный архив Октябрьской революции и социалистического строительства БССР. Путеводитель. – Мн: Польша, 1967. – 244 с.

28. Добруська селищна земська управа Вилевської волості Гомельського повіту Могильовської губернії

1. Ф. 637.
2. Добрушская пасялковая земская ўправа Вылеўскай воласці Гомельскага павета Магілёўскай губерні
3. 1917–1918.
4. 13 од. зб.
5. *Селищні земські управи були введені постановою Міністерства внутрішніх справ Тимчасового уряду 15 липня 1917 р., в т. ч. у Могильовській губ. Така управа складалася з виборних голови та членів селищної управи. На селищні управи покладалися обов'язки вирішення господарських, юридичних справ селищного господарства і управління у селищі відповідно до «Тимчасового положення про селищне управління», інших нормативно-правових актів Тимчасового уряду, скликання селищних зібрань – органів місцевого самоврядування.*
6. Протоколи засідань Гомельської повітової та Добруської селищної земських управ та рішення сільських сходів про закупівлю хліба в Україні та ін. питань.
7. Рос.
8. Центральный государственный архив Октябрьской революции и социалистического строительства БССР. Путеводитель. – Мн: Польша, 1967. – 244 с.

29. Уповноважений Харківської деревообробної фабрики з заготівлі лісоматеріалів у БРСР, м. Бобруйськ

1. Ф. 639.
2. Уपाўнаважаны Харкаўскай дрэваапрацоўчай фабрыкі па нарыхтоўцы лесаматэрыялаў у БССР (г. Бабруйск)
3. 1939.
4. 1 од. зб.
6. Відомості з вимогами на видачу зарплати робітникам за завантаження лісоматеріалів зі складів за січень – серпень 1939 р.
7. Рос.
8. Центральный государственный архив Октябрьской революции и социалистического строительства БССР. Путеводитель. – Мн: Полымя, 1967. – 244 с.

30. Мінський губернський продовольчий комітет

1. Ф. 640.
2. Мінські губернські харчовы камітэт
3. 1917–1918.
4. 104 од. зб.
5. *На поч. ХХ ст. Білорусь була великим споживачем хліба, отримуючи пшеницю і пшеничну муку з України, а жито – з Росії. Перша світова війна спричинила кризу в хлібозаготівлях Білорусі. Для вирішення «хлібного питання» Тимчасовий уряд запровадив 25 березня 1917 р. хлібну монополію, а також створив продовольчі органи – губернські, повітові, міські продовольчі комітети. На території Білорусі утворилися Мінський, Вітебський і Могильовський губернські продовольчі комітети. Мінський губернський комітет не підтримав більшовицький переворот 25 жовтня 1917 р. у Петрограді та був розпущений Мінською радою робітничих і солдатських депутатів 24 січня 1918 р. через «буржуазність» та допущення вільної спекуляції. Наприкінці 1917 – в першій половині 1918 рр. більшовики ліквідували також Мінський міський продовольчий комітет, Вітебський і Могильовський губернські та повітові продовольчі комітети. На їх місці постали радянські продовольчі органи – комісії, комісаріати, бюро, що підпорядковувалися Продовольчому відділу Виконавчого комітету Західної області, а пізніше – губернські, повітові, обласні продовольчі комітети, що підлягали місцевим радам робітничих і солдатських депутатів.*
6. Листування з відділенням Азовсько-Донського комерційного банку в м. Феодосія про виробництво розрахунків за закуплене для Мінської губернії продовольство, 1917 р.; відпуски відношень у Херсонський та ін. губернські продовольчі комітети про дозвіл закупівлі та вивозу продовольства для Мінської губернії, 1917 р.; справа про виробництво розрахунків з Таврійським губернським продовольчим комітетом за відпущені продукти для Мінської губернії, 1917–1918 рр.
7. Рос.

8. *Егорычев В. Е.* Продовольственная политика Советской власти в Беларуси (1917–1920 гг.): монография / В. Е. Егорычев. – Гродно: ГрГУ им. Я. Купалы, 2007. – 136 с.; Центральный государственный архив Октябрьской революции и социалистического строительства БССР: Путеводитель. – Мн: Польша, 1967. – 244 с.

31. Білоруська комісія Єврейського громадського комітету з допомоги постраждалим від погромів

1. Ф. 684.
2. Беларуская камісія Яўрэйскага грамадскага камітэта па аказанню дапамогі пацярпелым ад пагромаў
3. 1920–1924.
4. 131 од. зб.
5. *З метою організації та розподілу допомоги, яку єврейське населення, постраждале від погромів, отримувало з-за кордону, постановою Політбюро ЦК ВКП(б) від 18 червня 1920 р. була дозволена організація єврейських комітетів допомоги жертвам погромів у центрі і на місцях. 9 липня 1920 р. НКВС РСФРР схвалив статут Єврейського громадського комітету з допомоги постраждалим від погромів (скорочено – «Євробщестком» чи «Євробщество») у Москві. Білоруська комісія Єврейського комітету була створена у серпні 1920 р., фактично ж почала функціонувати з грудня 1920 р. 10 квітня 1924 р. президіум ЦК «Євробщесткома» прийняв постанову про ліквідацію органів комітету в усіх пунктах, залишивши лише мінімальний штат у Москві, Києві та Харкові, відтак Білоруську комісію було ліквідовано 30 квітня 1924 р.*
6. Відомості про район діяльності Білоруської та Одеської районних комісій «Євробщества», березень – грудень 1922 р.
7. Рос., ідиш.

32. Комісія зі здійснення національної політики при ЦВК БСРР

1. Ф. 701.
2. Камісія па ажыццяўленню нацыянальнай палітыкі пры ЦВК БССР
3. 1925–1931.
4. 114 од. зб.
5. *У 20-ті рр. ХХ ст. офіційною політикою керівництва БСРР була білорусизація. У березні 1923 р. на VII з'їзді КП(б)Б були сформульовані основні принципи цієї політики, а після прийняття 15 липня 1924 р. постанови ЦК КП(б)Б «О практических мероприятиях по проведению национальной политики» було створено Комісію зі здійснення національної політики при ЦВК БСРР на чолі з А. Хацкевичем. Комісія впроваджувала в життя принципи політики білорусизації та коренізації (підтримки культурно-освітніх вимог національних меншин Білорусі), задля чого співпрацювала з іншими органами влади і з відповідними установами союзних*

республік, в т. ч. УСРР. Наприкінці 20-х рр. ХХ ст. розпочинається згортання білорусизації та коренізації.

6. Дані про національний склад населення, партапарату, ЛКСМ, ДПУ БСРР (в т.ч. українці), 1925 р.; дані про зв'язки Нацкомісії БСРР з Нацкомісією УСРР, 1926 р.; документи про бажання татарських сімей виїхати з БСРР до Кримської АСРР, листування з Наркомземом Кримської АСРР з цього питання, 1928 р.; документи про переселення Євреїв до Криму, про концерти в БСРР єврейської державної капели «Євроканс» (Київ), [1920-ті рр.] документи щодо бажання частини населення Комаринського району БСРР приєднати район до УСРР, дані щодо національного складу населення Комаринського району, 1928 р.; постанови і протоколи засідань Центральної комісії національних меншин ЦВК УСРР та звіти про її діяльність, 1926–1927 рр., 1929 р.; листування з приводу скарги на роботу Харківського державного інституту психіатрії, 1928 р.; матеріали дослідження українсько-німецького колгоспу в Норовлянському районі БСРР, 1931 р.; документи про перетворення Хатковської білоруської сільради Норовлянського району на українську, національний склад господарств сільради та бажання її населення відійти до складу України, 1926–1931 рр.; відомості про кількість українських колгоспів у Гомельській області БСРР, 1931 р.

7. Білор., рос., лит.

8. Документи по истории и культуре евреев в архивах Беларуси: Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.; Малые диаспоры Гомельщины в 20–30-е годы ХХ века. Аналитические материалы и документы Государственного архива Гомельской области / Под ред. В. И. Пичукова. – Гомель: ГГТУ им. П. О. Сухого, 2008. – 250 с. : ил.; *Пушкін І. А.* Забезпечення громадсько-палітичних і культурно-асветних запатрєбаваннєў українскага насельніцтва Беларусі (з вопыту 1920-х гадоў) // Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск: Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 228–230.

33. Народний комісаріат зі справ національностей БСРР

1. Ф. 782.

2. Народны камісарыят па справах нацыянальнасцяў

3. 1920–1922.

4. 16 од. зб.

5. *Народний комісаріат зі справ національностей (Наркомнац) БСРР був утворений у 1920 р. за зразком Наркомнац РСФРР, що існував з 1917 р. Ліквідований у 1922 р.*

6. Документи про єврейські погроми в Київській, Полтавській та Донецькій областях; статистичні дані про погроми в Білорусі, Росії та Україні.

7. Рос., ідиш.

8. Документи по истории и культуре евреев в архивах Беларуси: Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

34. Управління переселення і репатріації при Раді Міністрів БРСР

1. Ф. 787.
2. Упраўленне перасялення і рэпатрыяцыі пры Саваце Міністраў БССР
3. 1944–1953.
4. 103 од. зб.
5. *На прыкінцевому этапе Другой световой войны за рішеннями РНК СРСР репатріації до Радянського Союзу в обов'язковому порядку підлягали всі радянські громадяни, які протягом Другої світової війни опинилися за кордоном, з метою здобуття робочої сили для відновлення народного господарства СРСР, а також недопущення існування у іноземних державах радянської еміграції, через що репатріацію планувалося проводити насильницьким шляхом. Крім того, репатріації підлягали мешканці Прибалтики, Західної Білорусі та Західної України, які не були громадянами СРСР перед Другою світовою війною. Задля проведення цієї політики у жовтні 1944 р. було створено Управління уповноваженого РНК зі справ репатріації, а при РНК деяких союзних республік були створені відділи з репатріації; у БРСР утворені відділи при обласних виконкомах та розподільчі пункти, що займалися репатріацією до меж республіки. До цих відділів зверталися також сім'ї та особи, які бажали переселитися до БРСР з інших союзних республік. 15 січня 1945 р. було створено відділ СНК БРСР зі справ репатріації громадян СРСР на чолі з І. Борковим, з 22 січня 1946 р. – відділ переселення і репатріації Раді Міністрів БРСР. У 1950 р. при РМ БРСР утворено Управління переселення і репатріації, на який покладено обов'язки організації та забезпечення приймання, розміщення та працевлаштування репатріантів з інших країн та переїзд, обслуговування і працевлаштування переселенців і біженців з союзних республік.*
6. Довідка про результати переселення громадян української національності з території Польщі до БРСР, 1947 р.
7. Рос.

35. Головний і районні представники Ради Міністрів БРСР з евакуації польського населення з території Білорусії, м. Барановичі

1. Ф. 788.
2. Галоўны і раённы прадстаўнікі Савета Міністраў БССР па эвакуацыі польскага насельніцтва з тэрыторыі Беларусі, г. Баранавічы
3. 1944–1947.
4. 260 од. зб.
5. *У вересні 1944 р. між УРСР, БРСР, Литовською РСР і Польським комітетом національного визволення підписано договір про «евакуацію» білоруського, російського і українського населення з території Польщі до СРСР і польського – з західних областей СРСР до Польщі, тунтуючись на радянсько-польському кордоні за тимчасовим договором від 27 липня 1944 р. Переселенням поляків з території БРСР до Польщі та співпрацею з цього*

питання з уповноваженими ПКНВ займалися представники (головний – у м. Барановичі та районні) Ради Міністрів БРСР.

6. Записка Першого секретаря ЦК КП(б)Б П. Пономаренка Й. Сталіну «Про хід роботи з евакуації білоруського, російського і українського населення з Польщі на територію СРСР», 1945 р.; відомості про агітацію щодо виїзду до СРСР серед українського населення Бяло-Подляського повіту Люблінського воєводства Польщі, 1944 р.

7. Рос., польс.

8. *Вялікі А.* Перасяленне ўкраінскага насельніцтва з Бяла-Падляскага райпрадстаўніцтва СНК БССР ва Украіну ў 1944–1946 гг. / *А. Вялікі* // *Український історичний збірник.* – 2008. – Вип. 11. – С. 266–275.

36. Головний уповноважений Ради Міністрів БРСР з евакуації білоруського населення з території Польщі, м. Білосток

1. Ф. 789.

2. Галоўны ўпаўнаважаны Савета Міністраў БССР па эвакуюцыі беларускага насельніцтва з тэрыторыі Польшчы, г. Беласток

3. 1944–1946.

4. 228 од. зб.

5. *Відповідно до угоди між Польським комітетом національного визволення і радянськими республіками 1944 р. уряд БРСР проводив «евакуацію» до Білорусі білоруського, українського і російського населення східних воєводств Польщі у кордонах від 27 липня 1944 р. З цією метою було створено посаду Головного уповноваженого уряду БРСР, який перебував у Білостоку. Йому підлягали 12 районних представництв, розташованих у повітах з помітною кількістю непольського населення. Найбільша кількість українців на теренах, що належали до сфери відання Головного уповноваженого РМ БРСР з евакуації, мешкала у Бяло-Подляському повіті Люблінського воєводства Польщі.*

6. Відомості про кількість українських господарств у Бяло-Подляському повіті Люблінського воєводства на 1944 р., про їх перевезення до СРСР, про соціальний, економічний, майновий, родинний стан українських переселенців, 1944 р.; відомості про переселення православного духовенства та перевезення церковного майна з Польщі до УРСР, спротив переселенню, 1944–1945 рр.; дані про повернення українських переселенців до Польщі та агітацію осіб, які повернулися, проти переїзду до СРСР, про напади польського населення на українців, 1946 р.

7. Рос.

8. *Вялікі А.* Перасяленне ўкраінскага насельніцтва з Бяла-Падляскага райпрадстаўніцтва СНК БССР ва Украіну ў 1944–1946 гг. / *А. Вялікі* // *Український історичний збірник.* – 2008. – Вип. 11. – С. 266–275.

37. Мінський губерньський продовольчий комітет

1. Ф. 806.

2. Мінські губернські харчови камітэт

3. 1919.

4. 337 од. зб.

5. З утворенням Литовсько-Білоруської Республіки (ЛитБіл) 3 березня 1919 р. було створено Народний комісаріат продовольства (Наркомпрод) ЛитБіл у м. Вільно, у Мінську утворено Мінський губернський продовольчий комітет (Мінгубпродком), який поширив свою діяльність на територію Мінської та Віленської губерній. У зв'язку з зайняттям польською армією м. Вільна Наркомпрод ЛитБіл евакуйовано до Мінська, 29 травня 1919 р. переведено до м. Бобруйська, а 19 липня 1919 р. його перейменовано у Мінський губернський продовольчий комітет. В червні – липні 1919 р. Мінгубпродком організував постійне представництво для закупівлі продовольства в Україні на чолі з М. Д. Зальмановим. 23 серпня 1919 р. Мінгубпродком евакуйовано до Смоленська, де ліквідаційна комісія почала його ліквідацію. 26 серпня 1919 р. було ліквідовано представництво білоруського продовольчого комітету в Києві, однак остаточно воно припинило свою діяльність після жовтня 1919 р. Див. також №№ 6, 18.

6. Накази та інструкції Наркомпроду Тимчасового робітничо-селянського уряду БСРР, телеграма голови ЦВК Я. Свердлова про відпуск хліба для Білорусі з України; положення про Центральне представництво Наркомпроду ЛитБіл в Україні; листування Мінгубпродкому ЛитБіл з представником Наркомпроду ЛитБіл у Києві щодо відпуску окремих товарів; накази Мінгубпродкому та листування з представником Наркомпроду БСРР про заготівлю продуктів в Україні; статистичні дані про площі посівів на Україні у 1915–1916 рр.; лист народного комісара продовольства РСФРР М. П. Брюханова до народного комісара продовольства БСРР М. І. Калмановича про продовольчу ситуацію в Україні, 1919 р.; документи про організацію представництва Наркомпроду БСРР у Харкові та направлення уповноваженого білоруського Наркомпроду О. П. Жарського до Волинської губ. для ревізії продовольчих складів та реквізиції у селян надлишків хлібу, 1919 р.; про товарообіг між Білоруссю і Україною (поставки до України скла, ліса і сіна), 1919 р.; про складнощі воднотранспортного сполучення між Мозирем і Києвом через бойові дії з петлюрівцями, 1919 р.

7. Рос.

8. *Егорычев В. Е.* Продовольственная политика Советской власти в Беларуси (1917–1920 гг.): монография / В. Е. Егорычев. – Гродно: ГрГУ им. Я. Купалы, 2007. – 136 с.; *Кукса А. Н.* Сотрудничество народных комиссариатов продовольствия Беларуси и Украины в 1919 г. / А. Н. Кукса // Первая мировая война: история, геополитика, уроки истории и современность (к 90-летию окончания Первой мировой войны и началу формирования Версальско-Вашингтонской системы международных отношений). – Витебск: ВГУ им. П. М. Машерова, 2008. – С. 203–204; *Кукса А. Н.* Украинский продовольственный рынок и Беларусь в 1919 году /

А. Н. Кукса // Беларусь і суседзі: гістарычныя шляхі, узаемадзеянне і ўзаемаўплывы. Матэрыялы II Міжнароднай навуковай канферэнцыі. Гомель, 9–10 кастрычніка 2008 г. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2008. – С. 139–142.

38. Управління табору № 168 МВС СРСР

1. Ф. 861.
2. Упраўленне лагера №168 МУС СССР
3. 1943–1949.
4. 39 од. зб.
6. Акты і постановы обласных, міських і районных комісій надзвычайной дзяржаўнай комісіі, протоколы допитів свідків, військовополоненых, паліцейських, списки страчених, військових злочинців, акты обстеження місць масовых поховань, описи єврейських гетто, дані про збиткі, нанесені загарбнікамі у Вінницькій, Волинській, Ворошиловградській, Дніпропетровській, Дрогобицькій, Житомирській, Запорізькій, Кам'янець-Подільській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Павлоградській, Полтавській, Ровенській, Сталінській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Чернігівській областях УРСР, Кримській АРСР.
7. Рос.
8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

39. Товариство білоруської школи

1. Ф. 883.
2. Товариства беларускай школы
5. *Створено у 1921 р. у Вільні з метою поширення освіти "у білоруському національному, людському та християнському дусі" серед білорусів. Керівними органами були Центральна шкільна і Наглядова ради, з 1926 р. – з'їзд, між з'їздами діяла Головна управа, якій підлягали Наглядова рада, окружні та повітові управи. Видавала «Бюлетэнь ТБШ», «Летапіс ТБШ». Допомогала білоруським гімназіям і школам Польщі та нелегально направляла молодь на навчання за кордон, у т. ч. до БСРР. На початку своєї діяльності Товариство уникало політичної діяльності, проте пізніше почало критикувала польську владу за освітню політику, в результаті чого влада заборонила діяльність з'їзду, Головної управи та ряду повітових управ, заарештовувала активістів Товариства. Ліквідоване польською владою у 1936 р.*
6. Листи М. Вершиніна до Центральної білоруської шкільної ради у Вільні та невідомого адресата з відомостями про навчання білоруських студентів в українських вищих школах, 1922–1923 рр.
8. *Ямкова О. Документи з історії українсько-білоруських зв'язків емігрантів в архівах Республіки Білорусь / О. Ямкова // Студії з архівної справи та документознавства. Т. 15. – К., 2007. – С. 151–154.*

40. Білоруський студентський союз

1. Ф. 884.
2. Беларускі студэнцкі саюз
5. *У 1920 р. студенти-білоруси Віленського університету заснували «Гурток студентів-білорусів», який у 1921 р. був перейменований на Білоруський студентський союз. Метою союзу була взаємодопомога студентів, освітня діяльність та пропаганда білоруської історії та культури. Припинив існування на початку Другої світової війни.*
6. Листування Центрального союзу українського студентства з Білоруським студентським союзом у Вільні, між «Гуртком українських студентів у Вільні» і «Білоруським студентським союзом у Вільні» щодо співпраці, 1928–1939 рр.
8. *Ямкова О. Документи з історії українсько-білоруських зв'язків емігрантів в архівах Республіки Білорусь / О. Ямкова // Студії з архівної справи та документознавства. Т. 15. – К., 2007. – С. 151–154.*

41. Верховна Рада Республіки Білорусь

1. Ф. 968.
2. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь
3. 1938–1996.
4. 9718 од. зб.
5. *Згідно з Конституцією БРСР, схваленою 19 лютого 1937 р. на надзвичайному XII Всебілоруському з'їзді рад, вищим органом державної влади в Білорусі була Верховна Рада БРСР. Верховна Рада обиралася громадянами республіки строком на 4 роки, збиралася два рази на рік на сесії, в перервах між якими засідав Президіум Верховної Ради БРСР. 24 червня 1941 р. у зв'язку з нападом Німеччини на СРСР Верховна Рада БРСР припинила свою діяльність. У Москві почала діяти робоча група Президіума Верховної Ради. Після звільнення Білорусі 21–24 березня 1944 р. у Новобілиці відбулася нова сесія Верховної Ради БРСР, а 3 липня до Мінська повернувся Президіум.*
6. Закон Української РСР про охорону природи, 1961 р.; пропозиції Президіума Верховної Ради УРСР та ін. союзних республік щодо законодавчого врегулювання компетенції обласних рад депутатів трудящих, 20 червня 1977 р.; укази Президіума Верховної Ради СРСР про нагородження орденами і медалями СРСР учасників будівництва і засвоєння нових потужностей підприємств легкої і харчової промисловості у Львівській, Миколаївській та Полтавській областях УРСР, 1979 р., працівників, що відзначилися при будівництві магістрального амміакопроводу Тольятті – Одеса, 1982 р., при будівництві газопроводу Уренгой – Помари – Ужгород, 1983 р., при ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та побудові м. Славутича, 1989 р.; заява і договір глав держав Республіки Білорусь, РРФСР і України про створення Співдружності Незалежних Держав, 8 грудня 1991 р., документи засідань Ради глав держав, нарад, робочих зустрічей глав держав і

урядів СНД з різних питань, 1991–1992 рр., документи зустрічі міністрів закордонних справ Білорусі, Казахстану, Росії та України, 1992 р., документи засідання Ради глав держав – учасниць СНД, що відбулося у Києві 20 березня 1992 р.; документи про визначення кордону з Україною та надання йому статусу державного, 1992–1993 рр., про принципи формування Чорноморського військово-морського флоту України та Росії, 1992 р., про розміщену в Україні ядерну зброю, 1994 р., про стан зовнішньоекономічної діяльності та зовнішньополітичних зв'язків з Україною та ін. державами, 1992 р., про зміцнення економічних зв'язків з Україною, 1993 р., про розгляд договорів з Україною, 1994 р., про навчання білоруських громадян у військових закладах України, 1995 р.; телеграма Президента України Л. Д. Кучми з приводу 50-ї річниці створення Мінського гетто, 1993 р.; документи про допомогу Українській асоціації білорусистики літературою, 1992 р., про встановлення на стику кордонів України, Росії та Білорусі поклінного Хреста слов'янських народів, 1994 р.; документи про ліквідацію наслідків аварії на ЧАЕС, рецензування проекту «Концепції зони відчуження БРСР і УРСР», 1991 р.

7. Рос.

42. Головний комітет Єврейської соціал-демократичної робітничої партії «Поалей-Ціон»

1. Ф. 1182.
2. Галоўны камітэт Габрэўскай сацыял-дэмакратычнай партыі «Паалей-Цыён»
3. 1917–1923.
4. 65 од. зб.
5. *Перша організація «Поалей-Ціон» виникла узимку 1900–1901 рр. в Катеринославі. На базі цієї організації у лютому 1906 р. в полтаві виникла Єврейська соціал-демократична робітничка партія «Поалей-Ціон» на чолі з Б. Бороховим. Після Лютневої революції 1917 р. організації і групи партії виникли у більшості великих міст і містечок Білорусі. Влітку 1919 р. під тиском більшовиків у партії виник розкол, внаслідок якого частина членів партії утворила Єврейську комуністичну партію «Поалей-Ціон», а інша частина була у 1921 р. оголошена поза законом.*
6. Листування з організаціями Єврейської соціал-демократичної робітничої партії «Поалей-Ціон» у Катеринославі, Києві, Чернігові, 1919–1921 рр.
7. Идиш, рос.
8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

43. Колекція карт і планів

1. Ф. 1335.
2. Калекцыя картаў і планаў
3. 1893, 1905, 1913–1945, 1949, 1954, 1956, 1964.

4. 551 од. зб.

5. Колекція зібрана з карт і планів міст, містечок, ін. населених пунктів і територій держав, губерній, повітів, округів, областей і районів, розроблених військовими картографічними організаціями, в т.ч. Військово-топографічним відділом Головного штабу Російської імперії, Корпусом військових топографів Генерального штабу РСЧА, Військово-топографічним відділом Військово-топографічного управління РСЧА, Управлінням військових топографів РСЧА, Генеральним штабом РСЧА, німецькими і польськими картографічними закладами.

6. Карта 1:84000 м. Ратно з навколишніми територіями Ковельського і Володимирського повітів Волинської губ., 1913 р.; карта 1:7500000 європейської частини Російської імперії з Волинською губ., 1914 р., карта 1:84000 м. Пулин і навколишніх територій Новоград-Волинського і Житомирського повітів Волинської губ., 1914 р.; карти 1:84000 містечка Вижва і навколишніх територій Володимир-Волинського і Ковенського повітів, містечка Горошки з навколишніми територіями Житомирського і Новоград-Волинського повітів, 1915 р., Ровенського повіту, містечка Костопіль Ровенського повіту, міст. Степань і навколишніх територій Ровенського і Луцького повітів, 1915 р.; карта 1:84000 міст. Новозибків з прилеглими теренами Чернігівської губ.; карта 1:84000 м. Луцька з повітом, 1916 р., міст. Судче і Єзерці з прилеглими територіями Пінського, Луцького і Ковельського повітів, міст. Тучин, Горинград, Гоща Ровенського і Острозького повітів, 1916 р.; карта 1:84000 м. Красновка з прилеглими територіями БСРР і УСРР, 1924 р., міст. Довляди і Дерновичі з прилеглими територіями Київської округи, 1924 р.; карта 1:1680000 міст. Варшава, Київ, Мінськ і прилеглих територій, 1925 р.; карта 1:84000 міст. Товстий Ліс і прилеглих українських і білоруських територій, 1926 р.; карта м. Чорнобиль з прилеглими територіями БСРР і УСРР, 1926 р.; карта ст. Словечно з прилеглими українськими і білоруськими територіями, 1927 р.; карта 1:200000 м. Ковель з прилеглими теренами, 1929 р.; карта 1:1050000 м. Воронеж, Орел, Курськ, Харків і прилеглих російських і українських територій, 1930 р., карта 1:4500000 європейської частини СРСР, 1930 р.; карта 1:1680000 м. Дніпропетровськ, Ростов, Тифліс та прилеглих районів, 1931 р.; карта 1:200000 м. Коростень з прилеглими теренами УСРР, 1931 р.; карти 1:200000 м. Камінь-Каширський, Ковель, Рокитне, Сарни, 1931 р.; карта 1:420000 м. Чернігів з околицями, 1932 р.; карта 1:7000000 розміщення молочно-масляної промисловості на території БСРР, УСРР та європейській частині Росії, 1933 р.; карта європейської частини СРСР з зазначенням підприємств, що виробляють предмети культурного обслуговування і фото- і кінопромисловості, 1933 р.; карти 1:1500000 східних воєводств Польщі, 1933 р.; карта 1:1680000 міст. Москва, Куйбишев, Саратов і Харків з прилеглими територіями, 1935 р.; німецька карта 1:5000000 розміщення народностей і народонаселення на території СРСР, Прибалтики, Польщі, Німеччини і Туреччини, 1938 р.; карта 1:100000 м. Броди, 1939 р.; німецька

карта 1:1500000 Галичини, до 1939 р.; карта 1:1500000 демаркаційної лінії між СРСР та Німеччиною від 22 вересня 1939 р.; карта 1:1500000 Білоруської РСР з прилеглими українськими та ін. територіями, 1940 р.; карти 1:500000 і 1:100000 м. Гомель з прилеглими районами Чернігівської та ін. обл., 1940 р.; карта 1:100000 міст. Нобель з прилеглими територіями Волинської та ін. обл., 1940 р.; карта 1:2500000 м. Москва, Сімферополь, Астрахань, Чкалов з прилеглими територіями, 1940 р.; карта 1:500000 м. Київ, Чернігів, Прилуки, Бахмач і прилеглих територій, 1940 р., 1:100000 м. Ковель з околицями, 1940 р., карта 1:500000 м. Люблін з прилеглими українськими і білоруськими територіями, 1940 р.; карта 1:500000 БРСР, РРФСР та УРСР, 1941 р.; карта 1:300000 Гомеля з територією Чернігівської обл., 1941 р.; карти 1:500000 м. Ковеля, м. Житомира, Серники Рівненської обл. з прилеглими територіями, 1941 р.; карта 1:500000 БРСР з прилеглими українськими та ін. теренами, 1942 р.; карта 1:200000 м. Клинці – Унеч з прилеглими територіями Сумської, Чернігівської та ін. обл., 1942 р.; карта 1:200000 м. Чернігова з прилеглими територіями, 1942 р., карти 1:200000 та 1:1000000 м. Києва та ін. міст, 1943 р.; карта 1:20000 російських міст з прилеглими територіями Чернігівської та ін. обл., 1943 р.

7. Рос., нім., польс.

44. Партизанські формування Могильовської області в роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.

1. Ф. 1406.
2. Партизанскія фарміраванні Магілёўскай вобласці ў гады Вялікай Айчыннай вайны 1941–1945 гг.
3. 1941–1945, 1947, 1953, 1970–2002.
4. 657 од. зб.
5. *Територія Могильовської області БРСР була окупована Німеччиною у середині серпня 1941 р. З цього часу тут починають формуватися радянські партизанські групи та загони, яких у 1941 р. нараховувалося близько 40. У 1942 р. в області почали утворюватися партизанські з'єднання – бригади («Чекіст», «Зірка», 1-а Бобруйська, 3-я Березинська, 8-а Круглянська тощо), оперативні групи (Клічевський оперативний центр, Осиповицька військово-оперативна група тощо). З квітня 1943 р. керівництво радянським підпіллям взяв на себе новостворений Могильовський підпільний обком КП(б)Б. За ініціативою ЦК КП(б)Б та Білоруського штабу партизанського руху в 1943 р. було здійснено районування партизанських сил на окупованій території Білорусі, в т. ч. у Могильовській області. Через значні втрати підпільників від дій нацистських каральних органів партизанські бригади Могильовської області невдовзі були перетворені на самостійні партизанські загони. Зі звільненням Білорусі від німецьких військ упродовж жовтня 1943 – липня 1944 рр. радянські партизанські загони Могильовської області об'єднувалися з частинами Червоної армії.*

6. Обвинувальний висновок за справою про звірства німецько-фашистських загарбників у м. Харкові та Харківській обл., 1943 р.
7. Рос.

45. Білоруський штаб партизанського руху

1. Ф. 1450 (3500).
2. Беларускі штаб партызанскага руху
3. 1941–2003.
4. 11108 од. зб.
5. *Після окупації Білорусі німецькими військами у країні розвинувся потужний радянський партизанський рух. Для координації діяльності окремих партизанських загонів та з'єднань у вересні 1942 р. був створений Білоруський штаб партизанського руху (БШПР), очолений П. Калініним (з жовтня 1944 р. – полковником А. Прохоровим). Він забезпечував централізоване командування партизанськими формуваннями Білорусі, розробляв плани партизанської боротьби, вирішував питання забезпечення партизан зброєю, припасами, вів підготовку і облік кадрів партизанських загонів і з'єднань на території Білорусі. Структура штабу постійно змінювалася, виходячи з поточних завдань керівництва партизанським рухом. У 1944 р. штаб складався з командування, 10 відділів, санітарної служби, адміністративно-господарської частини. БШПР безпосередньо підлягав Центральному штабу партизанського руху і ЦК КП(б)Б. У лютому 1944 р. з Підмосков'я БШПР перебазувався у с. Чонки Гомельської обл. Розформований 14 жовтня 1944 р. внаслідок звільнення території БРСР від нацистів.*
6. Довідка про діяльність українських націоналістів та Берестейщині, 1943–1944 рр.; акт про розстріл поліцейських 129-го українського батальйону Н. Зінейко, К. Фролова та Н. Фролова та їх особисті документи, 1943 р.; дані відділу кадрів БШПР щодо національного складу командирів партизанських загонів Білорусі, статистичні дані щодо кількості українців серед командирів, комісарів і начальників штабів партизанських загонів, списки загиблих командирів-українців, 1944 р.; накази командування 47-го українського поліцейського батальйону, 1943–1944 рр.; доповідні записки про антирадянські та українські націоналістичні організації та військові формування на території України, українські батальйони, 1942–1944 рр.; директива командирам партизанських бригад і загонів щодо боротьби з українськими націоналістами, 1943 р.; інформація, донесення про переговори та бої між українськими націоналістами та радянськими партизанами, про діяльність радянських партизанів і українських повстанців на Волині, 1943 р.; звіти про бої з українським націоналістичним підпіллям на Волині й Поліссі, щоденники бойових дій, 1943–1944 р.; підсумкове зведення Центрального штабу партизанського руху про діяльність українських націоналістів, 1943 р.; відомості про православні церкви Полісся, які підпорядковувалися Українському кафедральному собору, очоленому митрополитом у м. Ровно;

накази, довідки, донесення та ін. документи про формування німецьким командуванням військових частин з військовополонених українців та ін. національностей, 1942–1944; документи про роботу УШПР, 1943–1944 рр.; документи про нагородження партизан Кримської обл., 1943 р.; карта Білорусі, України та Західної Європи у масштабі 1:2500000; карта генеральної округи Україна.

7. Рос., нім, польс., франц.

8. *Барановский Е. И.* Участие украинцев в партизанском и подпольном движении в Беларуси в годы Великой Отечественной войны / Е. И. Барановский // Беларусь – Украина: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 281–284; ОУН-УПА в Беларусі. 1939–1953 гг. : Документы и материалы / сост. В. И. Адамушко и др.; редкол. : В. И. Адамушко и др. – Минск : Вышэйшая школа, 2011. – 528 с.

46. Центральний Комітет Комуністичної партії (більшовиків) Білорусії

1. Ф. 4п.

2. Цэнтральны камітэт Камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі

3. 1918–1991.

4. 102394 од. зб.

5. *Ідея створення компартії Білорусі виникла на конференції білоруських секцій РКП(б) 21–23 грудня 1918 р. На ній було обрано Центральне бюро білоруських комуністичних секцій на чолі з Д. Жилуновичем, а 30 грудня 1918 р. у Смоленську була створена Комуністична партія більшовиків Білорусії. Центральний комітет КП(б)Б очолив А. Мясніков. Через утворення ЛитБіл у березні 1919 р. партію об'єднали з компартією Литви у Комуністичну партію більшовиків Литви і Білорусії (КП(б)ЛіБ) (голова Президіума ЦК партії – В. Міцкявічюс-Капсукас). Після зайняття території Литви і Білорусі поляками у 1919 р. ЦК КП(б)ЛіБ переїхав до Смоленська. У липні 1920 р. ЦК КП(б)ЛіБ повернувся до Мінська, а в листопаді 1920 р. через ліквідацію ЛитБіл партія була розділена на КП(б)Б і Комуністичну партію більшовиків Литви. У серпні 1991 р. діяльність компартії Білорусі було призупинено, а її члени утворили «Партію комуністів Білоруську».*

6. Доповіді політпрацівників про організацію підпільної роботи на окупованій поляками території (в т. ч. у Рівному), посвідчення та анкети політпрацівників, 1919 р.; листування з повітками, осередками КП(б)Б про мобілізацію комуністів на роботу в Донбас, 1920 р.; листування з ЦК, райкомами, обкомами, міськкомами КП(б)У з кадрових та господарчих питань, 1927 р., наради з представниками ЦК КП(б)У, 1933 р.; відомості про стан агітації і пропаганди в Західній Україні та Західній Білорусії, виписка з протоколу засідання Політбюро ЦК ВКП(б) з питання створення комуністичних організацій в Західній Білорусі та Західній Україні, 1939 р.;

документи про прийом у члени КП(б)Б колишніх членів КПЗБ, КПЗУ і КПП, 1941 р.; дані про кількість українців серед керівних кадрів КПБ, у науці, культурі, освіті, сільському господарстві БРСР, 1950–1980-ті рр. Пояснювальна записка Академії наук БРСР з питання встановлення кордону між БРСР і УРСР на території Західної Білорусії та Західної України, 1939 р.; статистичні дані про чисельність і склад населення, стан народного господарства і культури Західної Білорусії та Західної України, 1939 р.; дані про організацію роботи на залізницях Західної Білорусії та Західної України, 1939 р., про відселення жителів населених пунктів західних областей Української РСР з 800-метрової прикордонної смуги, проведення паспортизації в західних областях УРСР, 1940 р.; розвіддані НКВС БРСР про діяльність українських національних організацій на території Західної України, Західної Білорусії, Польщі та Німеччині, 1939–1941 рр., про діяльність німецької агентури у Львові та Львівському воєводстві, 1939 р., дані про арешт і допити членів українських націоналістичних організацій, 1939–1941 рр., відомості про існування контрреволюційних підпільних клубів в УРСР, 1941 р.; відомості про діяльність Українського комітету в Бресті, 1943 р.; документи про переселення українського населення з Польщі до БРСР, про напади польського збройного підпілля на українське населення Польщі, 1944–1946 рр.; «Довідка про особовий склад 114 партизанських загонів Білорусії» з даними про українців – учасників партизанського підпілля в Білорусії, 1942 р.

Відомості про українські сільради у Гомельській окрузі, 1927–1929 рр. Протест I Всебілоруського з'їзду фізіологів проти контрреволюційної діяльності ряду наукових працівників України, 1929–1930 рр.; огляд стану жіночої праці в промисловості Росії, України та Білорусії, 1924 р.; відомості про вербування робочої сили для шахт Донбасу, 1931–1933 рр., про переселення колгоспників з Наровлянського та ін. районів БСРР до УСРР, 1933–1934 рр.; доповідна записка секретаря ЦК КП(б)У П. Постишева в ЦК ВКП(б) від 1934 р. про заходи з подальшого зміцнення колгоспів в Україні, 1934 р.; відомості про відвідини сільськогосподарської виставки в Донбасі, про відвантаження насіння картоплі Чернігівській обл., 1934 р., про роботу Українського зльоту завідувачів хатами-лабораторіями, 1936 р., про експорт легкокабельної продукції з УРСР до БРСР, 1940–1941 рр., про направлення студентів на навчання в Харківську академію соціалістичного землеробства, 1940 р., про роботу вугільних шахт Донбасу, 1940–1941 рр., Львівського та Київського трестів з виробництва цукрового буряку, 1941 р.; документи про хід соціалістичного змагання між БРСР та Київською і Чернігівською обл., 1936 р., між колгоспами, радгоспами і МТС БРСР і УРСР, між колективами Держплану БРСР і Української РСР, 1939 р., між Наркомтекстильпромом БРСР і УРСР, 1940 р.; проект постанови Економічної наради СРСР від 1939 р. «Про підготовчі заходи для організації лісозаготівель в районі пінських боліт і про вивчення лісів і лісової промисловості в Західній Білорусії та Західній Україні», відомості про перехід на радянську валюту на

території Західної України, про організацію спиртової промисловості в західних областях УРСР і БРСР, 1939 р.; постанови Політуправління Народного комісаріату шляхів сполучення СРСР від 3 червня 1940 р. «Про заходи щодо поліпшення партійно-масової роботи на Львівській залізниці», РНК СРСР і ЦК ВКП (б) від 31 грудня 1940 р. «Про додаткову оплату праці колгоспників за підвищення врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тваринництва по Українській РСР» та відомості про її виконання; проект плану врожайності сільськогосподарських культур у колгоспах Чернігівській обл. на 1941 р.

Листування з Польським бюро ЦК КП(б)У, резолюції 3-ї Всеукраїнської конференції польських бюро при комітетах КП(б)У; звіт польського бюро ЦК КП(б)У про підсумки обстеження стану роботи серед польського населення в м. Києві та Вінниці, 1925 р.; документи про переселення єврейського населення з БРСР у Крим, 1926–1928 рр.; протоколи засідань єврейського бюро при ЦК КП(б)У, 1928–1929 рр.; стенограма наради при ЦК КП(б)У 1928 р. про економічний стан містечок та заходи щодо поліпшення положення єврейської містечкової бідноти; дані про масові знищення Єврейського населення в період Другої світової війни у Дніпропетровську, Полтаві, Кременчузі; документи про розгром у Мінську підпільної сіоністської групи єврейської молоді, пов'язана з сіоністськими групами в Києві та ін. містах СРСР, [1971 р.] документи про направлення партійних працівників на санаторно-курортне лікування у Крим, листування з курортними управліннями м. Сімферополя, 1923, 1925 р.; вирізка з газети «Пролетарська правда» (орган Київського окружного КП(б)У), 1927 р.; брошура Центрального управління народно-господарського обліку СРСР «Підсумки перепису худоби на 1 лютого 1932» (випуск 1 – чисельність худоби по європейській частині РРФСР, УРСР і БРСР), 1932 р.; копії листів редакції Сімферопольської газети «Красный Крым» редакціям ін. газет з питань обміну досвідом роботи, 1940 р.

8. Рос.

9. *Барановский Е. И.* Участие украинцев в партизанском и подпольном движении в беларуси в годы Великой Отечественной войны / Е. И. Барановский // Беларусь – Украина: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 281–284.; *Вялікі А.* Дакументы ЦК КПБ як крыніца па гісторыі савецка-польска-беларускіх адносін у сярэдзіне 1940-х – другой палове 1950-х гадоў / А. Вялікі // Архівы і справаводства. Навукова-практычны ілюстраваны часопіс. – 2008. – № 4. – С. 112–117; *Вялікі А.* Перасяленне ўкраінскага насельніцтва з Бяла-Падляскага райпрадстаўніцтва СНК БССР ва Украіну ў 1944–1946 гг. / А. Вялікі // Український історичний збірник. – 2008. – Вип. 11. – С. 266–275; Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларусі : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.; *Мазец В. Г.* Роля ўкраінцаў у грамадзкім і культурным жыцці Беларусі (1945–1989 гг.) / В. Г. Мазец //

Беларусь – Україна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 312–315; ОУН-УПА в Беларусі. 1939–1953 гг. : Документы и материалы / сост. В. И. Адамушко и др.; редкол. : В. И. Адамушко и др. – Минск : Вышэйшая школа, 2011. – 528 с.; *Пушкін І. А.* Забеспячэнне грамадска-палітычных і культурна-асветніх запатрэбаванняў украінскага насельніцтва Беларусі (з вопыту 1920-х гадоў) / *І. А. Пушкін* // Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 228–230.

47. Інститут історыі партыі ЦК КП(б) Білорусіі

1. Ф. 60п.
2. Інстытут гісторыі партыі ЦК КП(б) Беларусі
3. 1875–1938.
4. 2005 од. зб.
5. *Створеній 10 чэрвеня 1921 р. як Інститут історыі партыі ЦК КП(б)Б, 1 жовтня 1929 р. перейменаваній на Інститут історыі партыі та рэвалюцыйнага руху при ЦК КП(б)Б, з 2 лютого 1932 р. – Інститут історыі партыі та Жовтневоі рэвалюцыі при ЦК КП(б)Б. Займався праблемамі вивчення історыі Жовтневоі рэвалюцыі 1917 р. та боротьбы за радянську владу на тэрыторыі Білорусі, збіраў копіі архівных дакументаў, спогады з цих п'ятань. Співпрацаваў з Інстытутом історыі партыі УРСР.*
6. Листування з Інстытутом історыі партыі Украіны та ін. закладамі штодо досліджэння історыі партыі та рэвалюцыйнага руху в Білорусі, 1929–1930 рр.; чэрнетка досліджэння «Борьба с контррэвалюцыяй на Украіне», б.д.; дакументы (копіі) про білоруські вайсковыя фармування на Румуньскі фронті у 1917–1918 рр.; про діяльність Украінскай грамады у Мінську, про нараду украінських культурна-просвітных та політычных арганізацый Західнага фронту в Мінську та створення Тымчасовага украінскага камітету Західнага фронту, про розповсюджэння Украінскім камітэтам Західнага фронту друкаваных выданняў украінскаю моваю, 1917 р.; статут украінських арганізацый Західнага фронту, 1917 р.; відомості про выборы Всеукраінскай вайсковай рады, про ставлення камандування Західнага фронту до віділення украінцаў у нацыянальны частыны, 1917 р.; рэзалюцыя з'язду украінцаў 75-і піхотнай дывізіі з прыводу дзейнасці вайскова-рэвалюцыйных камітэтаў, абласнага камітету украінцаў Двінскага вайсковага агару про вызнання влады Цэнтральнай рады, дакументы про діяльність украінських арганізацый у частынах Гренадэрскага корпусу та ін. дакументы штодо украінскага вайсковага руху в расійскай арміі, 1917 р., дакументы про арэшт вайскова-рэвалюцыйным камітэтам украінскай фронтавай рады Західнага фронту та ін. рэпрэсывны дзейні більшовікаў проти украінських арганізацый, тэлеграмы про военны дзейні у перыяд украінска-більшовіцкай вайны 1917–1918 рр., відповідь украінскай рады ІХ армійскага корпусу на ультыматум вайскова-

революційного комітету щодо визнання влади РНК, 1917 р., листівки (радянських організацій і української організації Західного фронту з приводу подій в Україні), 1917–1918 рр.; копії протоколів загальних зборів членів білоруської організації на території України, доповідь уповноваженого з національних справ білорусів у Одеському окрузі, 1918–1921 рр., копія телеграми наркома шляхів сполучення України про діяльність загону отамана Н. Григор'єва, 1919 р.

7. Рос., білор.

8. *Рудовіч С. С.* Українські нацьянальны рух на Заходніх фронце ў 1917 г. / С. С. Рудовіч // Беларусь – Украіна : гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 201–207.

48. Центральний комітет ЛКСМ Білорусії

1. Ф. 63п.

2. Цэнтральны камітэт ЛКСМ Беларусі

3. 1918–1987.

4. 18362 од. зб.

5. *ЦК ЛКСМ Білорусії був створений на з'їзді комсомолу Західної коммуні, що проходив 25–27 грудня 1918 р.*

6. Відомості про переселення євреїв до Криму, 20–30-ті рр. ХХ ст.

7. Рос., білор., ідиш, нім., польс.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

49. Представництво ЦК КПЗБ

1. Ф. 242п.

2. Прадстаўніцтва Цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі

3. 1920–1938.

4. 1297 од. зб.

5. *Комуністичну партію Західної Білорусії (КПЗБ) було засновано у 1923 р. у м. Вільно. Виступала за об'єднання західнобілоруських земель з БСРР, ліквідацію поміщицького землеволодіння, передачу землі селянам тощо, займалася підпільною діяльністю на території міжвоєнної Польщі, співпрацювала з іншими комуністичними рухами Польщі – КПЗУ та КПП. У столиці БСРР м. Мінську працювало Представництво ЦК КПЗБ при ЦК КП(б)Б, що інформувало керівництво компартії про активність КПЗБ та ін. партій національних меншин у Польщі. У 1938 р. за рішенням Виконкому Комінтерну КПП, КПЗУ і КПЗБ ліквідовані.*

6. Матеріали діяльності Українського національно-демократичного об'єднання, 1926–1929 рр.; матеріали діяльності КПЗУ: резолюції, доповідні листи тощо, 1926–1933 рр.; листування з КПЗУ, 1927–1934 рр.; газети, і журнали ЦК КПЗУ і КСМЗУ, 1926–1931 рр.; листівки КПЗУ та ін.

організацій, 1929–1931, 1933 рр.; документи про життя політв'язнів у концтаборі Береза-Картуська, лист робітників Луганського паровозобудівельного заводу політв'язням у Ковельській тюрмі, 1935–1936 рр.

7. Білор., рос., польс., ідиш, нім., укр.

Державна установа «Національний історичний архів Білорусі»

Дзяржаўная установа «Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі»

вул. Крапоткіна, 55
 220002, г. Мінск, Беларусь
 тел. (+37517) 2867520
 факс (+37517) 2867522
 e-mail: niab@solo.by, niab@belsonet.net

Історія установи. Архів почав свою діяльність в 1919 р. як архівосховище Могильовського архівного бюро. У 1924 р. архівосховище було реорганізоване в окружний архів, в 1927 р. – у Могильовський історичний архів, який у 1930 р. став відділенням Центрального архівного управління БСРР. У 1938 р. архів було реорганізовано в Центральний історичний архів БРСР, який у 1943 р. отримав назву Центральний державний історичний архів (ЦДІА) БРСР.

У 1963 р. архів був переведений з Могильова до Мінська і до 1992 р. носив назву ЦДІА БРСР у м. Мінську. Згідно з постановою Ради Міністрів Республіки Білорусь від 22 квітня 1992 р. «Про питання архівів» на базі ЦДІА Республіки Білорусь і колишнього Центрального партійного архіву КПБ створений Національний архів Республіки Білорусь (НАРБ). Наказом Белкомархіву від 12 червня 1995 р. № 15 на базі комплексу документів цього архіву XIV – поч. XX ст., що раніше зберігався у ЦДІА у м. Мінську, було створено Національний історичний архів у м. Мінську, який наказом Белкомархіву від 23 жовтня 1995 р. № 25 «Про уточнення назв історичних архівів» перейменовано на Національний історичний архів Білорусі (НІАБ). З 28 грудня 2000 р. архів став називатися «Державна установа "Національний історичний архів Білорусі"».

Характеристика фондів. До 1941 р. у архіві зберігалися документи переважно Могильовської області, а у Вітебському, Гомельському і Мінському обласних архівах існували власні відділи дореволюційних фондів. На 1941 р. в архіві було зосереджено 1560 фондів з обсягом більше 382000 справ. Це були документи, що раніше перебували у архівах судових установ ВКЛ, Речі Посполитої, палатах цивільних судів, архівах магістратів, ратуш, повітових судів Російської імперії, приватних архівах, Віленському архіві давніх актів і Вітебському архіві давніх актових книг, а після 1917 р. – у Центральному архіві Білорусії. У період Другої світової війни більша частина документів та науково-довідкового апарату Центрального історичного архіву БРСР загинули і частково були вивезені до Риги та Німеччини. Після звільнення Могильова у липні 1944 р. в архіві залишилося лише 44 справи.

У післявоєнний період співробітники архіву приступили до реєвакуації та обліку документів профілю архіву, завдяки чому скоро вдалося повернути 38 тис. справ з 700 довоєнних фондів. У 1947 р. архіву були передані

дореволюційні фонди з державних архівів Вітебської та Гомельської областей. Після переїзду ЦДІА БРСР до Мінська у 1963 р. йому передали документи до 1917 р. з Держархіву Мінської області і комплекс давніх актів з ЦДІА БРСР у м. Гродно. Архів поповнювався також копіями документів на мікрофільмах з ЦДІА СРСР, ЦДАЖР СРСР, Центрального державного військово-історичного архіву СРСР, ЦДІА Литовської РСР, рукописних відділів бібліотек і музеїв Москви, Ленінграду, Вільнюса, Києва, Польщі.

У НІАБ зберігаються документи з XIV до початку XX ст., окремі документи за 1917–1918, 1922–1935 рр., а також метричні книги до початку 30-х рр. XX ст., що територіально охоплюють Велике князівство Литовське, білоруські землі Речі Посполитої, Білоруську, Вітебську, Мінську, Могильовську та Полоцьку губернії Російської імперії. Найбільш ранні документи НІАБ – пергаментні грамоти XIV–XVII ст., жалувані великими князями литовськими та польськими королями. Особливо цінними документами є привілеї королів і князів магнатам, шляхті і духовенству на володіння маєтками, землями, селами і селянами (XIV–XVII ст.), привілеї на Магдебурзьке право містам і містечкам (1565–1798), універсал Богдана Хмельницького (1656), грамоти дипломатичного характеру, актові книги магістратів, судів, коронного трибуналу Речі Посполитої, головного і скарбового трибуналів ВКЛ, тестаменти шляхти, голландські карти XVII–XVIII ст. тощо. У архіві зберігаються інвентарі поміщицьких і державних маєтків, документи губернських канцелярій, губернських правлінь, канцелярій губернаторів, міських дум, управ, губернських комісій, присутствій і комітетів, фамільні фонди князів Радзивіллів, Друцьких-Любецьких, Любомирських, Паскевичів-Ериванських, графів Плятер-Зібергів, Румянцевих-Задунайських, фонди освітніх, культурно-просвітніх, медичних установ, церков, монастирів, Вітебського єзуїтського колегіуму, громадських і благодійних товариств. Документи архіву містять відомості про економічне життя білоруських і сусідніх земель у часи ВКЛ, Речі Посполитої і Російської імперії, документи про події Північної війни 1700–1721 рр., Франко-російської війни 1812 р., Кримської (Східної) війни 1853–1856 рр., Російсько-турецької 1877–1878 та Російсько-японської 1904–1905 рр., а також Першої світової війни 1914–1918 рр. У архіві зберігаються відомості про національно-визвольний, робітничий та революційних рухи, зокрема про селянське повстання 1741–1744 рр., події національно-визвольної боротьби під проводом Т. Костюшка 1794 р., повстання Декабристів 1825 р., польські повстання 1830–1831 та 1863–1864 рр., революційні події 1905 і 1917 рр. Архів зберігає метричні книги, документи з генеалогії родин, історії і геральдики дворянських родів з теренів колишніх Вітебської, Мінської і Могильовської губерній.

У НІАБ зберігається 3119 фондів, 19 колекцій мікрофільмів, 10 колекцій документів на електронних носіях, що становить 1019109 од. зб.

1. Мінська міська управа

1. Ф. 1.
2. Мінская гарадская ўправа
3. 1836–1918.
4. 9395 од. зб.
5. *Міські управи засновані на підставі «Городового положенія» від 12 липня 1870 р. як виконавчі органи міського громадського самоврядування. Мінська управа була виконавчим органом Мінської міської думи. Завідувала благоустроєм, освітою, охороною здоров'я, стягненням зборів і податків у місті. Ліквідована радянською владою у 1917 р., діяла у 1918 р. під час німецької окупації.*
6. Документи про переселення до Києва мінських євреїв-купців 1-ї гільдії, 1892, 1900 рр.; розпорядження німецького головнокомандувача про стимулювання обігу українських грошових знаків у районі дії 10-ї німецької армії, 1918 р.
7. Рос., іврит, ідиш.
8. *Кукса А. Н. Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.; Полетаева Н. И. О некоторых взаимосвязях купечества белорусских и украинских губерний (60-е годы XIX – начало XX вв.) / Н. И. Полетаева // Беларусь – Україна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18—19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 165–167.*

2. Мінський губернський статистичний комітет

1. Ф. 21.
2. Мінські губернські статыстычны камітэт
3. 1854–1915.
4. 141 од. зб.
5. *Заснований на підставі правил Сенату від 28 січня 1835 р. Підпорядковувався статистичному відділу МВС, а з 1858 р. – Центральному статистичному відділу МВС. Займався збором статистичних відомостей про населення, промисловість, сільське господарство. Скасований на підставі декрету РНК вересні 1918 р.*
6. Огляд Пінського повіту, 1895 р.
7. Рос.
9. Територія Пінського повіту Мінської губ. включала в себе, крім білоруських земель, Бродницьку, Вичівську, Любешівську і Угриницьку волості (територія сучасних Рівненської і Волинської обл.).

3. Мінська міська дума

1. Ф. 24.
2. Мінская гарадская дума
3. 1805–1918.

4. 3683 од. зб.

5. Заснована на основі «Грамоты на права и выгоды городам Российской империи» 1785 р. як виборчий розпорядчий орган міського самоуправління. Рада відала міським благоустроєм, встановлювала розмір зборів і податків, приймала на користь міста пожертвування, встановлювала міський кошторис. Ліквідована у 1918 р.

6. Постанова Ради про відрядження депутації від міста Мінська на урочистості в м. Полтаву на святкування 200-річчя міста, 1909 р.; відомості про взаємодію органів місцевого самоврядування з Українською Центральною радою, про продовольчі зв'язки з Україною, 1917–1918 рр.

7. Рос.

8. Кукса А. Н. Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.

4. Мінська духовна православна консисторія

1. Ф. 136.

2. Мінская духоўная праваслаўная кансісторыя

3. 1724–1920.

4. 45529 од. зб.

5. Єпархіальна церковна адміністративно-територіальна установа. За статутом 1841 р. знаходилась у віданні міської архієреї і підпорядковувалась Синоду. Відала питаннями поширення православної віри і проведенням богослужінь в церквах, контролювала діяльність духовенства, будівництво, господарство і фінанси церков і монастирів. Здійснювала єпархіальний суд як над духовенством, так і над світськими особами. Припинила свою діяльність у 1918 р.

6. Документи про відносини Мінської єпархії з Київським митрополитом, переміщення православного духовенства у Переяславську єпархію, присягу українського духовенства російській імператриці, перехід уніатів у православ'я в українських губерніях, 1773–1790 рр.; донесення головнокомандувача російської армії генерала від інфантерії кн. Багратіона про перемогу російських військ над турками і підкорення Ізмаїла 1809 р.; повідомлення генерал-фельдмаршала Г. О. Потьомкіна про взяття штурмом Очакова, 1788 р.

7. Рос.

8. Филатова Е. Н. Источники по конфессиональной истории Украины в Национальном историческом архиве Беларуси / Е. Н. Филатова // Беларусь – Украина : гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 207–208.

5. Мінська губерньська продовольча комісія

1. Ф. 137.

2. Мінская губернская

3. 1915–1917.

4. 42 од. зб.

5. *Заснована за рішенням наради голів губернської та повітових земських управ Мінської губ. від 9 листопада 1915 р. при земській управі. Очолював її голова мінської губернської земської управи. Займалась заготівлею продуктів і їх розподілом між повітами. Ліквідована у березні 1917 р. у зв'язку з утворенням продовольчих комітетів.*

6. Документи про взаємодію українських і білоруських продовольчих органів, відомості про постачання до білоруських губерній муки з Таврійської, Київської та Полтавської губ., 1917 р.

7. Рос.

8. *Кукса А. Н. Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.*

6. Мінський окружний суд

1. Ф. 183.

2. Мінські акруговы суд

3. 1883–1918.

4. 37621 од. зб.

5. *Заснований в 1883 р. як вищий суд в губернії з кримінальних та судових справ. Членами суду вважались судові слідчі, прокурори, судові пристави, нотаріат і приватні повірені, з 1889 р. запроваджувались посади повітових членів окружного суду. Скасований в 1917 р.*

6. Списки населених місцевостей Пінського повіту (із зазначенням відстаней), 1906 р.

7. Рос.

7. Мінське губернське у справах селян присутствіє

1. Ф. 242.

2. Мінская губернская па сялянскіх справах прысутнасць

3. 1861–1915.

4. 22423 од. зб.

5. *Створене відповідно до «Положення о губернских и уездных по крестьянским делам учреждениях» від 19 лютого 1861 р. як губернське у справах селян присутствіє для влаштування поземельних відносин селян і нагляду за ними. Головою присутствія був губернатор, до складу входили предводителі дворянства, управляючий Палатою державного майна і великі поміщики. Ліквідоване в 1917 р.*

6. Списки волостей Пінського повіту, 1864 р.

7. Рос.

8. Канцелярія мінського цивільного губернатора

1. Ф. 295.

2. Канцылярыя Мінскага грамадзянскага губернатара

3. 1865–1917.

4. 10115 од. зб.

5. *Посада Мінського громадського губернатора і його канцелярії заснована указом Сенату від 27 лютого 1802 р. Губернатор підкорявся генерал-губернатору, а з 1856 р. – МВС. Діяльність канцелярії змінювалась в залежності від розширення прав та обов'язків губернатора. Скасована в березні 1917 р.*

6. Список декабристів, засуджених Верховним кримінальним судом, у списку зазначені прізвища членів Північного та Південного товариств і Товариства Західних слов'ян, 1826 р.; шифрограма Київського губернатора Мінському про єврейський погром у Києві, 1881 р.; листування мусульман білоруських губерній з Таврійським духовним правлінням; відомості про національний склад Пінського повіту, 1914 р.

7. Рос., польс., ідиш

9. Мінське губернське правління

1. Ф. 299.

2. Мінскае губернскае праўленне

3. 1796–1917.

4. 31685 од. зб.

5. *Мінське губернське правління засноване 12 грудня 1796 р. після ліквідації в західних губерніях намісницьких правлінь як адміністративно-поліцейська установа, колегіальний орган при губернаторі. До їхніх функцій входило загальне адміністративне управління губернією, оприлюднення законів, наказів, контроль за їх виконанням, питання господарства, фінансів, землеустрою, охорони здоров'я і т. д. Виконавчим органом губернських правлінь була їх канцелярія. Скасоване в 1917 р.*

6. Указ Сенату від 22 січня 1832 р. про скасування указу від 1 грудня 1830 р. про введення воєнного стану в Мінській, Подільській і Волинській губ.; справи про видачу пенсій вдовам нижніх чинів – учасників оборони Севастополя і загиблих при обороні Севастополя, 1907–1911 рр.; циркуляр Департаменту поліції про організацію цивільного управління в деяких областях Австро-Угорщини, зайнятих російськими військами під час війни, 1914 р.; копія проекту правил про переміщення великої рогатої худоби і овець через Волинську губернію, 1886 р.; правила про порядок переміщення великої рогатої худоби і овець у Чернігівську губернію 1891 р.; повідомлення Чернігівської губернської земської управи про епізоотію чуми худоби в губернії, 1893 р.; справа про поширення епізоотії худоби у Київській губ., 1899–1902 рр.; справа про поширення епізоотії худоби у Чернігівській губ., 1900 р.; справа і відомості про поширення епізоотії худоби у Волинській губернії, 1900–1913 рр.

7. Рос., польс., ідиш

10. Мінське губернське із забезпечення православного духовенства присутствіє

1. Ф. 309.
2. Мінская губернская па забезпачэнню прываслаўнага духавенства прысутнасць
3. 1844–1917.
4. 197 од. зб.
5. *У 1863 р. губернські комітети із забезпечення духовенства, які існували з 1842 р., були перетворені на губернські присутствія із забезпечення православного духовенства – дорадчий орган, який займався питаннями покращення побуту духовенства. До їх складу входили єпархіальний голова, губернатор і управляючий палатою державного майна. Збирали відомості про стан парафіяльного духовенства, земельному і грошовому забезпеченні, розробляли пропозиції щодо зміни законодавства про духовний стан та ін. Скасовані в 1885 р.*
6. Атлас народонаселення Західноросійського краю за віросповіданням (в додатку є карти народонаселення Київської губ. Зазначені римсько-католицькі церкви і костели Київського деканату), 1864 р.
7. Рос.

11. Мінська губернська управа зі справ земського господарства

1. Ф. 324.
2. Мінская губернская ўправа па справах земскай гаспадаркі
3. 1903–1911.
4. 1323 од. зб.
5. *2 квітня 1903 р. було видане Положення про управління земським господарством у губерніях Вітебській, Волинській, Київській, Мінській, Могильовській і Подільській. Згідно з ним для управління земським господарством у кожній з цих губерній утворювалися губернські й повітові комітети зі справ земського господарства і повітові управи зі справ земського господарства. Губернська управа була виконавчим органом губернського комітету. У Мінській губ. ці органи введені з 1 червня 1903 р. Займалися питаннями встановлення і розподілу земських грошових і натуральних повинностей, місцевого господарства, освіти і охорони здоров'я. У зв'язку з введенням у 1911 р. органів земського самоврядування у Мінській губ. 27 жовтня 1911 р. Мінська управа була ліквідована, а її функції передані Мінській губернській земській управі.*
6. Документи про виділення земель під будівництво мосту і дамби у с. Прикладники Пінського пов., 1903 р., про будівництво земської лікарні у с. Вичівці та будівництво мостів і доріг у ін. населених пунктах Пінського пов., 1906 р.; прохання студента Харківського ветеринарного інституту С. Петропавловського про видачу йому стипендії, 1907 р.
7. Рос.

12. Мінська губернська земська управа

1. Ф. 325.
2. Мінская губернская земская ўправа
3. 1911–1918.
4. 2765 од. зб.
5. *Створена за указом Сенату від 14 березня 1911 р. як виконавчий орган земських зборів. Вибиралась раз на три роки. Відала питаннями промисловості, землеробства, торгівлі, страхування, народної освіти, охорони здоров'я та ін. Скасована в 1917 р.*
6. Відношення Пінської повітової земської управи в Мінську губернську земську управу про з'ясування питання про належність Пінського повіту до Мінської губернії чи до УНР, 15 квітня 1918 р.
7. Рос.

13. Мінська міщанська управа

1. Ф. 330.
2. Мінская мяшчанская ўправа
3. 1876–1918.
4. 2022 од. зб.
5. *Міщанські управи в західних губерніях виникли за рішенням Державної ради від 24 квітня 1870 р. на підставі «Городового положенія» 1870 р. Були виконавчими органами станового правління. Займалися питаннями збирання повинностей і податей з міщан, прийманням і виключенням з міщанського стану. Ліквідовані 11 листопада 1917 р.*
6. Документи про діяльність філіалів Мінського комерційного банку у Ровно, Житомирі, Ромнах і Конотопі, 1900-ті рр.
7. Рос.
8. *Грузицкий Ю. Л. Деятельность Минского коммерческого банка в украинских губерниях (конец XIX – начало XX вв.) / Ю. Л. Грузицкий // Беларусь – Україна : гістарычны вопыт узаемаадносін : Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 174–176.*

14. Мінська казенна палата

1. Ф. 333.
2. Мінская казённая палата
3. 1799–1911 [1918].
4. 27879 од. зб.
5. *Створена в 1795 р. на підставі положення 1775 р. «Об Учреждениях для управления губерний». Знаходилась у віданні Сенату, а з утворенням міністерств у 1810 р. – Міністерства фінансів. Відала доходами і витратами казенних грошей, ревізіями, наглядом за виконанням повинностей населенням, промисловістю, торгівлею, контролювала звітність губернських установ та посадових осіб. Скасована в жовтні 1918 р.*

б. Пропозиції державного скарбника про сплату грошей різним людям за куплений в 1795 р. у Подільській та Волинській губ. хліб для військ О. Суворова, 1798 р.; про конфіскацію маєтку, що належить ченцям василіанам Овруцького монастиря, за участь у польському повстанні, 1831 р.; про засудження вихідців з Волинської губ. у справі «Демократичного товариства», 1836–1838 рр.; справи про виключення зі списків єврейських громад осіб, які переселилися до Херсонської губ., XIX ст.; документи про зарахування до мазирських 2-ї гільдії купців міщан Чернігівської, Київської, Волинської губ., Чернігова та Житомира, 1880-ті рр., Київської губ., 1890-ті рр.; до купців м. Борисова вихідців з Бердичева, Житомира, Кременчука, 1880-ті рр., до мінських 2-ї гільдії купців міщанина Волинської губ. В. Я. Цацкіна, середина 1890-х рр.; про переселення до Києва пінських і случьких євреїв-купців, 1893–1896 рр.; про діяльність представництв Мінського комерційного банку: Роменського агентства на ділянках Лібаво-Роменської та Харківсько-Миколаївської залізниць у Полтавській губ., Конотопського агентства на ділянках Курсько-Київської та Харківсько-Миколаївської залізниць у Чернігівській губ., агентств у Бобровицях, Ніжині та ін. містах, 1880-1890-ті рр.; документи про діяльність на території Білорусі київського 1-ї гільдії купця Леопольда Лурье, 1894 р.; список генералів і офіцерів, які одержують пенсію за оборону Севастополя, 1904–1908 рр.; списки нижніх чинів, що одержують пенсію за оборону Севастополя, 1904–1913 рр.; відомості про введення українських грошей у зоні окупації 10-ї німецької армії, 1918 р.

7. Рос.

8. *Грузицкий Ю. Л.* Деятельность Минского коммерческого банка в украинских губерниях (конец XIX – начало XX вв.) / Ю. Л. Грузицкий // Беларусь – Україна : гістарычны вопыт узаемаадносін : Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 174–176; *Дашкевич А. Л.* Маладзёжны рух Беларусі 30-х – пачатку 60-х гг. XIX ст. і ўдзел у ім выхадцаў з Украіны / А. Л. Дашкевич // Беларусь – Україна : гістарычны вопыт узаемаадносін : Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 162–164; *Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель.* – М., 2003. – 607 с.; *Кукса А. Н.* Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.; *Полетаева Н. И.* О некоторых взаимосвязях купечества белорусских и украинских губерний (60-е годы XIX – начало XX вв.) / Н. И. Полетаева // Беларусь – Україна : гістарычны вопыт узаемаадносін : Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 165–167.

15. 1-е Мінське чоловіче вище початкове училище

1. Ф. 483.
2. 1-е Мінскае мужчынскае вышэйшае пачатковае вучылішча
3. 1879–1918.
4. 598 од. зб.
5. *В 1912 р. міські училища реорганізовані у вищі навчальні училища – всестанові навчальні учбові заклади відкритого типу Міністерства народної освіти – чоловічі, жіночі і змішані. Туди приймалися особи, які закінчили початкові (одно- чи двокласові) училища. Термін навчання – чотири роки. Підпорядковувалися Дирекціям народних училищ. Скасовані в жовтні 1917 р.*
6. Справа про влаштування в училищі літературно-вокальних вечорів та урочистих ушановувань М. В. Гоголя, С. Т. Аксакова та 200-річчя Полтавської битви, 1909 р.
7. Рос.

16. Мінський головний суд II департаменту

1. Ф. 588.
2. Мінські галоўны суд II дэпартаменту
3. 1797–1831.
4. 750 од. зб.
5. *Головні суди були засновані у 1797 р. як вищі судові інстанції в губерніях. Склалися з двох департаментів: I (карного) і II (цивільного). У II департаменті розглядаються цивільні справи, що поступили з міських магістратів і земських повітових судів Указом Сенату від 30 жовтня 1831 р. Судочинство в білоруських губерніях було переведено за російським зразком, а головні суди перетворені на Палату карного суду і Палату цивільного суду.*
6. Укази Сенату про заснування надвірного суду в Волинській губ., 1798–1799 рр.; повідомлення Казанського і Мінського губернських правлінь за даними Волинського та ін. губернських правлінь про визнання недійсними документів, 1798 р.; декретовий протокол компромісного суду с. Рудаўка Новогрудського пов. щодо суперечки за сплав лісу і товарів по р. Свіслоч до м. Херсон і Кременчук.
7. Польс., рос.

17. Радзивілли, князі

1. Ф. 694.
2. Радзівілы, князі
3. 1366–1937.
4. 25585 од. зб.
5. *Давній княжій рід, найбільші земельні магнати ВКЛ. У XVI ст. рід поділився на кілька ліній. Одна з них, що походить від Яна Радзивілла (бл. 1474–1522) та його сина Миколи Радзивілла «Чорного» (1515–1565), мала великі земельні володіння, в т. ч. на Волині, з центром у м. Олика. За*

домовленістю між синами Миколи Радзивілла у 1586 р. володіння роду були розділені на три окремі ординації: Несвіж, Олику і Клецьк. У 1656 р. після смерті останнього представника лінії Радзивіллів у Оликах Альбрехта Станіслава Олицька ординація була успадкована представниками лінії у Несвіжу, а в 1690 р. несвіжські Радзивілли успадкували і Клецьку ординацію. Останнім Олицьким ординатом був Едмунд Радзивілл (1906–1971). Внаслідок шлюбів з представниками інших магнатських родів у XVIII ст. Радзивілли заволоділи Бердичевом (1736), маєтками Біла Криниця, Білий Камінь, Чорторийськ, Ямпіль, Колки, Почаїв, Рафалівка та ін. на Волині (1741), Зборів, Золочів, Жовква тощо у Руському воєводстві (1744–1747), Кременецьке, Брацлавське, Островське, Ніжинське, Овруцьке, Осецьке староства у Волинському та Київському воєводствах (1760). Головними маєтками Радзивіллів, що впливали на їх громадсько-політичну вагу в Речі Посполитій, були володіння у ВКЛ, але українські маєтки відігравали значну роль у економічному становищі роду.

б. Грамоти, декрети Сигізмунда III, Владислава IV, Яна Казимира, королівські привілеї, виписи із актових книг Київського воєводства, з актових книг Головного трибуналу ВКЛ, земських і гродських судів воєводств і повітів Волинського, Львівського, Луцького, Кременецького, Київського та ін. щодо українських маєтків Радзивіллів, 1546–1809 рр.; грамота Богдана Хмельницького Слуцьким міщанам на право вільної торгівлі по Україні 1656 р.; укази Сенату по волинських маєтках князів Радзивіллів та ін., 1638–1810 рр.; Кам'янець-Подільська актова книга 1720–1723, 1761–1766 рр.; копії виписів із актових книг гродських судів Київського воєводства про угоди князя Я. Вишневецького з різними особами, 1643–1727 рр.; протоколи комісії Австрійської імперії у справі про ліквідацію маєтку князів Радзивіллів в Галичині і Лодомерії, 1778–1779 рр.; циркуляри і оголошення королівського губернатора Східної Галичини у Львові, 1796–1807 рр.; типографські відтиски едиктів і ультиматумів представників влади Галичини 1792–1807 рр. листи князів Константина Острозького, Михаїла Корибута-Вишневецького, 1601–1680 рр.; документація українських та волинських маєтків князів Радзивіллів: листування князів Радзивіллів з різними особами, рапорти, листування економічного характеру адміністраторів волинських маєтків князів Радзивіллів, списки маєтків, інвентарі, листування, ревізійні казки, відомості прибутків, сівби, наявності худоби, збирання зернових культур, витрат грошових сум, аптекарського посуду та медикаментів, річного прибутку, справи продажу і оренди, питання розмежувань, карти-схеми маєтків Базар, Білий Камінь, Біла Криниця, Босівка, Вельбичі, Голубичі, Гринки, Гута, Довгошиї, Жовква, Залужжя, Козачки, Колки, Коростень, Куликів, Любомль, Озеряни, Олика, Петрушки, Полонне, Рафалівка, Рохманів, Устя, Червоне, Чорторийськ, Шумськ, Ямпіль та ін., фільварків Волинської губ., Галичини, відомості обліку та витрат грошей, воску, дьогтя, смоли, бджіл, вуликів і меду з пасік Кременецького лісництва тощо, 1527–1915 рр.; описи, реєстри документів Оликського, Жовківського,

Львівського архівів маєтків Радзивіллів, 1410–1808 рр. документи Жовківського костелу, 1700–1795 рр.; програма Волинської гімназії з математики, історії та ін. 1806 р.; огляд публічних читань у Харківському університеті, 1814–1815 рр.

7. Польс., латин., старобілоруська, нім., грецька, рос., укр., давньоруська, франц, ідиш, іврит.

18. Минське губерньське жандармське управління

1. Ф. 705.

2. Мінскае губерньскае жандарскае ўпраўленне

3. 1879–1916.

4. 112 од. зб.

5. *Створене на підставі «Положення о корпусе жандармов» від 9 вересня 1867 р. Підпорядковувалось безпосередньо шефу жандармів, а з 1880 р. перейшло у відання Департаменту поліції МВС. Відало розшуком і дізнанням з політичних справ. Скасоване в березні 1917 р.*

6. Справа про звинувачення селянина Маріупольського пов. Ф. Белло у воєнному шпигунстві, 1915–1916 рр.; звіт за 1914 р. про діяльність і засоби правління товариства надання безкоштовних квартир в м. Ялті та її околицях хворим і пораненим офіцерам, 1915 р.

7. Рос.

19. Пінська повітова земська управа

1. Ф. 723.

2. Пінская павятовая земская ўправа

3. 1904–1918 рр.

4. 70 од. зб.

5. *Земські управи були створені за указом Сенату від 14 березня 1911 р. як виконавчі органи земського зібрання. Існували губерньські та повітові земські управи. Обиралися на 3 роки, займалися питаннями промисловості, землеробства, торгівлі, страхування, суспільної опіки, облаштування шляхів місцевого значення. Ліквідовані у 1917 р.*

6. Документи про будівництво поштової дороги, дамб і мостів на шляху біля с. Морочне, 1908–1915 рр., с. Іванчиці, 1910–1915 рр.; документи (кошторис, журнал засідань земської управи) про будівництво мосту по військово-комунікаційному шляху Пінськ – Любешів – Угриничі – до кордону Волинської губ., 1913–1915 рр.; про будівництво дорожніх споруд та ремонт військово-комунікаційної дороги Пінськ – Дубой – Угриничі, 1914–1915 рр.

7. Рос.

20. Пінське міщанське управління

1. Ф. 908.

2. Пінскае мяшчанскае ўпраўленне

3. 1890–1914.

4. 4 од. зб.

5. *Пінське міщанське управління створене на основі «Городового положення» 1870 р., введеного в західних губерніях згідно з рішенням Державної ради від 24 квітня 1875 р. як виконавчий орган станового управління. Відало зборами податків і міських повинностей з селян, прийняттям і виключенням із міського стану. Скасоване в листопаді 1917 р.*

6. Відомості про населенні місцевості Пінського повіту, 1914 р.

7. Рос.

21. Речицька повітова земська управа

1. Ф. 918.

2. Рэчыцкая павятовая земская ўправа

3. 1910–1918.

4. 34 од. зб.

5. *Земські управи створені на підставі указу Сенату від 14 березня 1911 р. як виконавчі органи земського зібрання в губерніях та повітах. Речицька повітова управа належала до Мінської губ. Займалася питаннями промисловості, землеробства, торгівлі, страхування, освіти, охорони здоров'я, громадської опіки, облаштування доріг місцевого значення. Ліквідована у 1917 р.*

6. Документи про взаємодію військово-промислових комітетів Вільна, Мінська та Києва у торгово-економічній сфері, 1917 р.

7. Рос.

8. *Кукса А. Н. Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.*

22. Горватти, поміщики

1. Ф. 986.

2. Горваты, памешчыкі

3. [1836] 1853–1915.

4. 4 од. зб.

5. *Горватти – поміщики, володарі маєтків у Речицькому, Мозирському, Мінському повіті Мінської губ., Приборськ у Радомисльському повіті Київ губ. Горвати були судьями, предводителями дворянства, членами комітетів і т. д.*

6. Бірчаки, відомості і рапорти приходу і видатку грошових сум, зерна, продуктів, лісоматеріалів, відомості видачі плати челяді маєтків, відомості розкладки повинностей селян у фільварках Приборськ, Сукач, Русак, Доманівка Радомисльського пов., 1853–1904 рр.; подвірний опис маєтку Приборськ, б. д., статутна грамота маєтку Приборськ (дані про місцевість, склад селян, землеустрій, селянські повинності, поміщицькі будівлі, водопостачання та ін.), до 1861 р.; книга записів приходу і видатків горілки, муки, картоплі по Русаківському винокурінному заводу, 1853–1854, 1856 – 1901 рр.; договір про сплавку лісу з маєтку Приборськ до Києва, рахунки на

оплату поставок лісу до Києва, 1836–1913 рр., договори з селянами Волинської та Чернігівської губ. щодо найму на сільськогосподарські роботи, 1890–1899, 1904 рр., з київським різбярем М. Ф. Морським, 1899–1901 рр.; справа про виготовлення, обжиг і закалку цегли для маєтку Приборськ, 1856–1857 рр.; малюнок олівцем фасаду поміщицького будинку у Приборську, 1857–1858 рр.; свідоцтво Данили Горватта Радомисльського повітового суду про відсутність позивань, суперечок і заборон на маєток Приборськ для надання у Київську палату цивільного суду для отримання застав, 1857–1872 рр.; договір між Маврикієм, Артуром Горваттами та Марією Хлоповською (Горватт) про розподіл, орендне утримання та сплату боргів маєтків Приборськ (Україна), Наровля і Каролин (Білорусь), 1868–1901 рр.; листування з Київською військово-окружною радою про поставки пресованого сіна по р. Дніпро і Прип'ять до Києва, 1874–1913 рр.;

7. Рос., польс., нім., франц.

23. Канцелярія генерал-губернатора Вітебського, Могильовського і Смоленського

1. Ф. 1297.
2. Канцелярія генерал-губернатора Вітебського, Могильовського і Смоленського
3. 1721–1856.
4. 26039 од. зб.
5. *За указом Сенату від 7 серпня 1823 р. була утворена Канцелярія генерал-губернатора Вітебського, Могильовського, Смоленського і Калужського. Указом Сенату від 8 січня 1831 р. Калужську губ. було виділено зі складу генерал-губернаторства, а Мінську губ. приєднано до нього. У зв'язку з польським повстанням 8 квітня 1831 р. був виданий указ Сенату про затвердження в Мінській губ. посади військового губернатора. Генерал-губернаторство з квітня 1831 р. і до його ліквідації включало три губернії: Вітебську, Могильовську і Смоленську на чолі з генерал-губернатором, який здійснював адміністративну і військову владу. Канцелярія скасована указом Сенату від 29 лютого 1856 р.*
6. Справа про проїзд через Вітебську і Могильовську губернію турецьких уповноважених, які йшли з Санкт-Петербурга до Одеси, 1830 р.; повідомлення головного штабу діючої армії генерал-губернатору про введення військ у білоруські губернії у зв'язку з вторгненням польських повстанців до Волинської губ., 1830 р., про витіснення польського корпусу Дверницького від кордону Волинської губ. до фортеці Замостя, 1831 р.; повідомлення Подільського і Волинського губернатора генерал-губернатору про взяття загоном польських повстанців м. Устилуг Волинської губ., 1831 р.; донесення чиновника міністерства фінансів Скопіна генерал-губернатору про перехід польських загонів через Буг і залишення російськими військами м. Володимира-Волинського, 1831 р.; указ Сенату про заснування у м. Києві кадетського корпусу, 1833 р.; справа про порядок прийняття вихованок до Київського інституту шляхетних дівчат, 1833 р.;

положення про Херсонське училище торгового мореплавства, 1834 р.; указ Сенату про введення в Польщі, Волинській і Подільській губерніях воєнного стану, 1846 р.; справа на прохання жінок різних станів про визначення їх у товариство сестер милосердя і відправки до Криму для надання допомоги пораненим, 1854–1855 рр.; виписи із переліку маєтків Оликської, Мирської і Несвіжської ординацій, внесеного в актові книги Житомирського повітового суду, 1835 р.; реєстр документів по маєтку Ованта, виданих із архіва радзивіллової маси Тадеушу Помарнацькому за 1516–1774 рр.

7. Рос., іврит, ідиш.

24. Вітебське губернське правління

1. Ф. 1416.

2. Віцебскае губернскае праўленне

3. 1802–1917.

4. 68541 од. зб.

5. *Губернське правління у Вітебську створене 27 лютого 1802 р. після ліквідації в західних губерніях намісницьких правлінь. Підпорядковувалось МВС, нагляд за діяльністю правління здійснював Сенат. Було адміністративно-колегіальним органом при губернаторі. Виконавчим органом губернських правлінь були їх канцелярії. Скасоване в 1917 р.*

6. Указ Сенату про перейменування в місто передмістя Ізмаїла за іменем його засновника та піклувальника генерал-майора Тучкова, 14 жовтня 1812 р.; рукопис нарису Г. Горбунова «Низшая сельскохозяйственная школа 1 разряда на хуторе «Воздвиженск» Черниговской губ. Глуховського уезда», 1898 р.

7. Рос., іврит, ідиш.

25. Канцелярія Вітебського цивільного губернатора

1. Ф. 1430.

2. Канцылярыя Віцебскага грамадзянскага губернатара

3. 1802–1917.

4. 57796 од. зб.

5. *Посаду Вітебського цивільного губернатора і їх канцелярії створено 27 лютого 1802 р. Губернатор призначався указом Сенату, здійснював нагляд за діяльністю всіх адміністративних, фінансових, військових, господарських і станових установ губернії. Підпорядковувалась генерал-губернатору, а з 1856 р. – МВС. Скасована в березні 1917 р.*

6. Справа за розпорядженням Міністерства внутрішніх справ про проїзд турецького посланця з Одеси до Санкт-Петербурга білоруським трактом, 1833 р.; справа про вжиття заходів з затримання посланих польськими емігрантами в Царстві Польському, Литві та Україні емісарів, 1838 р.; листування губернатора Вітебської губернії з департаментом інженерним і веліжським городничим про відмову прийняти пропозицію відставного підполковника Х. І. Вільбоа про зміцнення Криму, 1854 р.; справа про

надання допомоги сім'ям загиблих і поранених при захисті Севастополя нижніх чинів і списки нижніх чинів 1855–1857 рр.; листування з генерал-губернатором Вітебським, Могильовським та Смоленським і вітебським поліцмейстером про те ж, 1855 р.; справа про доставлення відомостей про євреїв, які переселяються з Новоросійського краю і Херсонської губ. для заняття землеробством, 1855 р.; справа про доставку відомостей про сім'ї рядових, зниклих без вісті в битві 27 серпня 1855 при р. Чорній для отримання сирітського утримання; про прийняття до числа сестер милосердя в Криму дружини титулярного радника Брянцева, 1856 р.

7. Рос.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси: Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

26. Топографічні карти і плани селищ, сіл, маєтків Мінської губ. (колекція)

1. Ф. 1477.

2. Тапаграфічныя карты і планы вёсак, сёлаў, маёнткаў Мінскай губ. (калекцыя)

3. 1797–1920.

4. 3477 од. зб.

6. Карта Пінського повіту, б.д.; план Пінського повіту; опис меж Пінського повіту, 1848 р.; спеціальна карта європейської частини Росії (видавництво військового відділу Генерального штабу), 1915 р.

7. Рос.

27. Плятер-Зіберги, графи

1. Ф. 1503.

2. Плятэр-Зібергі, графы

3. 1519–1875.

4. 398 од. зб.

5. *Дворянський рід Плятерів, Зібергів і Плятер-Зібергів володів маєтками у Вітебській губ. та Курляндії. Найбільш відомі представники роду – Емілія Плятер (1806–1831) та Леон Плятер (1836–1863), учасники польських повстань.*

6. Декрет Київського земства по справі старост Ласковичів, Закарського та ін. щодо їх права на володіння землею, 1591–1668 рр.

7. Польс., рос.

28. Мінське губернське прісутствіє

1. Ф. 1595.

2. Мінская губернская прысутнасць

3. 1901–1917.

4. 41479 од. зб.

5. Створене «Положением о губернских и уездных по крестьянским делам учреждениях» від 19 лютого 1861 р. як губернське у справах селян присутствіє для влаштування поземельних відносин селян і нагляду за ними. Головою присутствія був губернатор, до складу входили предводителі дворянства, керуючий Палатою державного майна і великі поміщики. В 1901 р. перетворене на губернське присутствіє з розширенням адміністративних функцій до судових. В коло діяльності входило впровадження в життя селянської реформи, розгляд скарг селян на неправильність рішень повітових зїздів і земських начальників, затвердження уставних грамот. Скасоване в 1917 р.

6. Список населених пунктів Пінського повіту, 1908 р.

7. Рос.

29. Мінська намісницька палата карного суду

1. Ф. 1568.

2. Мінская наместничья палата криминальнаго суда

3. 1795–1797.

4. 133 од. зб.

5. Мінська губ. була утворена у 1793 р. після II розділу Речі Посполитої. Намісницькі палати карного та цивільного суду відносилися до вищої інстанції і підлягали безпосередньо Сенату, який призначав їх склад. Мінська намісницька палата карного суду була відкрита 2 жовтня 1795 р. на підставі положення про «Учреждениях для управления губерний...» 1775 р. Вона була апеляційною інстанцією для перегляду справ, вирішених у нижчих судах. У правління Павла I у 1797 р. намісницькі правління і намісники були скасовані, головним адміністративним закладом стало губернське правління, а функції ліквідованої палати були передані головному суду I департаменту (див. № 13).

6. Повідомлення Мінського намісницького правління про відкриття Брацлавського, Подільського намісництва, 1796 р., Могилівської прикордонної застави та Ямпільської митниці у Брацлавському намісництві, 1796 р.; про зарахування доходів, які збираються з Катеринославської, Вознесенської губ. і Таврійської області, до державних доходів, 1796 р.; про призначення Катеринославського, Вознесенського і Таврійського генерал-губернатора П. О. Зубова командувачем Чорноморського флоту, 1796 р.; про призначення Сенатом генерал-лейтенанта М. Бердяєва Катеринославським військовим і цивільним губернатором, 1796 р.; про переведення указом Синоду мінського архієпископа Віктора Перевеста до Чернігівської єпархії та призначення на його місце феодосійського єпископа, 1796 р.; про відрядження асесора Малафєєва до малоросійських губерній для запрошення канцелярських службовців до Мінської губ., 1796 р.; про поновлення попереднього правління у судочинства у Чернігівській губ., 1797 р.; про заборону добровільного переселення селян і утримання чужих селян і

втікачів поміщиками Катеринославської, Вознесенської, Кавказької губ. та Таврійської обл., 1797 р.

7. Рос.

30. Єленські, поміщики

1. Ф. 1636.

2. Яленскія, памешчыкі

3. 1610–1904.

4. 206 од. зб.

5. *Поміщики, власники маєтків у Мозирському, Новогрудському, Речицькому, Слуцькому пов. Представники роду займали високі громадські посади у ВКЛ та Речі Посполитій. Ян Єленський – суддя земський, староста судовий мозирський, декретовий писар ВКЛ, у 90-х рр. XVIII ст. – маршалок Мозирського пов., виступав на чотирьохлітньому сеймі Речі Посполитої.*

6. Контракт Я. Єленського з лучицьким шинкарем І. Цидзіковичем про продаж смоли до м. Чорнобиля Київської губ. та ін. документи, 1759–1856 рр.; записка про втечу підданих з Мозирського пов. до Київського воеводства, друга половина XVIII ст.; листи Єленських Чернігівському підстолю, 1672–1876 рр.

7. Польс., рос., латин., франц.

31. Красноставський гродський суд

1. Ф. 1720.

2. Краснастаўскі гродскі суд

3. 1623–1761.

4. 2 об. зб.

5. *Гродські суди існували з XV ст. у кожному повіті. На чолі їх стояв староста і підстароста, а в воеводствах – воєвода. Суди засідали чотири рази на рік. Розглядали кримінальні і цивільні справи шляхти і податних станів ВКЛ. Ліквідовані протягом 1795–1831 рр. з переданням повноважень повітовим судам.*

6. Виписки з актових книг Львівського гродського суду, 1623–1761 рр.

7. Латин.

32. Мозирський гродський суд

1. Ф. 1728.

2. Мазырскі гродскі суд

3. 1622–1831.

4. 82 об. зб.

5. *Див. № 27.*

6. Скарга Чорнобильського кагала на Волинський кагал на порушення використання сум скарбових зборів, 1 липня 1768 р.

7. Польс., рос.

33. Могильовська римсько-католицька консисторія

1. Ф. 1781.
2. Магілѣўская рымска-каталіцкая кансісторыя
3. 1573–1922.
4. 54527 од. зб.
5. *Католицьке єпископство у Могильові з'явилося у 1720 р. Після Першого поділу Речі Посполитої імператриця Катерина II указом від 22 листопада 1773 р. створила римо-католицьку єпархію, замість якої в 1783 р. була виникла Могильовська римо-католицька архієпархія на чолі з консисторією. Консисторія була виконавчим органом єпархіальної адміністрації з управління єпархією, відала господарством і фінансами костелів і монастирів, їх будівництвом, вирішувала спірні справи між духовними особами. Діяльність консисторії охоплювала Білоруську та Київську губернії. Постановою архієпископа від 1 липня 1918 р. Могильовська консисторія була ліквідована.*
6. Документи католицьких костелів Київської губ., зокрема з питань фондушевих земель костелів, аннуатів з поміщиків на користь католицьких монастирів, розірвання шлюбу, надання виписок з метричних книг, списки прихожан окремих костелів Київської губ.; відомості прибутків та витрат костелів Звенигородського деканату Київської губ., 1796 р.; інвентарний опис Звенигородського костелу Звенигородського пов. Київської губ., 1796 р.; відомості приходу і витрат Уманського костелу Уманського пов. Київської губ., інвентарний опис Звенигородського костелу Звенигородського пов. Київської губ., інвентарний опис Білопольського костелу м. Бердичів, б.д; інвентарний опис Київського костелу Серця Ісуса Христа, б.д; інвентарний опис Уманського костелу Уманського пов. Київської губ., 1796 р.; відомості про стан Горбулівського, Малиновського, Коростишівського, Брусилівського костелів Радомишльського пов. Київської губ., 1797 р.; інвентарний опис Київського домініканського монастиря, 1827 р.; інвентарний опис Махновського костелу Махновського пов. Київської губ., 1844 р.; інвентарний опис Липовецької Свято-Троїцької римо-католицької церкви Липовецького пов. Київської губ., 1844 р.; інвентарний опис Самгородецького костелу Махновського пов. Київської губ. 1844 р.; інвентарний опис Зозовської Петропавлівської римо-католицької церкви Липовецького пов. Київської губ. 1844 р.; опис Махновської Преображенської римо-католицької церкви Махновського повіту Київської губ., 1844 р.; відношення київської палати громадського суду в Могильовську римсько-католицьку консисторію про засвідчення духовного заповіту графа Островського та пожертвування їм грошей на користь Київського костелу, 1848 р.; про заповіт Островським 500 руб. на користь Київського костелу, виписка з духовного заповіту графа Островського (м. Київ), 1848 р.
7. Рос., польс.

8. *Филатова Е. Н.* Источники по конфессиональной истории Украины в Национальном историческом архиве Беларуси / Е. Н. Филатова // Беларусь – Украина : гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 207–208.

34. Канцелярыя Могильовскаго цивільнаго губернатара

1. Ф. 2001.
2. Канцылярыя Магілёўскага грамадзянскага губернатара
3. 1802–1917.
4. 2366 од. зб.
5. *Посаду Могильовскаго цивільнаго губернатара і його канцелярыі створено 27 лютого 1802 р. Губернатори призначались указами Сенату, здійснювали нагляд за діяльністю всіх адміністративних, фінансових, військових, господарських і станових установ губернії. Підпорядковувався генерал-губернатору, а з 1856 р. – МВС. Посада цивільнаго губернатара скасована в березні 1917 р.*
6. Маніфест Олександра I про приєднання частини давньої Галичини від Австрії до Росії, 17 квітня 1810 р., акт поступки і трактат розмежування між імператором Всеросійським і імператором Австрійським, королем Угорським і Богемським, 1810 р.; припис Санкт-Петербурзького військового генерал-губернатара Могильовському губернатору про призупинення стягнення недоїмок з Волинської, та ін. губерній за 1812–1814 рр. у зв'язку з руйнуванням цих губерній під час війни 1812 р., 1817 р.; алфавітний список губерній і областей Російської імперії, 1859 р.; справи про утворення ополчення для Кримської кампанії і листування з питань, пов'язаних з організацією ополчення, 1855 р.
7. Рос., польс.

35. Любоницьке волостне правління

1. Ф. 2037.
2. Любоницькае валасное праўленне
3. 1878–1917.
4. 23 од. зб.
5. *Волостні правління утворювалися відповідно до «Общого положення о крестьянах, вышедших из крепостной зависимости» 1861 р. Були виконавчими органами селянського станового самоврядування. У функції правління входило оголошення законів у розпоряджень уряду, слідкування за дотриманням паспортних правил і вироків суду, виконання постанов волостних сходів, збирання податей і недоїмок, участь у торгах з продажу казенного лісу тощо. Підлягали до 1878 р. мировим посередникам, пізніше – повітовим з селянських справ присутствіям, з 1901 р. земським начальникам. Ліквідовані у 1917 р.*

6. Циркуляри виконкома рад РСФРР з відомостями про залежність української промисловості, залізниці та пароплавства від лісу з Білорусі, 1917 р.

7. Рос.

8. Кукса А. Н. Взаимодействие национальных движений Белоруссии и Украины в 1917–1922 гг. / А. Н. Кукса. – Минск : РИВШ, 2010. – 194 с.

36. Могильовсько-Чернігівське управління землеробства і державного майна

1. Ф. 2190.

2. Магілёўска-Чарнігаўскае ўпраўленне земляробства і дзяржаўных маёмасцяў

3. 1886–1917.

4. 339 од. зб.

5. *Засноване на основі «Положення об управленні державними имуществами в западных губерниях и в Белостокской области» від 28 грудня 1839 р. В 1883 р. управління державного майна Вітебської і Могильовської губ. були об'єднані, утворивши Смоленсько-Вітебсько-Могильовське управління держмайна. Положенням Державної ради від 12 червня 1902 р. управління державного майна були переіменовані в управління землеробства і державного майна, а Смоленсько-Вітебсько-Могильовське управління державного майна було скасоване, а замість нього створені Могильовсько-Чернігівське і Смоленсько-Вітебське управління землеробства і державного майна. Вони займалися питаннями розповсюдження землеробства та інших галузей сільського господарства. Підлягали послідовно Міністерству державного майна, Міністерству землеробства і державного майна, Головному управлінню землевпорядкування та землеробства. Скасовані в 1917 р.*

6. Пропозиції щодо облаштування колодязів у Чернігівській губ., 1912–1913 рр.; деякі дані про опади в Чернігівській губ., 1914 р.

7. Рос.

37. 1-а шосейна дистанція Київського округу шляхів сполучення

1. Ф. 2226.

2. 1-я шашэйная дыстанцыя Кіеўскай акругі шляхоў зносін

3. 1893–1917.

4. 165 од. зб.

5. *Київський округ шляхів сполучення – територіальне управління, що відало водними шляхами і судноплаством у басейні Дніпра, Дністра і Південного Бугу, шосейними дорогами. Був утворений у 1809 р. У 1893 р. до округу приєднано шляхи ліквідованого Могильовського округу. Округ розформований у 1919 р.*

6. Циркуляри Київського округу шляхів сполучення для керівництва в роботі; відомості про стан шосейних доріг, про ціни на види робіт, 1907–1913 рр.;

листування про заснування позичково-ощадної каси для службовців правління Київського округу шляхів сполучення, 1913 р.

7. Рос.

38. Управління з влаштування біженців Могильовського тилового повноваження «Северопомощь»

1. Ф. 2289.

2. Упраўленне па ўладкаванню бежанцаў Магілёўскага тылавога паўнамоцтва «Северопомощь»

3. 1915–1917.

4. 45 од. зб.

5. Товариство «Северопомощь» виникло у 1915 р. для допомоги в евакуації населення, що потрапило у зону бойових дій Північно-Західного (з серпня 1915 р. – Західного) фронту. Займалося організацією надання помешкання, харчування, гігієнічного і медичного забезпечення, освіти для біженців західних губерній Російської імперії. У Могильові діяло тилове повноваження товариства. Ліквідоване у 1917 р.

6. Телеграма Могильовського губернатора до ін. губерній про недопущення перевідправлення біженців через можливість занесення заразних хвороб до Волинської, Подільської, Бессарабської, Херсонської, Київської та ін. губ., 1916 р.

7. Рос.

39. Могильовський братський Богоявленський монастир

1. Ф. 2308.

2. Магілёўскі брацкі богаяўленскі манастыр

3. 1821–1916.

4. 383 од. зб.

6. Повідомлення митрополита Петра Могили до Могильовського братства про відбудову Софії Київської, 1634 р.

7. Рос.

8. *Марзалюк І. А.* Этнічная самаідэнтыфікацыя беларуска-ўкраінскай Русі ў другой палове XVI – XVII стст. / *І. А. Марзалюк* // Беларусь – Украіна : гістарычны вопыт узаемаадносін : Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 138–142.

40. Оршанська провінційна канцелярія

1. Ф. 2450.

2. Аршанская правінцыйная канцылярыя

3. 1773.

4. 1 од. зб.

5. *Провінції введени указом Катерини II від 28 жовтня 1772 р. в Могильовській і Псковській губерніях. Оршанська провінція входила до Могильовської губ. Провінцією керував воєвода, при якому існувала*

провінційна канцелярія. В обов'язки чиновників канцелярії входило виконання адміністративно-поліцейських функцій на території провінції, контроль за дотриманням інтересів скарбниці та судовий розгляд цивільних позовів. Положенням про «Учреждения для управления губерний...» 1775 р., введеним за указом Сенату від 10 січня 1778 р., в білоруських губерніях ліквідовані провінційні канцелярії та скасовані посади воєвод.

6. «Продовження звісток про дії першої Її Імператорської Величності армії проти Оттоманської Порти», 1773 р.

7. Рос.

41. Правління Віленського округу шляхів сполучення

1. Ф. 2466.

2. Праўленне Віленскай акругі шляхоў зносін

3. 1880–1917.

4. 2852 од. зб.

5. *Створений в 1886 р. Ковенський округ шляхів сполучення в 1901 р. був переведений у Вільно і переіменований у Віленський. В вересні 1915 р. у зв'язку з введенням воєнного стану переведений до Бобруйська. Відав будівництвом і ремонтом шосейних доріг, мостів, шлюзів і фарватерів річок і каналів, охороною водних шляхів і шосейних доріг, контролював їх експлуатацію. Підпорядковувався Міністерству шляхів сполучення. Після 1918 р. Віленський округ шляхів сполучення переведений у відання Народного комісаріату шляхів сполучення.*

6. Карта Волинської, Київської, Чернігівської та ін. губерній, б.д.

7. Рос.

42. Биховський костел

1. Ф. 2480.

2. Быхаўскі касцёл

3. 1707–1908.

4. 19 од. зб.

5. *Католицький костел був заснований у Бихові наприкінці XVI ст. Входив до складу Рогачевсько-Бихівського деканату (Могильовської губ.).*

6. Маніфест Катерини II про укладення миру з Османською імперією і вигоди для звільнених народів, 17 березня 1775 р.

7. Рос.

43. Вітебська міська управа

1. Ф. 2496.

2. Віцебская гарадская ўправа

3. 1870–1917.

4. 5238 од. зб.

5. *Міські управи були створені на підставі «Городового положення» від 12 червня 1870 р. як виконавчі органи міського громадського самоврядування.*

Відали благоустроєм, охороною здоров'я в місті, збором податків. Скасовані в 1917 р. Вітебська міська управа діяла впродовж 1918-1919 рр.

6. Звіт виконавчої Комісії з будівництва та експлуатації міського водогону у м. Миколаєві 1906–1907 рр.; карта європейської частини Росії, 1879 р.

7. Рос.

44. Вітебське губернське жандармське управління

1. Ф. 2499.

2. Віцебскае губернскае жандарскае ўпраўленне

3. 1899–1917.

4. 351 од. зб.

5. *Див. № 13.*

6. Про резолюції, вироблені на засіданні Подільського районного з'їзду Всеросійського селянського союзу, який відбувся 21 серпня 1906 р. в Кам'янці-Подільському, 1906 р.; список соціал-демократії Катеринославської губ., 1906 р.; список соціал-демократії м. Миколаєва, 1906 р.; список членів Подільської соціал-демократичної партії, 1906 р.; список членів соціал-демократичної організації Чернігівської губ., 1906 р. список соціал-демократів Херсонської губернії, 1906 р.; список членів організації Російської соціал-демократичної робітничої партії Харківської губ., 1906 р.; список членів Київської соціал-демократичної партії, 1906 р.; список членів Харківського залізничного комітету, 1906 р.; донесення солдата Г. Перших про організацію армії з військовополонених та емігрантів українців на території Німеччини під керівництвом поміщика Голуховського, 1916 р.

7. Рос.

45. Вітебський губернський статистичний комітет

1. Ф. 2502.

2. Віцебскі губернскі статыстычны камітэт

3. 1838–1840, 1849, 1853, 1855–1917.

4. 798 од. зб.

5. *Статистичні комітети засновувалися в усіх губернських містах Російської імперії. Вітебський комітет був створений 4 травня 1835 р. У 1836 р. через відсутність коштів припинив своє існування. У 1853–1863 рр. існував суто номінально, поновив діяльність 22 вересня 1863 р. У обов'язки комітету входили збирання і узагальнення статистичних даних про економіку і населення, складення статистичних таблиць і відомостей, видання «Пам'ятних книжок» та ін. підлягав Статистичному відділенню МВС (з 1857 р. – Центральному статистичному комітету). Ліквідований декретом РНК 15 вересня 1918 р.*

6. Листування, відомості, рапорти та ін. про переселення євреїв до Новоросії.

7. Рос.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси: Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

46. Вітебське губернське дворянське зібрання

1. Ф. 2512.
2. Віцебські губернські дваранські сход
3. 1785–1917.
4. 1146 од. зб.
5. *Створене на основі «Жалованой грамоты на права, вольности и преимущества благородного дворянства» від 21 квітня 1785 р. Очолювалось губернським предводителем дворянства. До складу зібрання входили депутати від кожного повіту, які обиралися на три роки. До їхніх функцій входило ведення родовідних книг для точного обліку складу дворян губернії, видача свідоцтв про дворянство, складання формулярних списків на вибраних із свого середовища чиновників. Підпорядковувалось Департаменту герольдії Сенату, підлягало нагляду губернаторів. Скасоване в 1917 р.*
6. Відношення Харківського дворянського депутатського зібрання до Вітебського дворянського депутатського зібрання про відсутність у родословній книзі Харківської губернії Кривошеєва Константина Григоровича, 1866 р.
7. Рос.

47. Вітебська губернська палата державного майна

1. Ф. 2514.
2. Віцебская губернская палата дзяржаўнай маёмасці
3. 1779–1876.
4. 2494 од. зб.
5. *У 1837 р. було створене Міністерство державного майна, яке керувало державними селянами і державним майном. У 1838 р. була створена Палата державного майна, яка з 28 грудня 1839 р. почала функціонувати в Вітебській губ. У 1866 р. Палата була реорганізована в Управління державного майна, що завідувало казенними оброчними статтями, маєтками, землями і лісами, поземельним облаштуванням селян. Припинила своє існування у 1877 р. з утворенням Смоленсько-Вітебського управління державного майна.*
6. Відомості про переселення євреїв до Новоросійського краю, Таврійської та Херсонської губ.
7. Рос.
8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

48. Вітебський Троїцький чоловічий монастир

1. Ф. 2548.
2. Віцебські Траецкі мужчынські манастыр
3. 1772–1918.
4. 1044 од. зб.

5. *Православний Свято-Троїцький (Троїце-Марков) чоловічий монастир у Вітебську був заснований у XIV–XV ст., існував до 1576 р. Відновлений у 1633 р., у 1760 р. побудований кам'яний храм, що зберігся до сьогодні. У 1920 р. закритий владою.*

6. *Опис географічних карт територій Європи та Азії, виданих у зв'язку з війною Росії із західними державами та Туреччиною, 1855 р.; документи про скликання державного ополчення у зв'язку з війною Росії із західними державами та Оттоманською Портою, хід військових дій і закінчення війни, 1855–1856 рр.*

7. Рос.

49. Вітебський губернський комітет про євреїв-землеробів

1. Ф. 2552.

2. Вітебські губернські камітэт па габрэях-землеўласніках

3. 1852–1862.

4. 300 од. зб.

5. *Створений у 1852 р. для переселення євреїв з міст і містечок до сел та для організації їх переселення до інших регіонів Російської імперії. Функціонував при Вітебській губернській палаті державного майна (див. № 41). До складу комітету входили губернатор (голова), віце-губернатор, керівник палати державного майна і чиновник канцелярії губернатора, який завідував проблемами економіки. Комітет, зокрема, займався питаннями переселення євреїв до Новоросії. Даних про ліквідацію комітету немає.*

6. *Справи про переселення євреїв до Катеринославської та Херсонської губ.*

7. Рос.

8. *Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.*

50. Полоцьке намісницьке правління

1. Ф. 2567.

2. Полацкае намесніцкае праўленне

3. 1775–1798.

4. 273 од. зб.

5. *На території, що відійшла Росії після I поділу Речі Посполитої, указом Катерини II від 28 травня 1772 р. були створені Могильовська та Псковська губ., а указом від 24 серпня 1776 р. з Псковської губ. були виділені Псковська і Великолуцька провінції, а губернію перейменовано на Полоцьку. За указом Сенату від 10 січня 1778 р. Полоцька губ. перетворена на Полоцьке намісництво, де на основі положення про «Учреждения для управления губерній...» 1775 р. створене намісництво як орган місцевого адміністративно-поліцейського управління. Здійснювало нагляд за місцевою адміністрацією, поліцією, судами, слідували за виконанням законів. Головою правління був губернатор або намісник. Намісник керував усіма військами, які знаходились на території намісництва. Намісницьке правління скасоване*

указом Сенату від 12 грудня 1796 р. у зв'язку з об'єднанням Могильовського і Полоцького намісництва в Білоруську губ.

6. Указ Сенату від 19 вересня 1778 р. про збереження за мешканцями м. Києва колишніх привілеїв.

7. Рос.

51. Суразьке городничє правління

1. Ф. 2610.

2. Суразскає гарадское кіраванне (праўленне)

3. 1827–1863.

4. 587 од. зб.

5. *Створене після включення Східної Білорусі до складу Російської імперії на підставі «Положення об учреждениях для управления губерний» 1775 р. На чолі правління стояли городничі, які підлягали губернським правлінням. До їх функцій належали забезпечення внутрішньої безпеки, суд за дрібні правопорушення, охорона казенних будинків, стягнення квартирних, дорожніх, земських коробочних і свічних зборів. Скасоване у 1863 р.*

6. Дані про переселення євреїв з Вітебської до Херсонської губ.

7. Рос.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

52. Тадулінський Успенський жіночий монастир

1. Ф. 2617.

2. Тадулінскі успенскі жаночы манастыр

3. 1764–1918.

4. 1436 од. зб.

5. *Монастир розміщувався у міст. Яновичі. Внаслідок розподілу ордену оо. Василіан греко-католицької церкви наприкінці XVIII – на початку XIX ст. виникли три провінції: Білоруська, Литовська і Руська. Фонд зберігає справи Білоруської вазиліанської провінції, що охоплювала монастирі Волині і Київщини.*

6. Документи про стан василіанських монастирів, укази провінціалу і консисторій, акти візитації монастирів Волині і Київщини.

7. Рос.

8. *Филатова Е. Н. Источники по конфессиональной истории Украины в Национальном историческом архиве Беларуси / Е. Н. Филатова // Беларусь – Украина : гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 207–208.*

53. Канцелярія Вітебського губерньского предводителя дворянства

1. Ф. 2626.

2. Канцылярыя старшыні Віцебскага губерньскага дваранскага сходу

3. 1806–1918.

4. 574 од. зб.

5. *Створена на основі «Грамоты на права, вольности и преимущества благородного дворянства» від 21 квітня 1785 р. Вибиралась губернськими і повітовими дворянськими депутатськими зібраннями. Скасована в 1917 р.*

6. Справи про надання допомоги мешканцям Новоросійського краю і Бессарабії, які потерпіли від війни 1853–1856 рр., 1857–1858 рр.

7. Рос.

54. Полоцький Миколаївський собор

1. Ф. 2728.

2. Полацкі Мікалаеўскі сабор

3. 1838–1912.

4. 45 од. зб.

5. *У 1745 р. у Полоцьку було освячено побудований єзуїтами храм Св. Стефана. Після ліквідації ордену єзуїтів у Російській імперії у 1820 р. храм був переданий ордену піарів, а у 1833 р. переосвячений у православний Свято-Миколаївський собор, який після утворення Полоцької єпархії став кафедральним собором, потім – церквою Полоцького кадетського корпусу, Полоцької військової гімназії, і з 1875 р. – міським собором. У 1964 р. собор було зруйновано.*

6. Листування настоятеля Полоцького Миколаївського собору з причтами про збирання грошей для відновлення Мстиславського храму у м. Володимирі-Волинському, 1899 р.

7. Рос.

55. Хорошевська Михайлівська церква

1. Ф. 2994.

2. Хорошаўская Міхайлаўская царква

3. 1872–1919.

4. 90 од. зб.

6. Відомості про хід епізоотії домашніх тварин у Волинській губ., 1913 р.

7. Рос.

56. Вотчинне управління Гомельським маєтком князя Паскевича-Ериванського

1. Ф. 3013.

2. Вотчиннае кіраванне Гомельскім маёнткам князя Паскевіча-Эриванскага

3. 1834–1918.

4. 2788 од. зб.

5. *Іван Федорович Паскевич (1782–1856) був генерал-фельдмаршалом, намісником у Царстві Польському, членом Державної ради. У 1834 р. він купив у графа С. П. Рум'янцева маєток Гомельське у Білицькому пов. Могильовської губ., яке перейшло у спадок його сину та невістці. У 1918 р. маєток було націоналізовано.*

6. Документи про постачання до білоруських підприємств обладнання з Києва, Білої Церкви, др. пол. XIX ст.; справа про продаж матеріалів купцю м. Карасубазара Таврійської губ. П. Дерманукову, 1850–1852 рр.; справа про спірну землю спадкоємців Львівського протоєрея з князем Паскевичем, 1857–1860 рр.; документи про продаж і доставку лісу сплавом до Києва, 1867 р., про стягнення боргів з селян і землевласників Чернігівської губ. за невиконання договору, 1874–1886 р.

7. Рос.

8. *Киштымов А. Л.* Украинский вектор белорусской экономики (конец XVIII – начало XX вв.) / А. Л. Киштымов // Беларусь – Україна : гістарычны вопыт узаемаадносін : Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 176–182.

57. Білоруське губерньське правління

1. Ф. 3219.

2. Беларускае губерньскае праўленне

3. 1773–1801.

4. 2037 од. зб.

5. *Білоруське губерньське правління засноване 12 грудня 1796 р. після ліквідації в західних губерніях намісницьких правлінь як адміністративно-поліцейська установа, колегіальний орган при губернаторі. До їхніх функцій входило загальне адміністративне управління губернією, оприлюднення законів, наказів, контроль за їх виконанням, питання господарства, фінансів, землеустрою, охорони здоров'я і т. д. Виконавчим органом губерньських правлінь була їх канцелярія. Ліквідована у 1802 р. у зв'язку з поділом білоруської губернії на Вітебську та Могильовську.*

6. Справа про заготовлення в Білоруській губернії лісу для Чорноморського флоту, 1797 р.

7. Рос., польс., нім.

58. Полоцька провінційна канцелярія

1. Ф. 3267.

2. Полацкая правінцыйная канцылярыя

3. 1772–1778.

4. 54 од. зб.

5. *Полоцька провінція входила до складу Псковської губ. Керував провінцією воєвода, при якому діяла провінційна канцелярія. В обов'язки чиновників канцелярії входило виконання адміністративно-поліцейських функцій на території провінції, контроль за дотриманням інтересів казни і судовий розгляд цивільних справ. З введенням положення про «Учреждения для управления губерній...» 1775 р. указом Сената від 10 січня 1778 р. в білоруських губерніях ліквідовані провінційні канцелярії і скасовані посади воєвод.*

6. Указ Адміралтейської колегії про нагородження грошовими преміями моряків за перемогу над турецьким флотом на Чорному та Середземному морях, 1770–1772 рр.

7. Рос.

59. Полоцька палата цивільного суду

1. Ф. 3310.

2. Полацкая палата грамадзянскага суда

3. 1782–1797.

4. 16 од. зб.

5. *На підставі положення про «Учреждения для управления губерній...» (1775) в 1778 р. була створена палата цивільного суду Могильовського і Полоцького намісництва, в 1795 р. – Мінського намісництва. Палата була вищою апеляційною інстанцією для верхніх земських судів, верхньої розправи і губернських магістрів. Ліквідована в 1797 р.*

6. Маніфест Катерини II про укладення з Туреччиною Ясського мирного договору 29 грудня 1791 р.

7. Рос.

60. Полоцька палата кримінального суду

1. Ф. 3311.

2. Полацкая палата кримінальнага суда

3. 1774–1797.

4. 153 од. зб.

5. *У 1778 р. на підставі положення про «Учреждения для управления губерній...» (1775) були створені палати кримінального суду Могильовського і Полоцького намісництва, в 1795 р. – Мінського намісництва. Ліквідовані в 1797 р.*

6. Указ Сенату про відкриття вільної торгівлі та ввезення товарів відповідно до тарифу, стягування з них мита в Київській, Катеринославській та ін. митницях, у зв'язку з укладеним мирним договором з Оттоманською Портою, 18 грудня 1792 р.

7. Рос.

61. Канцелярія візитатора монастирів Могилевської римсько-католицької консисторії

1. Ф. 3330.

2. Канцелярыя візитатара кляштароў Магіл'ёўскай рымска-каталіцкай кансісторыі

3. 1778–1848.

4. 113 од. зб.

5. *Указом Катерини II у 1773 р. була створена Білоруська римо-католицька єпархія на чолі з консисторією. Консисторія як виконавчий орган єпархіальної адміністрації складалася з офіціала (голови), його помічника, візитатора монастирів і засідателів. Візитатора призначав архієрей. У*

функції візитатора входив безпосередній нагляд за монастирями. Посада була ліквідована із скасуванням у 1918 р. Могильовської консисторії.

6. Інвентарний опис Чорнобильської, Остроглядовицької та ін. римокатолицьких церков Київської губернії, 1783 р.; інвентарний опис Київського домініканського костелу, 1817 р.; реєстр документів по маєтках Білокриницького, Длугошийського (Дубенського пов. Волинської губ.) та ін. ключів, 1433–1811, 1818 рр.; перелік документів по маєтках, що знаходяться в Україні, 1818 р.

7. Рос.

62. Документи з історії Білорусі з фондів князів Радзивіллів, Сангушків, графів Пшездецьких, Тизенгаузенів, з Головного архіву давніх актів у Варшаві, Державного архіву в Кракові, Архіву Нових Актів у Варшаві, Національної бібліотеки у Варшаві, Бібліотеки Оссолінських у м. Вроцлав

1. КМФ-5.

2. Документы па гісторыі Беларусі з фондаў князеў Радзівілаў, Сангушкаў, графаў Пшаздзецькіх, Тызенгаўзнаў з Галоўнага архіва старажытных актаў у Варшаве, Дзяржаўнага архіва ў Кракаве, Архіва Новых Актаў у Варшаве, Нацыянальнай бібліятэкі ў Варшаве, Бібліятэкі Асалінскіх у г. Вроцлаў

3. 1501–1935.

4. 255867 кадрів.

5. *Колекція надійшла в 1967 і 1995 рр.*

6. Списки населення Ковельського, Володимирського, Лубомейського та інших повітів Волинського воєводства, 1933–1934 рр.

7. Польс.

Державна установа «Національний історичний архів Білорусі в м. Гродно»

Дзяржаўная установа «Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі ў г. Гродна»

пл. Тызенгаўза, 2
230023, г. Гродна, Беларусь
тел. (+375152)77 28 56
факс (+375152)74 31 04
e-mail: niab_grodno@tut.by, niabgrodno@rambler.ru

Історія установи. Постановою РНК БРСР від 11 лютого 1940 р. № 82 був створений філіал Центрального державного історичного архіву (ЦДІА) БРСР, який в 1960 р. отримав назву ЦДІА БРСР в м. Гродно. В травні 1993 р. архів був перейменований в Білоруський державний історичний архів, з червня 1995 р. – в Національний історичний архів (НІАБ) в м. Гродно, з вересня 1996 р. – в Національний історичний архів Білорусі в м. Гродно. У 2001 р. архів отримав назву «Державна установа “Національний історичний архів Білорусі в м. Гродно”» (НІАБ в м. Гродно).

Характеристика фондів. В НІАБ в м. Гродно перебуває на зберіганні 1200 фондів, 408000 од. зб. за період XVI (окремі документи) – початку XX ст. Це документи губернських, повітових та волосних органів влади та управління, господарчо-економічних, фінансових, жандармських, поліцейських, судових, культурно-просвітницьких та інших закладів колишньої Гродненської губернії і колишніх Віленського, Дісненського, Лідського, Ошмянського повітів Віленської губернії Російської імперії. Сконцентровані в архіві документи відображають економічне, суспільно-політичне, культурне життя краю, правове становище, чисельність і склад населення, адміністративно-територіальний поділ, а також містять відомості з історії Вітчизняної війни 1812 р., проведення реформи 1861 р., столипінської аграрної реформи, повстань 1830–1831 рр., 1863–1864 рр., революції 1905–1907 рр. в Росії та інше.

Родові фонди поміщиків Гродненської губернії Биховців і Слізенів зберігають інвентарні описи маєтків, дарчі записи на майно, поділ, передачу, оренду, продаж майна та маєтків, особисте та офіційне листування. Документи фонду особового походження поміщиків Булгаріних містить офіційне і особисте листування представників цього роду.

1. Канцелярія Гродненського губернатора

1. Ф. 1.

2. Канцелярія Гродзенскага губернатара

3. 1802–1917.

4. 58451 од. зб.

5. *Канцелярія Гродненського губернатора була заснована в 1802 р. з утворенням Гродненської губернії і призначенням туди губернатора, підпорядковувалася Міністерству внутрішніх справ (МВС). Губернатор керував губернією, стежив за стягненням податків і мит, керував проведенням надзвичайних заходів, переписом населення, видав поліцією, був головою губернського правління та інших адміністративних установ.*

6. Відношення командира Московського драгунського полку генерал-майора Бестужева Гродненському губернатору про розшук селян-втікачів з м. Охтирки Харківської губ., 1827 р.; маршрут пересування імператора з м. Варшави до м. Єлизаветград, Козелець, Київ, Житомир, 1830 р.; рапорт Гродненського губернатора інтендантові діючої армії О. М. Абакумову і відомість про кількість хліба, відправленого за кордон з Волинської губ. по р. Буг, 1831 р.; прохання мешканки міста Києва Крипської Марії Гродненському губернатору про звільнення від військового постюю її будинку в м. Брест-Литовську Гродненської губ., 1831 р.; відношення Віленського військового губернатора Гродненському губернатору про дозвіл на в'їзд в Росію французького підданого Амантону з метою розведення садів в околицях м. Сімферополя, 1832 р.; маршрут проїзду імператора від м. Брест-Литовська Гродненської губ. до м. Києва, 1833 р.; оголошення про відкриття університету в м. Києві, правила прийому студентів і постанова про розподіл навчальних предметів по факультетах, 1834 р.; оголошення про відкриття курорту штучних мінеральних вод у м. Одесі, 1834 р.; оголошення про заснування ярмарку в м. Одесі, 1834 р.; повідомлення директора училища Волинської губернії Гродненському губернатору про зарахування на службу до гімназії м. Житомира мешканця Гродненської губ. доктора медицини Христофора Папенгута, 1836 р.; брошура «Обзор преподававшихся дисциплин в Киевском университете в 1841–1842 учебных годах»; список мешканців Брестського повіту Гродненської губ., що пожертвували гроші на спорудження храму Св. Володимира у м. Севастополі, 1848 р.; брошура «Описание Харьковской выставки сельских произведений в 1849 г.»; прохання прусського підданого музиканта Шнейгонгадза Гродненському губернатору про видачу паспорта йому і шести його колегам на право проживання в Гродненській, Житомирській, Кам'янець-Подільській, Київській губерніях, 1854 р.; прохання міщан м. Озери Гродненського повіту Гродненському губернатору про переселення їх на казенні землі Катеринославської губ., 1856 р.; рапорт командуючого 39-м флотським екіпажем Гродненському губернатору про відправку відставному матросу, жителю Кобринського повіту Гродненської губ Іллі Козаку срібної медалі за оборону міста Севастополя, 1856 р.; припис начальника Гродненської губернії городничим і земським справником про збір пожертвувань з мешканців губернії на будівництво пам'ятника фельдмаршалу Воронцову та

будинки інвалідів в м. Одесі, 1857 р.; повідомлення Віленського військового губернатора Гродненському цивільному губернатору про збір пожертвувань з мешканців Гродненської губ. на будівництво церкви Св. Миколая у м. Севастополі, 1857 р.; повідомлення начальника Ковенської губернії начальнику Гродненської губернії про дозвіл директору Краківського і Львівського театрів Хелховському приїхати на гастролі з трупом артистів до м. Ковно, 1858 р.; брошура «Харьковская очередная выставка сельских произведений 1859»; повідомлення Віленського військового губернатора начальнику Гродненської губернії про скасування спостереження за діяльністю книжкового товариства у м. Житомирі, 1859 р.; списки мешканців м. Гродно, що жертвували на будівництво церкви Св. Володимира у м. Києві. 1862 р.; оголошення про видання літературно-політичної газети Південно-Західного краю «Киевлянин», 1864 р.; про постановку п'єс Гоголя в м. Бельську, 1866 р.; телеграма Віленського генерал-губернатора Гродненському губернатору про замах на царя в м. Парижі вихідцем з Волинської губ. Березовським, 1867 р.; циркуляр Гродненського губернатора про відкриття підписки спорудження пам'ятника в м. Києві графу О. Бобринському за заслуги в галузі промисловості, 1869 р.; відношення Київського губернатора Гродненському губернатору про встановлення політичної благонадійності мецената мешканця Гродненської губ. Фрідріха Міллера для дозволу відкриття йому фотографії в м. Бердичеві, 1870 р.; відношення Віленського генерал-губернатора Гродненському губернатору про подання відомостей про причетність до польського повстання 1863 р. мешканців м. Біла Церква Київської губ. Станіслава, Якова та Адама Вольманів та студента Київського університету Антона Юревича, 1872 р.; документи про перехід маєтку в с. Тюхеничі Брестського пов. після смерті О. Стороженка Г. Лубенцовій та продаж маєтку, 1874, 1877 рр.; повідомлення про відкриття підписки для збору пожертвувань на облаштування Історичного бульвару в м. Севастополі, 1876 р.; прохання селянина с. Мойсіївка Кременчуцького повіту Полтавської губ. Петра Гайцука Гродненському губернатору про дозвіл йому купити ділянку землі у Гродненській губ, 1876 р.; рапорт брестського політмейстера Гродненському губернатору про затримання в м. Бресті дворянина Волинської губернії В. Бернадського, який належав до партії соціалістів, 1879 р.; підписні листи про збір з мешканців Гродненської губ. пожертвувань на спорудження пам'ятника Катерині II в м. Сімферополі, пам'ятника адміралу Нахімову в м. Севастополі, на будівництво церкви Олександра Невського в м. Ялті, 1882, 1887–1889 рр.; програма Всеросійської сільськогосподарської виставки в м. Харкові, 1887 р.; репертуар п'єс малоросійською мовою, які дозволено ставити на сцені Гродненського театру, 1887 р.; повідомлення Віленського генерал-губернатора Гродненському губернатору про дозвіл на концерт капели Гордовського малоросійською мовою в м. Гродно, 1887 р.; прохання розпорядника Товариства російсько-малоросійських артистів Миколи Васильєва Гродненському губернатору про дозвіл грати п'єси

малоросійською мовою на сцені Гродненського театру, 1887 р.; рапорт слонімського повітового справника Гродненського губернатору про гастролі русько-українських труп Соколова і Василенка, 1892 р.; рапорт слонімського повітового справника Гродненського губернатору про аматорські вистави російсько-української драматичної-опереткової трупи Васильєва, 1893 р.; рапорт гродненського поліцмейстера губернатору про склад російських і українських драматичних труп, що гастролювали в м. Гродно в зимовий сезон 1893–1894 рр.; список пожегтвувань, що надійшли на будівництво туберкульозного санаторію в м. Ялті, 1901 р.; підписні листи про збір пожегтвувань з мешканців Гродненської губ. на будівництво санаторію для лікування працівників поліції в м. Ялті, 1913–1914 рр..

7. Рос.

2. Гродненське губернське правління

1. Ф. 2.

2. Гродзенскае губернскае праўленне

3. 1802–1916.

4. 78980 од. зб.

5. *Гродненське губернське правління створене 1 січня 1802 р. на підставі «Учреждения для управления губерний» 1775 р. як адміністративно-поліцейська установа губернії на чолі з губернатором, яке складалося з прісутствія і канцелярії й перебувало у віданні МВС.*

6. Повідомлення Волинського губернського правління в Гродненське губернське правління про відкриття ярмарків і базарів у м. Левковичі Житомирського повіту, 1880 р.; прохання ремісників м. Гродно Рудольфа Гісенеля і Якуба Ельза про видачу їм паспортів на проїзд до м. Одеси, 1816 р.; справа про зарахування відставного поручика Войничача знову на військову службу в Одеський уланський полк, 1838 р.; справа про переведення Вітебського батальйону військових кантоністів до м. Києва, 1839 р.; справа про розшук селян м. Троянівка Луцького повіту Волинської губ. Дмитра Чайки, Пархома Веремчука та ін., що підлягали відданню під військовий суд за непокору владі, 1842–1843 рр.; іменний список селян м. Троянівка та м. Лишнівка Луцького повіту Волинської губ., які переховувалися від суду за непокору владі і підпал поміщицьких маєтків, 1842 р.; формулярний список про службу дійсного статського радника О. Стороженка, українського письменника, 1868 р.; газета «Волынские губернские ведомости», 1853–1915 рр.

7. Рос., польс., іврит, ідиш.

3. Гродненська губернська комісія для визначення ступеня вини учасників повстання 1830–1831 рр.

1. Ф. 4.

2. Гродзенская губернская камісія для вызначэння ступені віны ўдзельнікаў паўстання 1830–1831 гг.

3. 1831–1833.

4. 418 од. зб.

5. *Гродненська губернська комісія для визначення ступеня вини учасників повстання 1830–1831 рр. створена 26 листопада 1831 р. указом Сенату від 17 липня 1831р. для ведення слідства над учасниками повстання 1830 р. У 1834 р. комісія була ліквідована.*

6. Листування з Київською губернською комісією про пересилку іменного списку на осіб, маєтки яких підлягали до секвестру, 1832 р.; іменний список осіб, маєтки яких підлягали секвестру за постановою Волинської губернської комісії та Київської губернської комісії для розгляду справ про осіб, що брали участь у польському повстанні, 1832 р.; листування з Віленською, Київською та іншими ліквідаційними комісіями про складання списків маєтків, що підлягали секвестру, 1833 р.; листування з Київським губернатором про направлення до м. Гродно учасника повстання 1830 р. Антона Моравського для допиту, 1832–1833 рр; листування з Київським губернатором про ступінь участі у повстанні 1830 р. Юзефа Вавржиновича, 1832 р., адвоката Ігнатія Яцковського, 1834 р.

7. Рос.

4. Гродненська канцелярія цивільних справ цесаревича – головнокомандувача Литовського окремого корпусу

1. Ф. 6.

2. Гродзенская канцелярыя грамадзянскіх спраў царэвіча – галоўнакамандуючага Літоўскім асобным корпусам

3. 1822–1830.

4. 423 од. зб.

5. *Гродненська канцелярія цивільних справ цесаревича-головнокомандуючого Литовським окремим корпусом була створена після видання указу Сенату від 29 червня 1822 р. Цим указом цесаревичу Костянтину надавалася «влада головнокомандувача діючої армії над деякими губерніями», а саме: Віленською, Гродненською, Мінською, Волинською, Подільською губерніями і Білостоцькою областю. З 1819 р. йому було доручено «спостереження за цивільною частиною губерній північно-західного краю». Канцелярія цесаревича займалася розбором скарг поміщиків один на одного, особливо зі спадкових і майнових питань, на діяльність місцевих установ і посадових осіб. Ліквідована в 1830 р.*

6. Справа про прохання поручика польських військ щодо передачі йому частини спадкового майна поміщиком Волинської губ. Раєвським, 1825–1827 рр.

7. Рос.

5. Гродненський губернський статистичний комітет

1. Ф. 14.

2. Гродзенскі губернскі статыстычны камітэт

3. 1885–1917.

4. 845 од. зб.

5. *Гродненський губернський статистичний комітет засновано 27 липня 1835 для збору відомостей і статистичного опису губернії. Підпорядковувався МВС. В 70-х рр. XIX ст. комітет видавав «Пам'ятні книжки Гродненської губернії», з 1899 р. – «Статистичні огляди Гродненської губернії». У 1915 р. евакйовано до м. Калуга. Ліквідовано після 1917 р.*

6. Відомості про ціни на сплави і сухопутне перевезення по Волинській губ., 1878 р.; відомості про ціни на провіант, фураж та ін., встановлені по Волинській губ., 1878 р.; відомості про кількість смертельних випадків серед учнів навчальних закладів Катеринославської губ., 1900–1901 рр.; короткий статистичний звіт про Керч-Єнікальське градоначальство за 1887, 1889, 1890 рр. і супроводжувальні відношення про висилку пам'ятних книжок.

7. Рос.

6. Гродненське губернське присутствіє

1. Ф. 18.

2. Гродзенская губернская прысутнасць

3. 1875–1917.

4. 15826 од. зб.

5. *Гродненське губернське присутствіє створене 1 грудня 1903 р. з метою відновлення влади дворян над селянами як адміністративно-судова установа, яка здійснювала керівництво і контроль за земськими начальниками. Присутствіє складалося з губернського предводителя, віце-губернатора, прокурора окружного суду і кількох неодмінних членів.*

6. Відомість Волинської губернської управи у справах земського господарства про ціни, встановлені на провіант, фураж та інші продукти по Волинській губ. на січень, лютий 1909 р.; відомість Волинської губернської управи у справах земського господарства про ціни на сухопутне перевезення вантажів по Волинській губ. на січень–лютий 1909 р.

7. Рос.

7. Гродненська губернська казенна палата

1. Ф. 24.

2. Гродзенская губернская казённая палата

3. 1813–1917.

4. 16624 од. зб.

5. *Гродненська казенна палата почала свою діяльність з утворенням в 1802 р. Гродненської губернії на підставі закону 1781 р., підпорядковувалася Міністерству фінансів, складалася із трьох відділень і канцелярії. Казенна палата відала розверсткою по губернії грошового окладу державних і місцевих зборів, спостереженням за виконанням населенням повинностей, торгівлею, промисловістю, станом лісових угідь; контролювала звітність*

губернських установ та посадових осіб. З 1866 р. коло діяльності казенної палати зводиться лише до фінансових питань. У 1915 р. евакуйована до м. Тамбов. Ліквідована після 1917 р.

6. Указ Урядового Сенату про полегшення долі арештантів морських рот, що брали участь у захисті м. Севастополя під час облоги, 1856 р.; документи про переселення євреїв до Херсонської губ. [XIX ст.]

7. Рос.

8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

8. Гродненское губернское акцизное управление

1. Ф. 30.

2. Гродзенскае губернскае акцызнае ўпраўленне

3. 1842–1917.

4. 4462 од. зб.

5. Гродненське губернське акцизне управління почало свою діяльність в 1862 р. До його складу входили: керівник, його помічник, ревізори, письмоводителі. Акцизне управління здійснювало ревізію підприємств, які виробляли товари, що обкладаються акцизом, перевіряло правильність описань і вимірювань підприємства. Крім того, в його функції входив нагляд за продажем цих товарів. Акцизне управління стежило, щоб торгівля не проводилася особами, які не мали патенту, щоб продавався тільки товар, вказаний у патенті, а також здійснювало нагляд за казенними винними лавками і складами.

6. Річний розрахунок з Київським акцизним управлінням за відправлений спирт, посуд та ін., 1915 р.; матеріали до звіту з казенного винного складу № 2 в м. Києві (річний розрахунок акцизним управлінням за відправлений спирт, вино, посуд, виписки з допоміжних книг та ін.), 1916 р.

7. Рос.

9. Гродненський окружний суд

1. Ф. 34.

2. Гродзенскі акруговы суд

3. 1883–1917.

4. 847 од. зб.

5. Гродненський окружний суд створений 23 листопада 1883 р. як вищий суд у губернії з кримінальних та цивільних справ. Ліквідовано після жовтня 1917 р.

6. Справа за звинуваченням міщан Гродненської губ. у виготовленні підроблених листівок, коробок для продажу підробленого препарату пірамідону в м. Києві, 1914–1916 рр.; справа на прохання жителів м. Суми Харківської губ., м. Полоцька Вітебської губ. про видачу копій вироків

окружного суду, справа за грошовим позовом жителя м. Гродно до акціонерного товариства Одеського пробкового заводу, 1915 р.
7. Рос.

10. Гродненська жіноча гімназія

1. Ф. 39.
2. Гродзенская жаночая гімназія
3. 1895–1917.
4. 69 од. зб.
5. *Середні загальноосвітні навчальні заклади засновувалися в губернських містах з 1804 р. й перебували у віданні Білоруського попечителя, з 1850 р. - Віленського учбового округу.*
6. Про відзначення 100-річного ювілею з дня народження М. В. Гоголя в учбових закладах відомства імператриці Марії, 1909 р.; відомості про додаткове асигнування Київському, Одеському, Полтавському, Харківському губернським інститутам, Житомирській, Києво-Подільській, Києво-Фундуклеївській, Кам'янець-Подільській губернським гімназіям; повідомлення канцелярії Його Імператорської Величності попечителя Гродненської жіночої гімназії про виключення з жіночої гімназії м. Золотоноша без права вступу до інших навчальних закладів Естер Вишневської і Надії Рутніковської за «політичну неблагонадійність», 1908 р.
7. Рос.

11. Волковиське повітове поліцейське управління

1. Ф. 78.
2. Ваўкавыскае павятовае паліцэйскае ўпраўленне
3. 1905–1914.
4. 271 од. зб.
5. *Волковиське поліцейське управління засноване «Временными правилами об устройстве полиции в городах и уездах губернии» від 25 грудня 1862 р. як орган поліцейської влади в повітах. Здійснювало нагляд за виконанням рішень і вироків судових установ, стежило за проведенням рекрутських наборів, стягненням недоїмок (недоплата податків) та ін. Підпорядковувалося губернському правлінню.*
6. Циркуляри МВС, Гродненського губернатора про заборону «політично неблагонадійним» особам проживати в Західному краї і зняття з них поліцейського нагляду, заборону раніше висланим іноземцям повернення до Росії, 1868–1869 рр.; список учасників повстання 1863 р., які втекли за кордон і перебували під військовим судом у Київському військовому окрузі, 1869 р.; припис Гродненського військового губернатора про порядок призову на військову службу дворян західних губерній (Ковенської, Віленської, Гродненської, Мінської, Волинської, Подільської і Київської), за батьками яких не менше 1000 душ селян, 1852 р.
7. Рос.

12. Брестська повітова землевпорядна комісія

1. Ф. 82.
2. Брѣсцкая павятовая землеўпарадкавальная камісія
3. 1906–1915.
4. 261 од. зб.
5. *Брестська повітова землевпорядна комісія почала свою діяльність в 1906 р. за указом Сенату від березня 1906 р. для проведення в життя столипінської аграрної реформи в Брестському повіті.*
6. Брошура «Поездка ходоков от крестьян Подольской губернии в Волынскую губернию для ознакомления с хуторским хозяйством», 1907 р.; справа про видачу безкоштовного квитка селянинові с. Тростяниця Брестського повіту на потяг від станції Брест до станції Рожище Волинської губ., 1914–1915 рр.
7. Рос.

13. Кобринська повітова землевпорядна комісія

1. Ф. 85.
2. Кобрынская павятовая землеўпарадкавальная камісія
3. 1906–1916.
4. 1642 од. зб.
5. *Кобринська повітова землевпорядна комісія створена наказом Сенату від 4 березня 1906 р., підпорядковувалася до 1911 р. секретарю з землеустрою губернського присутствія, з 1911 р. – губернській землевпорядній комісії.*
6. Брошура А. Д. Солуха «Цементно-песочная черепица», видана в м. Кам'янці-Подільському, 1912 рр.
7. Рос.

14. Сокольська повітова землевпорядна комісія

1. Ф. 88.
2. Сакольская павятовая землеўпарадкавальная камісія
3. 1907–1917.
4. 445 од. зб.
5. *Сокольська повітова землевпорядна комісія почала свою діяльність з 10 січня 1907 р. на підставі наказу Сенату для впровадження в життя Столипінської аграрної реформи. До складу комісії входили: голова, неодмінний член, повітовий член, податковий інспектор, земські начальники, члени комісії від землевласників і селян. Очолював комісію повітовий предворитель дворянства. Повітова комісія перебувала у відомстві Головного управління землевпорядкування та землеробства. У її функції входило надання допомоги уряду в організації переселення селян і здачі їм в оренду казенної землі, поліпшення умов землеволодіння та землекористування селян на наділеній землі, в сприянні Селянському поземельному банку в перепродажі поміщицької землі селянам. У серпні*

1915 р. Сокольська повітова землевпорядна комісія була евакуйована вглиб Росії, а 28 червня 1917 р. скасована постановою Тимчасового уряду.

6. Брошура «Поездка хоодаков крестьян Гродненского уезда в Житомирский уезд Волынской губернии для ознакомления с хуторским хозяйством». 1907 р.

7. Рос.

15. Білостоцьке повітове поліцейське управління

1. Ф. 301.

2. Беластоцкае павятовае паліцэйскае ўпраўленне

3. 1848–1917.

4. 306 од. зб.

5. Білостоцьке повітове поліцейське управління створене «Временными правилами об устройстве полиции в городах и уездах губернии» від 25 грудня 1862 р. як орган поліцейської влади в повітах, здійснювало нагляд за виконанням рішень рекрутських наборів, стягненням недоїмок і ін., підпорядковувалося губернському правлінню.

6. Циркуляр МВС, Гродненського губернатора поліцмейстера і справникам губернії про порядок проведення вшанування пам'яті поета Т. Шевченка, 1914 р.

7. Рос.

16. Гродненське губернське депутатське зібрання

1. Ф. 332.

2. Гродзенскі губернскі дваранскі дэпутацкі сход

3. 1820–1917.

4. 90 од. зб.

5. У 1785 р. Катерина II видала «Жаловану грамоту дворянству», яка встановлювала губернську дворянську корпорацію. У Гродненській губ. ця грамота була поширена в 1802 р. з моменту утворення губернії. В цьому ж році було засновано Гродненське дворянське депутатське зібрання – станова організація дворян-поміщиків на чолі з головою – губернським предворителем дворянства. Депутатське зібрання збиралось раз на три роки, розглядало станові справи, прийом і виключення з дворянського стану, справи про опіки і т. д.

6. Справи про прохання жителя м. Києва Олександра Боржима з дітьми, дійсного статського радника м. Києва Сергія Шмурло, мешканця м. Умані Київської губ. Едмунда Невяровського з родиною, мешканця Волинської губ. Домініка Мільтана з родиною про зарахування їх до стану дворян Гродненської губ., 1913–1917 рр.; прохання мешканця Чигиринського повіту Київської губ. Степана Узловського про зарахування сина його Казимира до стану дворян Гродненської губ. 1916 р.

7. Рос.

17. Гродненське губернське жандармське управління

1. Ф. 366.
2. Гродзенскае губернскае жандарскае ўпраўленне
3. 1867–1917.
4. 562 од. зб.
5. *Гродненське губернське жандармське управління – установа політичного розшуку – створена Положенням про корпус жандармів від 9 вересня 1867 р., яке відало розшуком і дізнанням з політичних справ на території губернії. У адміністративному відношенні підпорядковувалося Штабу Окремого корпусу жандармів, з 1880 р. – Департаменту поліції. У 1902 р. функції розшуку були передані створеному охоронному відділенню. Ліквідовано після лютого 1917 р.*
6. Циркуляр департаменту поліції про проведення районного з'їзду Всеросійського селянського союзу в м. Кам'янці-Подільському і його рішення, 1906 р.; телеграма полковника Київського губернського жандармського управління Ковалевського начальника Гродненського губернського жандармського управління про ліквідацію групи «Спілка» (Український союз) в м. Гродно, 1907 р.; повідомлення Департаменту поліції начальнику Гродненського губернського жандармського управління про обласний з'їзд сіоністів у Волинській губ., 1907 р.; копія з телеграми завідувача особливим відділом начальнику Віленського охоронного відділення про розшук і нагляд за діяльністю обласної Одеської конференції соціалістів-революціонерів, 1907 р.; копія з листа членів правління союзу механіків у м. Одесі на ім'я робітника гільзової фабрики «Імперіал» в м. Бресті Петра Лебедева про організацію профспілки механіків у м. Одесі і з закликом приєднання до неї, 1907 р.; виявлена при обшуку у студента Анісімова в м. Києві схема лекцій для пропагандистів партії соціалістів-революціонерів, які проводили заняття в гуртках, 1907 р.; соціал-демократичний перепис (анкета «Правди»), виданий українським товариством «Спілка», 1910 р.; циркуляр Департаменту поліції про способи пересилки газети «Правда» – органу Українського союзу «Спілка» Російської соціал-демократичної робітничої партії, 1910 р.; відношення начальника Віленського губернського жандармського управління начальнику Гродненського губернського жандармського управління про групу «Кресовців» на території Південно-Західних губерній, 1911 р.; циркуляр департаменту поліції про посилення нагляду для попередження розповсюдження київського журналу «Спутник чиновника», що закликає до боротьби за захист професійних інтересів чиновництва, 1912 р.; копія телеграми начальника Варшавського охоронного відділення начальнику Полтавського губернського жандармського управління про скликання наради представників великих організацій партії «Поалей-Ціон» в м. Полтаві в жовтні 1914 р.
7. Рос., ідиш.

8. Центральный государственный исторический архив Белорусской ССР в гор. Гродно. Путеводитель. – Минск, 1965. – 80 с.

18. Слізені

1. Ф. 1663.

2. Слізні

3. 1559–1939.

4. 4953 од. зб.

5. *Давній дворянський рід, родоначальником якого був Андрій Рикшта Слізень. Основними представниками роду були: стольник Ошмянського повіту Олександр-Казимир (1600–1684); генерал-ад'ютант Михайло Адам (1691–1753); Віленський кафедральний канонік Тадеуш (1728–1790); підкоморій Слонімського повіту Стефан-Ігнатій (не раніше 1745–1776); генерал-ад'ютант Рафаїл (помер 1817); поміщики Альфред (нар. 1820), Констанція, Софія, Ольгерд. Їхні земельні володіння знаходилися в Мінській, Віленській, і головним чином, в Гродненській губерніях.*

6. Лист невстановленої особи Волковиському хорунжому про військо Богдана Хмельницького, 1649 р.; запис про переговори королівських комісарів з послами гетьмана Правобережної України М. Ханенка, 1670 р.; копії листів гетьмана П. Дорошенка польському королю Яну III і його відповідь, 1674 р.; копії відповідей польського короля Яна III на статті Війська Запорозького, 1675 р.; копія листа турецького султана козакам у Чигирині, 1678 р.; наказ гетьмана Любомирського про надсилання збройних загонів для оборони м. Львова, 1702 р.; листи, що відносяться до історії війни Речі Посполитої з Туреччиною (1666–1698) та Північної війни (1700–1721); похідні записки Ольгерда Слізеня на фронті в Україні, 1914 р.

7. Польс., рос.

8. *Горячева Р.* Фамильный фонд помещиков Гродненской губернии Слизеней / Р. Горячева // Архіви і справоводства. Наукова-практичні ілюстрації часопис. – 2007. – № 2. – С. 90–92; Центральный государственный исторический архив Белорусской ССР в гор. Гродно. Путеводитель. – Минск, 1965. – 80 с.

Установа «Білоруський державний архів кінофотофонодокументів»

Установа «Беларускі дзяржаўны архіў кінафотафонадакументаў»

вул. Фаміных, 1
222720, г. Дзяржынск, Мінская вобл., Беларусь
тел. (+3751716)54001
факс (+3751716)54781
e-mail: akffd@tut.by, akffd@bn.by

Історія установи. Центральний державний архів фотофонокінодокументів (ЦДАФФКД) БРСР був утворений ще у 1941 р. Постановою РНК СРСР № 723. Однак події Другої світової війни стали причиною того, що архів почав працювати лише після звільнення території Білорусі від німецької окупації у 1944 р. Документи архіву зберігалися в той час у сховищі Державного архіву Мінської області. У 1949 р. ЦДАФФКД БРСР отримав приміщення у будівлі церкви Св. Марії Магдалини у Мінську.

У листопаді 1963 р. архів перейменовано на Центральний державний архів кінофотофонодокументів. Поповнення архіву аудіовізуальними документами поставило питання побудови нового будинку зі спеціальним сховищем для їх зберігання. У 1987 р. архів було розміщено у спеціально побудованому приміщенні у м. Дзержинську Мінської обл. З 21 травня 1993 р. він став називатися Білоруським державним архівом кінофотофонодокументів (БДАКФФД), а свою офіційну назву «Установа "Білоруський державний архів кінофотофонодокументів"» він носить з лютого 2001 р.

Характеристика фондів. БДАКФФД зберігає кінодокументи (зняті на кіноплівку, відеоплівку та цифрові носії кінохроніки, художні, документальні, науково-популярні, учбові, анімаційні фільми, альманахи, кіножурнали), фотодокументи (фотографічні знімки, листівки) та фонодокументи (грамплатівки, магнітофонні записи, компакт-диски). Фотодокументи охоплюють період з 1870 р. по наші дні, фонодокументи – з 1934 р. по сьогоднішній день і кінодокументи – з 1918 р. по сьогоднішній день. Найбільш давні документи зображують будівництво залізниці у Білорусі, запуск повітряної кулі в Мінську, приїзд до Мінська царя Миколи II, події революції 1905–1907 рр., Першої світової війни 1914–1918 рр. тощо. Перші кольорові фотодокументи архіву датовані 1952 р.

У архіві зберігаються документи з історії білоруських губерній Російської імперії, БСРР/БРСР, Західної Білорусі до 1939 р., Республіки Білорусь, а також УРСР, РРФСР, Німеччини та ін. країн. Тут представлені фото- і кінодокументи з історії Несвіжського замку Радзивиллів, громадянської війни 1917–1920 рр., міжвоєнної Білорусі, Великої

Вітчизняної війни на території Білорусі (в т. ч. трофейні фотографії і кінохроніки, зняті в роки окупації Білорусі нацистською Німеччиною), відновлення господарства після війни, життя післявоєнної Білорусі. Фонодокументи представлені записами виступів відомих політиків, учених, діячів культури і мистецтва Білорусі, музичними і драматичними документами, в т. ч. піснями українською та ін. мовами.

БДАКФФД продовжує комплектуватися кінофотофondoдокументами, приймаючи на зберігання матеріали Національної кіностудії «Беларусьфільм», національної державної телерадіокомпанії Республіки Білорусь, редакцій республіканських газет та журналів.

У Білоруському державному архіві кінофотофondoдокументів зберігається 31409 од. зб. кінодокументів, 218645 од. зб. фотодокументів та 9981 од. зб. фонодокументів. З 1991 р. у архіві почалося створення автоматизованих баз даних на кіно-, фото-, фонодокументи і відеозаписи. З 1997 р. проводиться сканування фотодокументів для фонду використання.

1. Кінодокументи

Події Другої світової війни: кінонариси «Великое освобождение» (про нове життя трудящих Західної Білорусії и Західної України у 1939), 1939 р.; «К событиям в Западной Украине та Западной Белоруссии» (про встановлення радянсько-німецького кордону), 1939 р.; «На освобождённой земле» (радянські війська та населення на вулицях Львова), 1939 р.; «Освобождение» (про возз'єднання Західної України з УРСР, виступи П. Франка, М. Хрущова), 1940 р.; «Народные мстители» (про партизанів Білорусії, Росії, України, загони С. Ковпака), 1943 р.

Післявоєнне життя: кінофільми «Киев-Минск» (про співдружність Києва та Мінська, їх відновлення після Великої Вітчизняної війни), б.д.; «Зарубежные гости» (про відвідування м. Мінська делегацією російської, білоруської та української молоді з Канади), 1954 р.; кіносюжети про будівництво Каховської ГЕС, Київської ГЕС, 1964 р., Бурштинської БГРЕС, 1972 р.; про новобудови у м. Києві, 1951 р.; про прибуття українських репатріантів з Аргентини, 1954 р.; про урочисту зустріч колгоспників Любешівського р-ну України та Іванівського р-ну Брестської обл., 1960 р.; про білоруських школярів у піонерському таборі «Артек», 2-й всесоюзний зліт піонерів в «Артеку», 1954, 1962, 1964 рр.; про польоти літаків за маршрутами Мінськ – Київ, Мінськ – Харків – Мінеральні Води – Баку, Мінськ – Одеса, 1961, 1964 рр.; про рух суден за маршрутом Гомель – Київ, 1961 р.; про військові навчання «Дніпро» в Україні, 1968 р.; про боротьбу з колорадським жуком в Україні, 1963 р.

Культурні зв'язки України і Білорусі: кіносюжет «Артель художественной вышивки» (про артіль «Женский труд» с. Клембівка Могилів-Подільської округи УСРР), 1928 р.; урочисті заходи в Білорусі, присвячені 100-річчю з дня смерті та 150-річчю з дня народження

Т. Шевченка, 1961, 1964 рр.; про декаду білоруського мистецтва в м. Києві, 1975 р., дні літератури і мистецтва України в Білорусі, 1976 р.; про гастролі українського танцювального ансамблю в Мінську, 1953 р., про гастролі державного хору БРСР у м. Києві, 1954 р., творчість молодих українських художників, 1954 р.; про фестиваль Миру молоді Білорусі, України, Польщі в Івацевицькому р-ні Брестської обл., 1955 р.; виступ Оркестру української республіканської естради у м. Мінську, 1956 р., виступ Державного ансамблю танцю УРСР, 1961 р., гастролі Буковинського ансамблю пісні і танцю, гастролі Української капели бандуристів, ін. українських танцювальних колективів у Мінську, 1962, 1966 рр.; виступи білоруських ансамблів у «Артеку», 1977 р.; про фестиваль білоруських художніх і документальних фільмів в м. Києві та Всесоюзний кінофестиваль у Києві, 1960, 1966 рр.; про спартакиаду дружніх армій у м. Києві, 1969 р.; про перебування білоруського поета М. Богдановича в Криму, 1976 р.; кадри з кінохроніки подій український Визвольних змагань 1917–1921 рр. у фільмі про М. Довнара-Запольського «Адвечныя званы», 1993 р.

Спорт: кіносюжети про футбольні матчі за участю команд «Динамо» (Київ), Будинку офіцерів (Київ), СКВО (Львів), «Спартак» (Кривий Ріг), «Чорноморець» (Одеса) та футбольні матчі в українських містах, 1950, 1956, 1959, 1962, 1964, 1965 рр.; про змагання українських команд з хокею, плавання, легкої атлетики та ін. видів спорту та змагання з гімнастики, велоспорту, автоспорту, туризму, дельтапланеризму, що відбулися в Україні, 1940–1960-ті, 1998 рр.

Дозвілля: кінофільм «Посетите города Украины», 1973 р., «СССР. Памятное путешествие» (сюжети про УРСР), б.д.; «10 минут по СССР. Севастополь», б.д.; сюжет про відпочинок трудящих в санаторії «Білорусія» в м. Алупці, 1954 р.

Відзначення 300-річчя Переяславської ради: кінофільми та кіносюжети «До 300-річчя возз'єднання України», «Свято братніх народів», «Урочистості у Києві», «Братська зустріч», «Зустріч друзів», «Таланти Радянської України», 1954 р.; випуски новин про відзначення свята в Україні, 1954 р.

Аварія на Чорнобильській АЕС: кінофільми «Вместе и каждый», 1986 р.; «Сельское хозяйство в условиях радиоактивного загрязнения», 1987 р.; «Пейзаж после битвы», 1989 р.; «Учите дочерей наших плача...», 1991 р.; сюжет про будівництво будинків для переселенців після аварії на Чорнобильській АЕС, 1986 р.

2. Фонодокументи

Спогади: спогади К. Горбала про Г. Котовського, 1971 р.; спогади В. Писаренка про рейд по тилах німецько-фашистських загарбників в Україні, 1973 р.; спогади М. Малахова про звільнення Криму, 1975 р.; спогади про події вересня 1939 р. в Західній Україні, бої у районі м. Яворів у 1941 р., оборону м. Києва і переправи через Дніпро, б.д.; спогади маршала

М. І. Крилова про організацію оборони Одеси (1941), адмірала С. Ф. Октябрського про організацію оборони Севастополя (1941), маршала СРСР К. С. Москаленка про Київську наступальну операцію і визволення Києва (1943), 1984 р.; спогади українського письменника М. Нагнибіди про білоруського письменника В. Бикова, 1984 р.

Українські пісні: українські народні пісні у виконанні О. Петрусенко, 1940-і рр., Н. Скоробагатько, 1940-і рр., А. Іванова, І. Козловського, 1950-і рр., Г. Іщенко, В. Березкіна, Є. Войти, П. Колесника, А. Махновського, 1967 р., М. Литвиненко-Вольгемут, І. Паторжинського, О. Петрусенко, 1972 р. та ін. українських співаків, білоруського співака М. Забейди-Суміцького, б.д., хорової капели УРСР, 1940-і рр., Державного Закарпатського народного хору, 1950-і рр., хору Державного театру опери та балету УРСР, Державної хорової капели «Думка», 1950-і рр., оркестру народних інструментів м. Ворошиловград, б.д., Прикарпатського ансамблю пісні і танцю, 1964 р., Державної академічної хорової капели БРСР, 1971 р., Поліського народного хору «Ленок», 1971 р., ансамблю «Смерічка», 1970-і рр., ансамблю народної музики «Древляне», 1983 р.; пісні з опери С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» у виконанні І. Шведова, І. Паторжинського та М. Литвиненко-Вольгемут, 1940-і рр., Б. Гмирі, 1950-і рр.; пісні з опери М. Лисенка «Наталка-Полтавка» у виконанні І. Шведова, 1940-і рр., А. Іванова, 1950-і рр., О. Петрусенко і М. Гришка, 1950-і рр.; музика з опери М. Лисенка «Елегія» у виконанні оркестрової групи та ансамблю пісні Українського радіо і телебачення, 1964 р.; пісні з опери М. Аркаса «Катерина» у виконанні І. Козловського, 1950-і рр., А. Виспревої, 1950-і рр.; фрагменти балету Р. Глієра «Запорожці» та опер, 1965 р.; пісні на слова Л. Забашти, В. Зінкевича, Лесі Українки, Д. Луценка, А. Малишка, М. Нагнибіди, Ю. Рибчинського, П. Тичини, І. Франка, Т. Шевченка, Н. Яремчука, 1950–1980-і рр., на музику В. Івасюка, М. Лисенка, Г. Майбороди, П. Майбороди, А. Філіпенка, 1950–1980-і рр.; концерт музики І. Шамо у Києві, 1966 р.; концерт Державної заслуженої капели бандуристів УРСР у Москві, 1967 р. Пісні народні, авторські та з опер у виконанні Л. Утьосова, 1930-ті–1981 рр.; І. Козловського, 1940–1950-і рр., А. Нежданової, 1940-і рр., Б. Гмирі, 1950-і рр., А. Іванова, 1950-і рр., Д. Гнатюка, 1964, 1970 рр., М. Кондратюка, 1970 р., Б. Руденка, 1970 р., Н. Пащенко, 1970-і рр., С. Ротару, 1973–1984 рр. та ін.; авторські твори у виконанні чи у супроводі Державного симфонічного оркестру УРСР, 1958 р., Ансамблю пісні, симфонічного оркестру та жіночого хору українського радіо і телебачення, 1964, 1967 рр., Державної заслуженої капели бандуристів УРСР, 1967 р., Державної заслуженої академічної капели УРСР «Думка», 1968, 1972 рр., Українського народного хору Г. Верьовки, 1969 р., симфонічного оркестру Українського комітету радіоінформації, 1969 р., Прикарпатського ансамблю пісні і танцю, 1970 р., Тріо бандуристок «Дніпрянка», 1981 р.

Радіопередачі: радіотрансляція концерту самодіяльності студентів Білорусі, України і Молдови, що проходив у актовому залі Московського державного університету, 1957 р.; передача «Українські народні інструменти» з записом звучання труби, кози, бугая, трембіти, кобзи та ін., 1971 р.; радіофільм «Музыка нашего часу» з розповіддю про Дні літератури і мистецтва України в БРСР та виступами українських музичних колективів, 1976–1977 рр.; спектакль Національного академічного театру ім. Я. Купали за твором Лесі Українки «Кам'яний господар», 1982 р.; виступ Д. Мануїльського про наступ радянських військ у 1943 р. в Україні, з передачі «Поступь великой Победы», 1984 р.; радіопередача про гастролі Київського театру оперети в Білорусі, 1986 р.

Гуморески: «В день 8-го марта», «Необходимая книга», «Кто знает больше песен», «Тарапуньку переросли», «Басни с моралью», «С принципиальной прямой» та ін. у виконанні Ю. Тимошенка і Є. Березіна (Тарапуньки і Штепселя), 1950-і рр.

Урочистості: виступ керівника української делегації на зборах, присвячених 20-річчю з дня визволення БРСР від німецько-фашистських загарбників, 1964 р.; виступ секретаря Правління Спілки письменників України В. Козаченка та вченого секретаря Інституту мистецтвознавства, етнографії і фольклору УРСР ім. М. Т. Рильського тов. Зичина на вечері з нагоди 60-річчя П. Глебки, 1966 р.; виступ керівника делегації м. Києва, заступника голови виконкому міської Ради депутатів трудящих В. Н. Антоненка на урочистому засіданні Мінської міської Ради депутатів трудящих, присвяченому 900-літтю м. Мінськ, 1967 р.; промова першого секретаря ЦК КПУ П. Шелеста та перших секретарів Київського, Севастопольського і Одеського міськкомів КПУ на урочистому засіданні ЦК КПБ і Верховної Ради БРСР, присвяченому 50-річчю БРСР і КПБ, 1968 р.; виступ І. Кожедуба на зустрічі з Червоними слідопитами у Мінську, 1975 р.; привітання III з'їзду колгоспників БРСР на адресу з'їзду колгоспників Радянської України та привітання делегатів з України, 1969 р.; звуковий лист І. Козловського з привітанням Л. Александровської з нагородженням орденом Жовтневої революції, 1974 р.; виступи письменника Ю. Збанацького на VI з'їзді письменників БРСР, 1971 р., поета М. Нагнибіди на святі поезії на батьківщині Я. Купали в с. Вязинка, 1972 р., на творчому вечері білоруського поета А. Кулешова, 1973 р., на святі з нагоди 100-річчя з дня народження Я. Купали, 1982 р., на святі з нагоди 100-річчя з дня народження Я. Коласа, 1982 р., заступника голови правління Спілки письменників УРСР Б. Олійника на урочистих зборах з нагоди 90-річчя з дня народження Я. Купали, 1972 р., поета П. Тичини на конференції радянських письменників «Современные проблемы военной прозы», 1983 р., поета Д. Білоуса на вечері з нагоди 90-річчя з дня народження К. Крапиви, 1986 р., письменника І. Рахманова на IX з'їзді письменників БРСР, 1986 р., заступника голови Державного комітету архівів України К. Новохатського на IV загальній конференції Євроазіатського регіонального відділення Міжнародної ради

архівів, 2003 р., на Консультативній нараді керівників державних архівних служб держав-учасників СНД, 2003 р.

3. Фотодокументи

Друга світова війна: німецький фотоальбом з фотографіями подій Другої світової війни на Східному фронті, в т.ч. в Україні, на Чорноморському узбережжі, у Криму, фотографіями бойових дій німецьких і румунських військ у Криму влітку 1942 р., листівками з видами Львова, 1914–1940-і рр.; відправлення населення на роботи до Німеччини на ст. Ковель, 1943 р.; міністр закордонних справ УРСР Д. Мануїльський серед членів делегації СРСР, БРСР та УРСР на міжнародній конференції в Сан-Франциско, 1945 р.

Міжнародна діяльність: голова делегації УРСР Д. Мануїльський в залі засідань III сесії Генеральної Асамблеї ООН в Парижі, 1948 р.; голови та члени делегацій БРСР та УРСР під час засідання 5-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку, 1950 р.; Президент України Л.Кравчук з головою Верховної Ради БРСР М. Дементеем після підписання міжурядової угоди про економічну співпрацю між Україною та БРСР у Мінську, 1990 р., Головою Верховної Ради Республіки Білорусь С. Шушкевичем у Мінському аеропорту, 1991 р., Головою Верховної Ради Республіки Білорусь С. Шушкевичем, Головою РМ Республіки Білорусь В. Кебичем, Президентом Росії Б. Єльциним під час підписання Біловезької угоди, 1991 р., Головою РМ Республіки Білорусь В. Кебичем у Києві, 1992 р.; прем'єр-міністр України Л. Кучма з Головою РМ Республіки Білорусь В. Кебичем під час підписання міжурядових угод у Києві, 1992 р.; члени української делегації у штаб-квартирі СНД у Мінську, 1993 р.; Президент України Л. Кучма під час зустрічі з Президентом Республіки Білорусь О. Лукашенко у аеропорту «Мінськ-2», у Мінську, 1995, 1997 рр., під час зустрічі голів держав СНД у Мінську, 1995 р., з прем'єр-міністром Республіки Білорусь С. Лінгом в аеропорту «Мінськ-2», Мінська обл., 1998 р., з главами держав СНД на самміті СНД, Москва, 2000 р., з Президентом Республіки Білорусь О. Лукашенко в урядовій резиденції «Віскули», 2000 р., під час підписання Договору і Концепції про формування Єдиного економічного простору в Ялті, 2003 р., під час святкування 300-річчя Санкт-Петербургу на лайнері «Сілвер віспер», акваторія р. Неви, 2003 р., з президентами Білорусі та Росії під час саміту глав держав СНД, Київ, 2003 р., з Президентами Білорусі, Росії та Казахстану під час візиту до Москви, 2003 р., з Президентами Білорусі і Росії на відкритті міжнародного молодіжного фестивалю «Дружба–2004», 2004 р.; портрет Президента України Л. Кучми, 1996 р.; зустріч української делегації на чолі з В. Масолом у мінському аеропорту, 1994 р.; В. Масол з Головою Верховної Ради Республіки Білорусь М. Грибом, 1994 р.; прем'єр-міністр України В. Пуствойтенко та прем'єр-міністр Республіки Білорусь С. Лінг на зустрічі у Мінську, 1998–1999 р.; прем'єр-міністр України В. Янукович під час зустрічі з Президентом республіки Білорусь

О. Лукашенко М., 2003 р.; міністр оборони України В. Шмаров під час зустрічі з міністром оборони Республіки Білорусь Л. Мальцевим у Мінську, 1996 р.; міністр внутрішніх справ України Ю. Кравченко з міністром внутрішніх справ Республіки Білорусь В. Агольцем під час підписання протоколу про співпрацю між двома міністерствами у Гомелі, 1997 р., Ю. Кравченко під час зустрічі з Президентом Республіки Білорусь О. Лукашенко, 2000 р.; міністр закордонних справ України Г. Удовенко з С. Лінгом у Мінську, 1997 р.; міністр закордонних справ України Б. Тарасюк під час зустрічі з О. Лукашенко, 2000 р.; фотографії Надзвичайних і Повноважних Послів України в Республіці Білорусь на офіційних та урочистих заходах, 1992, 1994, 2006 рр.; вигляд будинку Посольства України у Республіці Білорусь, 2000 р.

Урочистості: заступник голови Народного комісаріату просвіти УСРР Рапно серед делегатів 2-ї сесії ЦВК БСРР, 1928 р.; фотографії з урочистого підписання договору про соцзмагання між Академіями Наук СРСР, УСРР та БСРР, Москва, 1930 р.; делегація БРСР на святкуванні 30-річчя Української РСР, 1948 р.; С. Ковпак на святкуванні 30-річчя створення БРСР, Мінськ, 1949 р.; фото з Української декади літератури та мистецтва в м. Москва, 1951 р.; фото з заходів, присвячених до 300-річчя возз'єднання України з Росією, 1954 р.; О. Гончар, Л. Забашта, М. Бажан, О. Корнійчук, П. Тичина та ін. українські і білоруські письменники на Тижні української літератури в Білорусі, 1957 р.; делегація м. Ровно на обласному фестивалі молоді в м. Могильов, 1957 р.; українська молодь на VI Всесвітньому фестивалі молоді та студентів у Москві, 1957 р.; фотографії учасників Декади української літератури в Білорусі, 1959 р.; команда прикордонників Білорусії, що доставила в Україну Всесоюзну комсомольсько-молодіжну естафету, присвячену XXII з'їзду КПСС, 1961 р.; делегація України на святкування 20-річчя звільнення Білорусі від німецько-фашистських загарбників, 1964 р.; фото з вечора, присвяченого 150-річчю з дня народження Т. Шевченка у Москві, 1964 р.; П. Шелест на святкуванні 50-річчя створення БРСР, 1968 р.; фотографії з Днів літератури та мистецтв Білоруської РСР в УРСР: зустріч делегатів, фото з заходів, учасники урочистостей, 1975 рр.; проведення Днів літератури та мистецтв УРСР в Білорусі: фото українських письменників та ін. учасників урочистих подій, мітинги, зустрічі та ін. події, 1976 р.; зональна нарада архівних установ УРСР, БРСР, МРСР, 1976 р.; День міста-героя Одеси в Бресті, 1976 р.; білорусько-український тиждень в м. Мінську, 1994 р.; зустрічі колишніх партизанів загону С. Ковпака з мешканцями м. Лельчиці, 1989 р.; вечір, присвячений 100-річчю П. Тичини в Мінську, 1991 р.; урочистості біля кордону України і Білорусі в с. Коліно Брестської обл., 1991 р.; керівник Головного архівного управління України Б. Іваненко та голова Комітету з архівів і діловодства Республіки Білорусь О. Михальченко під час зустрічі в НАРБ, 1995 р.; Посол України В. Желіба на мітингу, присвяченому 10-річчю аварії на ЧАЕС, 1996 р.; учасники українсько-білорусько-російського театрального міжнародного фестивалю

«Біла вежа–96», 1996 р.; урочистості біля монументу «Дружба» на кордоні Росії, України і Білорусі, 1977, 1996, 2004 рр.; проведення днів поезії Т. Шевченка в м. Кобрин, 1997 р.; народні депутати України на зустрічі з представниками Гомельського облвиконкому, 1997 р.; відвідання офіційними особами виставки робіт художників Рівненської обласної організації Спілки художників України у Мінську, 2000 р.; члени делегації українських воєнних журналістів на острові Мужності і Скорботи у Мінську, в редакції газети «Во славу Родины», 2000 р.; делегації Чернігівської обл. України, Брянської та Калінінградської обл. Російської Федерації біля пам'ятника загиблим під час Великої Вітчизняної війни воїнам і партизанам, Чечерськ Гомельської обл., 2005 р.; передача українськими прикордонниками «Естафети перемоги» вздовж кордонів держав – членів СНД білоруській прикордонній службі, 2005 р.

Культурні зв'язки: група українських і білоруських письменників із співробітниками газети «Радянська Білорусія», 1927 р.; членський квиток дійсного члена АН УРСР Я. Купали, 1928 р.; портрет В. Сосюри з дарчим написом білоруському поету Я. Пуці, 1928 р.; фотографії письменників М. Рильського, б. д., П. Тичини, П. Воронька, Ю. Смолича, 1951 р., співаків І. Козловського, 1953 р., А. Виспревої, 1956 р., акторів Т. Бурцевої, Д. Огиренка, Г. Поліванової, Я. Воцака, 1958, 1964–1965, 1973 рр., композитора О. Штогаренка, 1969 р.; білоруський поет Я. Купала під час подорожі на могилу Т. Шевченка, 1939 р., під час подорожі до м. Київ, до 1941 р.; українські письменники О. Ющенко та В. Казаченко на святкуванні 100-річчя з дня народження Я. Коласа, 1982 р.; І. Драч на святкуванні 100-річчя Я. Купали, 1982 р.; виступ артистів Ніжинського держтеатру ім. М. Коцюбинського перед колгоспниками колгоспу ім. Кірова, УРСР, 1945 р.; фото з виступів Театру юного глядача УРСР, Миколаївського театру юного глядача, Волинського обласного українського театру ім. Т. Шевченка, Львівського театру ім. М. Заньковецької, Харківського державного драматичного театру ім. О. С. Пушкіна, Житомирського музичного театру, Київського обласного театру, Київського державного академічного театру драми ім. І. Франка, Рівненського драматичного театру, Харківського драматичного театру ім. Т. Шевченка, Дніпропетровського драматичного театру, Заслуженої академічної капели УРСР «Думка», Державного академічного хору ім. Г. Верьовки, Державного симфонічного оркестру УРСР, ансамблю бандуристів Чернігівської державної філармонії, учасників художньої самодіяльності та ін. українських колективів у Білорусі, виступи Гродненського народного ансамблю пісні та танцю «Неман», Молодеченського ансамблю пісні та танцю, Державного народного оркестру БРСР, Білоруського державного народного хору, учасників художньої самодіяльності та ін. білоруських колективів в Україні, б. д., 1950–1970-ті рр.; візити учнів білоруських шкіл до Львова, 1954 р.; українські учасники II Всесоюзного з'їзду письменників СРСР, 1954 р.; виступ білоруського письменника П. Бровки на засіданні, присвяченому приїзду українських

письменників до м. Мінськ, 1957 р.; О. Гончар на 3-му Всесоюзному з'їзді письменників, 1959 р.; М. Стельмах серед учасників Пленуму Союзу письменників СРСР з драматургії, 1960 р.; виступ Ю. Тимошенка та Е. Березіна у Мінську, 1961 р.; виставка українського художника В. Пєвнева в Бресті, 1975 р.; фото зі сховища Центрального державного архіву кінофотофонодокументів УРСР, будівлі Головархіву УРСР, приміщення Чернівецького обласного державного архіву, 1986 р.; український драматург Я. Верещак на 70-річчі Білоруського державного академічного театру ім. Я. Купали, 1990 р.; урочисте відкриття 3-ї міжрегіональної виставки-ярмарку «Співдружність і єдність» за участі українських підприємств, 1996 р.; міністри культури України і Республіки Білорусь після церемонії підписання договору про співпрацю, 2000 р.; ректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» М. Згуровський під час підписання договору про партнерство з трьома вузами Білорусі, 2001 р.

Економічні зв'язки: підписання угоди між каучуководами колгоспів Бобруйської обл. БРСР і Чернігівської обл. УРСР, 1952 р.; візити делегацій сільгоспартілі «Більшовик» Чернігівської обл., сільхозартілі «Шлях до комунізму» Київської обл., колгоспу «Нове життя» Волинської обл., трудящих Любешівського району Волинської обл. та ін. колгоспів до Білорусі, 1952–1953, 1956, 1960, 1962 р.; візит делегацій від білоруських колгоспів до УРСР, 1954–1955 рр.; підписання договорів про соцзмагання між колгоспами УРСР і БРСР, 1954 р.; павільйон Української РСР на Всесоюзній сільськогосподарській виставці у Москві, 1954 р.; сплав лісу по Дніпро-Бузькому каналу до України, 1949, 1960 р.; відправка комбайнів Гродненської МТС до України, 1955 р.; налагоджування автоматичної лінії для Харківського тракторного заводу на Мінському заводі автоматичних ліній, 1960, 1969 рр.; виставка будівельної індустрії та архітектури УРСР, 1962 р.; візит робітників Рівненського льонокомбінату, агропромислового комплексу Сарненського району УРСР та ін. українських підприємств до Білорусі, 1976, 1989 рр.; керівник торгово-економічної місії Посольства України в Республіці Білорусь П. Лайшев, 2007 р.

Спорт: афіша матчу команд «Динамо» Київ – «Динамо» Мінськ, 1950 р.; фото українських спортсменів А. Ануфрієва, В. Архипчука, Є. Баланчика, В. Бражника, В. Нелюбіна, Н. Плетнєвої, П. Чевгуна та ін., українських учасників Всесоюзних змагань з легкої атлетики, змагань легкоатлетів РСФСР, УРСР, БРСР, Всесоюзних змагань сільських важкоатлетів, матчів з бігу, змагань з самбо, чемпіонату СРСР з художньої гімнастики, спортсменів українських шкіл, українських і білоруських боксерів тощо, 1951, 1955, 1959, 1961, 1962, 1964, 1972, 1974 рр.; фото учасників велопробігу, присвяченого 300-річчю возз'єднання України з Росією, Чернігів, 1954 р., велогонки Гомель – Чернігів, 1959 р., велокросу Гомель – Чернігів – Гомель, 1960–1961 рр., Гомель – Чернігів – Козелець – Чернігів – Гомель, 1964 р., шлюпочного походу на честь 20-річчя оборони

Брестської фортеці, 1961 р., змагань всесоюзної першості по кордовим авіаційним моделям, 1964 р.; змагання шахістів педінститутів м. Луцька та м. Бреста, 1956 р.; зустрічі футбольних команд «Спартак» (Ужгород), «Динамо» (Київ), «Спартак» (Київ), «Шахтер» (Донецьк), «Чорноморець» (Одеса) з білоруськими командами, 1959, 1960, 1964 рр.; представники Волинської, Чернігівської, Рівненської областей України на зльоті туристів у Бресті, 1971 р.

Копії документів: фото гобелену «Битва під Словіно» з музею Любомирських м. Львова, XIX–XX ст.; звернення Тимчасового робітничо-селянського уряду України до уряду Росії, Литви, Білорусії, Естляндії та Латвії з пропозицією укласти оборонний союз, 1919 р.; Декрет Всеросійського ЦВК «Об объединении Советских социалистических республик: России, Украины, Латвии, Литвы, Белоруссии – для борьбы с мировым империализмом», 1919 р.; Союзний робітничо-селянський договір між РСФРР та УСРР, 1920 р.; Декларація VII Всеукраїнського з'їзду Рад про створення СРСР, 1922 р., вітальна телеграма В. І. Леніну від VII Всеукраїнського з'їзду рад у зв'язку з утворенням СРСР, 1922 р.; Резолюція конференції повноважних делегатів РСФРР, УСРР, ЗРФСР та БСРР про об'єднання республік у СРСР, 1922 р.; фотокопія публікацій журналу «Архивное дело» про питання архівного будівництва в Грузинській РСР, БРСР та УРСР, 1930 р.; зображення державного гербу і прапора УРСР, 1973 р.

Конференції, семінари, «круглі столи»: начальник Архівного управління при МВС УРСР С. Пилькевич та ін. члени радянської делегації на III Міжнародному конгресі архівістів у Флоренції (Італія), 1956 р.; заступник директора Українського НДІ гідротехніки та меліорації В. Кравченко на засіданні Всесоюзної науково-технічної конференції з меліорації земель Полісся, Пінськ, 1970 р.; учасники міжпарламентського семінару «Проблеми радиационной безопасности в государствах Содружества» під час відвідання м. Славутича, 1996 р.; учасники форуму країн Східної і Центральної Європи (в т.ч. Президент України Л. Кучма) у м. Вільнюс, 1997 р.

Інше: пікет кримських татар у Криму, 1990 р.

Установа «Білоруський державний архів-музей літератури і мистецтва»

Установа «Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва»

вул. Кірылы і Мяфодзія, 4
220030, г. Мінск, Беларусь
тел. (+37517)2271188
факс (+37517)2274781
e-mail: bdamlim@tut.by

Історія установи.

Ідея створення архіву виникла у середині 50-х рр. ХХ ст., коли архівна служба перебувала у віданні Міністерства внутрішніх справ. Після утворення Архівного управління при РМ БРСР та переведення архівної справи до сфери діяльності Ради Міністрів у червні 1960 р. було створено Центральний державний архів літератури і мистецтва БРСР.

У березні 1976 р., зважаючи на наявність музейних експонатів та прецедент існування у Києві Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтв, архів (за підтримки Спілки письменників БРСР) перетворено на Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва БРСР. Хоча архів-музей не отримав приміщення для розміщення експозицій, його виставки розміщувалися у той період у приміщеннях Спілки письменників, спілок митців, композиторів, Будинку мистецтв, в музеях і бібліотеках Білорусі.

У травні 1993 р. архів перейменовано на Білоруський державний архів-музей літератури і мистецтва (БДАМЛМ). Поточну назву – «Установа "Білоруський архів-музей літератури та мистецтва"» – архів отримав у травні 2003 р.

Характеристика фондів.

25 жовтня 1960 р. відбулося перше засідання закупівельної комісії Центрального державного архіву літератури і мистецтва, де розглядалося питання набуття літературної спадщини білоруського поета М. Машари. Цей архів склав фонд № 1 нового архіву. Пізніше до архіву потрапили документи М. Василька, М. Зосіма, А. Жаврука, Я. Брайцова, на початку 1961 р. до нього передали документи Я. Купали і Я. Коласа. На початок 1965 р. в архіві вже зберігалася 120 фондів, які склали документи, отримані від ЦДАЖР БРСР та інших державних архівів, документи Білоруського музею ім. І. Луцкевича у Вільнюсі, фонди Я. Купали, Я. Коласа, І. Григоровича з Центрального державного архіву літератури і мистецтва СРСР, а також архів О. Єльського, який з 1955 р. тимчасово зберігався у Державному архіві Мінської області.

БДАМЛІМ укомплектований головним чином особовими фондами діячів білоруської культури. У фондах архіву представлені документи, що ілюструють культурно-мистецьке життя Білорусі з ХІХ ст. по сьогоднішній день. Найбільш ранні документи, що зберігаються в архіві, датовані 1812 р. Це – документи М. Богдановича, Ф. Богушевича, З. Верас, І. Григоровича та ін. БДАМЛІМ зберігає особові фонди видатних білоруських письменників і поетів Я. Бриля, Я. Коласа, В. Бикова, Я. Купали, М. Танка, літературних критиків, акторів та режисерів білоруських театрів та кіно, співаків та композиторів, художників і скульпторів та ін.

Крім особових фондів, у БДАМЛІМ присутні колекції документів різного походження. Зокрема, у архіві зберігається колекція фотографій Б. Шоу, колекція документів відділу рукописів Білоруського музею ім. І. Луцкевича у Вільно, документи Державного єврейського театру БРСР, фонди союзів білоруських письменників, художників, композиторів, кінематографістів, журналістів, театральних діячів, театрів, Мінського цирку, кіностудії «Беларусьфільм», академічних музичних закладів, оркестрів, видавництв, редакцій журналів і газет; у архіві зберігається колекція І. І. та Н. І. Григоровичів, що містить копії документів ХІV–ХІХ ст.

У БДАМЛІМ зберігається велика наукова бібліотека книжок, брошур, газет та журналів за профілем архіву. У складі особових фондів діячів білоруської культури і мистецтва перебувають видання творів фондоутворювачів, публікації про них, видання, що містять дарчі написи чи помітки, а також книжкові колекції, зібрані фондоутворювачами. У архіві зберігаються особисті бібліотеки М. Танка, М. Лобана, Я. Бриля, С. Гроховського та багатьох інших, у фондах М. Могильного, У. Борового, М. Талерки та І. Тулейки зберігаються рідкісні книжки.

У архіві зберігається 465 фондів, що включають 94066 од. зб. та 595 музейних експонатів.

1. Машара Міхась Антонович

1. Ф. 1.
2. Машара Міхась Антонович
3. 1928–1960.
4. 63 од. зб.
5. *Машара Михайло Антонович (1902–1976) – білоруський письменник, член Союзу письменників Білорусі. Служив у лавах РСЧА, пізніше був мобілізований до польської армії. З 1925 р. жив у хуторі Подсосна Віленської губ. Друкувався з 1928 р. Перекладав з російської, української, польської, естонської мов.*
6. Переклади з української мови віршів А. Малишка та М. Рильського, б.д.
7. Білор.

2. Колекція документів відділу рукописів Білоруського музею ім. Івана Луцкевича у м. Вільно

1. Ф. 3.
2. Калекцыя дакументаў аддзела рукапісаў Беларускага музея імя Івана Луцкевіча ў гор. Вільня
3. 1835–1944.
4. 496 од. зб.
5. *Білоруський музей у м. Вільно (Вільнюс) започаткував Іван Луцкевич, який зібрав багату колекцію з етнографії, нумізматики, археології, мистецтва, а також чималу бібліотеку. У 1921 р. після смерті засновника за його заповітом колекція була передана до Білоруського наукового товариства у Вільні. У 1922 р. Білоруський музей ім. І. Луцкевича було відкрито. Зберігав музейні предмети та документи різних білоруських організацій та особові фонди білоруських діячів культури. У 30-ті рр. ХХ ст. у музеї зосереджено всю наукову роботу Білоруського наукового товариства, тут проводилися екскурсії та працювали дослідники з різних європейських країн. Після приєднання Литви до СРСР у 1939 р. чимало співробітників музею та його директор Антон Луцкевич були заарештовані. Музей передано у підпорядкування Інституту литuanістики, що входив до системи Народного комісаріату освіти Литовської РСР, а потім – Академії наук Литовської РСР. Під час Другої світової війни Білоруський музей у Вільні працював. Після повернення радянської влади до Вільна у липні 1944 р. музей перепідпорядковано Комітету зі справ мистецтв РНК Литовської РСР, пізніше – Наркомун освіти Литовської РСР. У листопаді 1944 р. було утворено ліквідаційну комісію Білоруського музею в м. Вільно, яка вирішила вивезти до БРСР лише ті експонати, що мають відношення до історії білоруського народу. З 1945 р. колекції, бібліотеку та архівні фонди музею було розпорошено по багатьох музеях, бібліотеках та архівах Литовської та Білоруської РСР. Найбільша частина архівного зібрання музею зберігається у БДАМЛМ і Рукописному відділі бібліотеки Академії наук Литви. Документи ф. 3 БДАМЛМ поступили до архіву з Центрального державного архіву Литовської РСР у 1960 р.*
6. Вирізка з газети етнографічного нарису У. І. Хлябцевича «Промежуточная ступень между белоруссами и малороссами», 1915 р.; бюлетені пресового бюро при Українській дипломатичній місії в Польщі: постанова Ліги естонців, латишів, литовців та українців а Америці, реферат англійської преси про події Громадянської війни в Україні, 1919–1920 рр., бюлетені українського пресового бюро у Чехо-Словаччині, 1924–1925 рр.; документи про створення литовсько-білорусько-українського політичного блоку в Берліні, 1924 р., утворення «Комітету пригнічених Польщею народів» на чолі з М. Лозинським у Парижі, 1924 р., документи ІV конференції національних меншин у Женеві: меморіал української делегації, список та декларація української групи, 1925 р.; документи про розподіл між українцями і білорусами сфер впливу під час виборів до Сейму Польщі (призначення

Брестської виборчої округи українцям), 1922 р.; про створення передвиборчого блоку національних меншин між українськими, білоруськими, російськими, німецькими і єврейськими організаціями на виборах 1922 р., агітаційні матеріали українською мовою; лист українських депутатів Сейму та сенаторів до Варшавського митрополита Діонісія про святкування православних свят за григоріанським календарем, 1924 р.; документи про участь українців у виборах до польського Сейму у 1928 р.; проект Конституційного статуту Галицько-Волинської землі, складений українськими депутатами польського Сейму, 1938–1939 рр.; групове фото членів української капели у м. Прага, 1920-ті рр., фотографія українського співака Ю. Богачевського (на звороті – вірш українською мовою), 1917 р., фотографія представників Української жіночої громади і Українського робітничого союзу на вечорі Білоруської жіночої громади у Парижі, 1938 р.

7. Білор., польс., лит., укр., рос., нім., чес., идиш, франц.

8. *Ляхоўскі У. В.* Сумесныя палітычныя акцыі ўкраінскай і беларускай эміграцыі ў першай палове 1920-х гадоў / У. В. Ляхоўскі // Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск: Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 219–223; *Пашкевіч А. В.* Беларуска-ўкраінскае ўзаемадзеянне пад час выбарчых кампаніяў і ў парламенце II Рэчы Паспалітай / А. В. Пашкевіч // Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск: Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 269–272; *Пашкевіч А. В.* Дакументы Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва па парламенцкай барацьбе беларускага народа ў II Рэчы Паспалітай // Беларуская-польскія архіваліі: Стан і перспектывы. Матэрыялы 2-ой беларуска-польскай канферэнцыі архівістаў 10–11 кастрычніка 2001 года, Мінск / Рэд. К. І. Козак. – Мінск: НА РБ, 2003. – С. 136–138; *Пашкевіч А.* Супрацоўніцтва парламенцкіх прадстаўніцтваў беларусаў і ўкраінцаў у II Рэчы Паспалітай // Полякі, украінці, білорусі, литовці у міжвоеннай Польшчы (1921–1939): Зб. матэрыялаў Міжнар. навук. канф., Дрогобич, 8–9 жовтня 2004 р. / Упорядн. В. Футала. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 245–258.

3. Колекція документів Григоровичів І. І. та Н. І.

1. Ф. 6.

2. Колекцыя дакументаў Грыгаровічаў Івана Іванавіча і Мікалая Іванавіча

3. 1685–1896.

4. 118 од. зб.

5. *Колекцыя складаецца з дакументаў, зібраных родиною Григоровичів: пратоісреем, першым білоруськім археографам Іваном Івановичем Григоровичем (1792–1852), яго старшым сином, выкладачем історыі Іваном Івановичем Григоровичем (1833–1898) та іншым сином, завідувачем архівам і бібліотекою Св. Синода Миколаю Івановичем Григоровичем (1835–1889),*

матеріалів родин Римашевських і Поцейко, а також юридичних документів з історії розвитку Західного краю в XIX ст. До складу колекції археографа І. І. Григоровича входять копії документів за 1240–1797 рр., що були зроблені ним у 20-ті рр. XIX ст., а також кілька ймовірних оригінальних документів XVII–XIX ст.

6. Привілей князя Галицького Романа Мстиславича Печерському монастирю на Забудецьку землю з селянами, 1240 р.; грамоти польських королів Київському митрополиту, 1561–1645 рр.; виписи з книг Київського воєводства, 1598–1633 рр.; універсали, привілеї, грамоти, рескрипти, реляції польських королів, архієпископів, магнатів містам, монастирям тощо, XVI–XVIII ст.; листування Седлецького губернатора з єпископом Холмської греко-уніатської єпархії, 1868–1869 рр.

7. Польс., давньорус., рос., латин.

4. Зібрання матеріалів Янки Купали

1. Ф. 8.

2. Збор матэрыялаў Янкі Купалы (Луцэвіча Івана Дамінікавіча)

3. 1908–1962.

4. 29 од. зб.

5. *Янка Купала (справжнє ім'я Луцевич Іван Домінікович; 1882–1942) – поет, драматург, публіцист, перекладач, класик білоруської літератури, один з засновників білоруської літературної мови, народний поет Білорусі (1925), академік АН БРСР (1928) та АН УРСР (1929).*

6. Некролог Янки Купали, підписаний О. Корнійчуком та ін. письменниками, 30 червня 1942 р.

7. Білор., рос.

5. Зібрання матеріалів Якуба Коласа

1. Ф. 9.

2. Збор матэрыялаў Якуба Коласа (Міцкевіча Канстаціна Михайлавіча)

3. 1902–1956.

4. 390 од. зб.

5. *Якуб Колас (Міцкевич Костянтин Михайлович, 1882–1956) – народний поет БРСР (1926), академік АН БРСР (1928), член Союзу письменників СРСР (1934), депутат Верховної Ради БРСР та СРСР.*

6. Лист Я. Купали до С. Городецького про підготовку перекладів з Тараса Шевченка, 1938 р.; зауваження щодо перекладу поеми «Катерина», 1937–1938 рр.; лист до С. Городецького щодо написання статті «Шевченко и белорусская поэзия», 1939 р.

7. Рос., білор.

6. Зібрання документів Тишки Гартного

1. Ф. 15.

2. Збор дакументаў Цішкі Гартнага (Жылуновіча Дзмітрыя Фёдаравіча)

3. 1908–1989.

4. 154 од. зб.

5. *Гартний Тишка* (справжнє ім'я *Жилунович Дмитро Федорович, 1887–1937*) – білоруський письменник, громадський і державний діяч, академік АН БРСР (1928), репресований.

6. Фотографії білоруських письменників Т. Гартного, А. Бабареки, А. Вольного, Я. Коласа, Я. Купали з українськими письменниками в Харкові, 1928 р.

7. Білор.

7. Бондарчик Тетяна Андріївна

1. Ф. 23.

2. Бандарчык Таццяна Андрэеўна

3. 1921–1974.

4. 146 од. зб.

5. *Бондарчик Тетяна Андріївна (1902–1974)* – акторка. Виступала в Білоруському театрі (театрі ім. Я. Купали), 2-му Білоруському державному театрі, театрі драми і комедії Белдержестради, Бобруйському драмтеатрі та ін. театрах БРСР.

6. Програми і афіша спектаклів Харківського державного російського драмтеатру ім. О. С. Пушкіна, 1968 р.

7. Білор., рос.

8. Берьозкін Г. С., Кане Ю. М.

1. Ф. 24.

2. Бярэозкін Р. С., Канэ Ю. М.

3. 1928–1991.

4. 162 од. зб.

5. *Берьозкін Григорій Соломонович (1918–1991)* – критик; *Кане Юлія Михайлівна (нар. 1931)* – його дружина, критик, літературознавець, перекладач.

6. Переклад поеми Р. Поліщука «Ленін» з української на білоруську мову, виконаний Я. Купалою (уривок, рукописна копія Г. Берьозкіна), 1924 р.

7. Білор.

9. Танк Максим

1. Ф. 25.

2. Танк Максим (Скурко Яўген Іванавіч)

3. 1929–1990.

4. 1783 од. зб.

5. *Танк Максим (Скурко Євген Іванович) (1912–1995)* – білоруський поет, державний діяч, народний поет БРСР (1968), академік АН БРСР (1972), лауреат Державної премії СРСР (1948), Літературної премії ім. Я. Купала (1959), Державної премії БРСР ім. Я. Купали (1966) та ін. премій.

6. Переклади віршів М. Рильського, 1954–1970 рр.; вірші М. Танка у перекладі П. Баратинського, Ю. Герасименка, І. Глинського, Н. Кащук,

Р. Лубківського, М. Львович, А. Матвієнка, В. Мисика, М. Нагнибіди, О. Новицького, Д. Паламарчука, В. Сосюри, О. Ткаченка, Б. Чалого, О. Ющенко на українську мову, 1955–1988 рр.; вірші М. Нагнибіди, О. Ющенко та ін. українських поетів, присвячені М. Танку, 1955–1985 р.; нарис Л. Дмитерка «Нероздільність» про М. Танка (з журналу «Вітчизна»), 1963 р.; рецензія М. Сингаївського на книгу М. Танка «Хліб мій насущний» у перекладі М. Нагнибіди, 1969 р.; вірші М. Львович, 1986–1989 рр.; вітальні телеграми і листи українських письменників у зв'язку з 45-річчям, 1957 р.; листи, поштівки, телеграми М. Нагнибіди та його дружини М. Нагнибіди-Падалко, Б. Бабія, М. Бажана, О. Бандури, Ф. Баратинського, Г. Бойка, П. Воронько, Ю. Герасименка, Л. Забашти, О. Ковіньки, В. Колодія, Т. Коломієць, Р. Лубківського, А. Малишка, Т. Масенка, Д. Павличка, Д. Паламарчука, М. Пригари, М. Рильського, О. Юренка, О. Ющенко та ін. українських поетів і письменників до М. Танка, 1954–1992 рр.; листи українських редакцій та видавництв, Союзу письменників УРСР, Академії наук УРСР, Київського літературно-меморіального музею Максима Рильського, Правління добровільних товариств любителів книги України та ін. установ і організацій, 1953–1987 рр.; листи від Мукачівського педагогічного училища, від учнів українських шкіл, 1970–1979 рр.; договори М. Танка з українськими видавництвами, 1967–1990 рр.; запрошення на ювілеї видатних діячів літератури і мистецтва УРСР, 1962–1987 рр.; статті про творчість М. Танка українською мовою, 1950–80-ті рр.; стаття «Коріння глибокі, крила могутні», присвячена дружбі народів СРСР, 1979 р.; стаття про М. Нагнибіду, 1986 р.; почесна грамота М. Танку Президіуму Верховної Ради УРСР за велику роботу з підготовки і проведення днів літератури і мистецтва УРСР у БРСР, 1976 р.; почесна грамота М. Танку Верховної Ради БРСР за роботу при підготовці і проведенні днів літератури і мистецтва БРСР в Українській та Литовській РСР, 1975 р.; фотографії М. Танка серед українських письменників у Києві, Харкові, Полтаві, 1953–1957, 1969, 1982 рр.; фото М. Танка з учасниками Української декади літератури в Мінську, 1976 р.; фотографії М. Танка з родиною під час відпочинку в Криму, 1948 р.; фоторепродукції експонатів Полтавського державного літературно-меморіального музею Панаса Мирного та лист від музею, надісланий М. Танку разом з фотографіями, 1957 р.; план роботи Всесоюзного ювілейного комітету з проведення святкування 250-річчя з дня народження Г. Сковороди, 1972 р., фотографії учасників мітингу в Каневі на честь 150-річчя Т. Шевченка, 1954 р.

7. Білор., рос., ідиш, укр., лит., польс., болг., італ., чес., англ., франц., таджицька, якутська, македонська, іспанська, латис., казахська, марійська, осетинська, словацька, узб., чуваська, шведська, китайська, лакська, нім., японська, татрська, сербо-хорватська, верхньолужицька.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск: БелНДІДАС, 1997. – 471 с.; *Запартыка Г. В.*

Україніка ў фондах Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва / Г. В. Запартыка // Беларусь – Украіна : гістарычны вопыт узаемаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 346–348.

10. Дубовка Володимир Миколайович

1. Ф. 27.
2. Дубоўка Уладзімір Мікалаевіч
3. 1900–1992 [1993].
4. 149 од. зб.
5. *Дубовка Володимир Миколайович (1900–1976) – білоруський поет, прозаїк, перекладач. Друкувався з 1921 р.; перекладав з англійскай. У 1930 р. був заарештаваны і высланы да Далёкага Сходу, Грузіі та Краснаярскага краю. Пізніше мешкаў у Маскві. Лаўрэат прэміі ім. Я. Купалі (1962).*
6. Листування М. П. Дубовкі з выдавецтвам «Веселка» (Київ) про переклад украінскай павісткі В. Дубовкі «Как Алик в тайге заблудился», 1976–1977 рр., догавор з выдавецтвам «Веселка» про переклад, 1977 р.
7. Білор., рос.

11. Цурбаков Микола Йосипович

1. Ф. 35.
2. Цурбакоў Мікалай Іосіфавіч
3. 1946–1960.
4. 10 од. зб.
5. *Цурбаков Микола Йосипович (1911–1984) – актор, заслуженый артист БССР.*
6. Статті, рэцэнзіі про гастролі Гомельскага драмтэатру в Чернігові та Полтаві (вирізки з газет), 1955–1960 рр.
7. Білор., укр.

12. Ковальов Павло Никифорович

1. Ф. 36.
2. Кавалёў Павел Нічыпаравіч
3. 1942–1958.
4. 55 од. зб.
5. *Ковальов Павло Никифорович (1912–1995) – білоруський прозаїк і поет, автор гумарыстычных оповідаў.*
6. Фотаграфія актыву Київскага білоруськага студэнцкага земляцтва з дарчым напісам вокальнаму квартэту 1-го Білоруськага дзяржаўнага тэатру, 1929 р.
7. Білор.

13. Колекцыя автографів, зібрана О. К. Єльським

1. Ф. 43.

2. Калекцыя аўтографаў, сабраная Аляксандрам Карлавічам Ельскім
3. 1839–1910.
4. 30 од. зб.
5. *Ельський Олександр Карлович (1834–1916) – білоруський письменник, історик, етнограф, краєзнавець, перекладач, публіцист.*
6. Лист М. Костомарова до А. Кіркора та його дружини (автограф), 1885 р.; фотографії М. Костомарова, 1866, 1875 рр.
7. Рос., польс.
8. Скарбніца нацыянальнай літаратуры і мастацтва / Уклад. Г. В. Запартыка, Т. В. Кекелева, У. Г. Кулажанка. – Мінск, 2010. – 8 с., іл.

14. Кравченко Всеволод Ігнатович

1. Ф. 51.
2. Краўчанка Усевалад Ігнатавіч
3. 1926–1961.
4. 169 од. зб.
5. *Кравченко Всеволод Ігнатович (1915–1961) – білоруський письменник, член Союзу письменників БРСР, друкувався з 1933 р., працював у редакціях білоруських газет і журналів, Державному видавництві БРСР. Перекладав з української і російської на білоруську, зокрема О. Гончара, І. Кожедуба, Ю. Збанацького.*
6. Переклад роману О. Гончара «Прапорносії», 1948 р.; переклад повісті О. Донченка «Лісничиха», 1949 р.; переклад повісті Ю. Збанацького «Літо в Соколиному», 1955 р., п'єси Л. Синельникова «Тільки один день», 1960–1961 рр.; листи українських редакцій і видавництв («Барвінок», «Україна», «Дніпро», «Молодь», Державного видавництва художньої літератури України) до В. Кравченка, 1947–1958 рр.; листи від Ю. Збанацького, Ю. Назаренка, О. Новицького, Б. Чалого, 1948–1960 рр.; виступ В. Кравченка на відкритті тижня білоруської літератури в Україні, інформація про проведення тижня, 1957 р.; вирізки з газет «Вечірній Київ», «Дніпропетровська правда», «Зоря», «Літературна газета», «Правда України» та ін. з нотатками про тиждень білоруської культури в Україні за участю В. Кравченка, 1957 р.; почесна грамота Верховної Ради УРСР з нагоди тижня білоруської літератури в Україні, 1957 р.; фотографії В. Кравченка з білоруськими письменниками на відпочинку в Криму, б.д.
7. Білор., рос.

15. Дило Осип Леонович

1. Ф. 53.
2. Дыла Восіп Лявонавіч
3. 1900–1962.
4. 387 од. зб.
5. *Дило Осип Леонович (Язеп Дило; 1880–1973) – білоруський драматург, прозаїк, громадський і культурний діяч.*

6. Лист Я. Дило від Київської кінофабрики «Українфільм» про повернення йому сценарію «Чёртово яблоко», 1931 р.
7. Білор., рос.

16. Зібрання архівних фондів діячів літератури

1. Ф. 55.
2. Збор архіўных фондаў дзеячоў літаратуры
3. 1888–2000.
4. 414 од. зб.
5. *Зібрання складається з невеликих комплексів документів білоруських прозаїків, поетів, літературознавців, перекладачів, в т. ч. Кобеця Григорія Яковича (справжнє ім'я: Сандига Михайло Мусійович, 1898–1990), уродженця с. Малі Рогачики Кіровоградської обл., Леуценка Леоніда Івановича (1882–1954), випускника фізико-математичного факультету Київського університету Св. Володимира (1910), одного з засновників київського Білоруського культурно-освітнього гуртка «Зорка», делегата БНР для ведення переговорів з урядом УНР (1918), уповноваженого уряду БНР зі справ білоруських національно-культурних організацій в Україні (1919).*
6. Вірш А. Кацнельсона «Білорусі», 1972 р.; твори Г. Кобеця, 1936–1994 рр.; спогади, статті Л. Леуценка, диплом про закінчення Київського університету Св. Володимира, 1910 р., довідка жінки Л. Леуценка Л. Герасименко про роботу в Київському інженерно-економічному університеті, 1935 р., шлюбне свідоцтво Л. Леуценка і Л. Герасименко, видане народним судом Київської області, 1949 р., фотографії Л. Леуценка з викладачами і студентами Інституту соціального виховання, Київ, 1920-ті, 1932 рр.; інтерв'ю білоруського поета і прозаїка С. Г. Адамовича (нар. 1962) українською мовою, 1993–2000 рр.; фотографія білоруських письменників М. Линькова і М. Танка, латиських поетів В. Лукса й Я. Судрабкала під час подорожі на теплоході, Феодосія, 1957 р.
7. Білор., рос., ідиш, укр., вірм.
8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

17. Короткевич Володимир Семенович

1. Ф. 56.
2. Караткевіч Уладзімір Сямёнавіч
3. 1953–1990.
4. 46 од. зб.
5. *Короткевич Володимир Семенович (1930–1984) – поет, прозаїк, драматург, публіцист, перекладач, лауреат Державної премії БРСР ім. Я. Коласа (1984). У 1949–1954 рр. навчався на філологічному факультеті Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, після закінчення якого*

вчителював у с. Лісовичі Таращанського району Київської області (1954–1956). Пізніше мешкав у Орші, Москві та Мінську.

6. Фотографії, листи, вірші, малюнки В. Короткевича періоду його перебування в Україні, 1953–1956 рр.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

18. Бриль Янка

1. Ф. 59.

2. Брыль Янка

3. 1932–2004.

4. 1005 од. зб.

5. *Бриль Янка (Іван Антонович) (1917–2006) – білоруський прозаїк, перекладач, публіцист, народний письменник Білорусі. Народився у Одесі, з 1922 р. проживав у Західній Білорусі, служив у польській армії, у 1941–1944 рр. у партизанських загонах Білорусі. Працював у редакціях білоруських часописів та видавництвах, у Союзі письменників БРСР. Почав друкуватися у 1938 р. Займався перекладами з польської на білоруську.*

6. Стаття і виступ до 100-річчя з дня народження М. Коцюбинського, 1964 р.; переклади творів Я. Бриля на українську мову, виконані Г. Вігурською, Б. Харчуком та ін., 1947–1981 рр.; переклад Я. Бриля творів Б. Харчука, 1984 р.; листи від М. Львович, 1977–2003 рр., М. Малиновської та О. Ющенка, 1977–2000 рр., читачів з України, 1958–1990 рр.; почесні грамоти Я. Брилю від Верховної ради УРСР за популяризацію білоруської літератури в Україні та української літератури в Білорусі, 1957–1996 рр.; поема І. Драча «Чорнобильська Мадонна» з дарчим написом Я. Брилю, 1988 р.; фотографії Я. Бриля, зроблені під час поїздки до Закарпаття, 1965 р., та до Одеси, 1991 р.

7. Білор., польс., рос., франц., словацька, укр., туркменська, англ., румунська.

19. Білоруське відділення літературного фонду СРСР

1. Ф. 65.

2. Беларускае аддзяленне літаратурнага фонду СССР

3. 1944–1984.

4. 156 од. зб.

5. *Створене у 1934 р. при СП БРСР як громадська організація, що займалася здійсненням матеріально-побутової допомоги білоруським письменникам.*

6. Листування з РМ БРСР про зведення пам'ятника М. Богдановичу в м. Ялті, 1948 р.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

20. Бенде Лукаш Опанасовіч

1. Ф. 66.
2. Бэндэ Лукаш Апанасавіч
3. 1902–1961.
4. 1505 од. зб.
5. *Бенде Лукаш Опанасович (1903–1961) – критик, літаратурознавец. Навчаўся у Комуністычным універсітэце Білорусі, працаваў у Інстытуце мовы, літаратуры і мастацтва АН БРСР, Інстытуце расійскай літаратуры у Ленінградзе, член Саюзу пісьменнікў СРСР (1934), выкладаў у педагогічных інстытутах Даўгавпілса, Ленінграда, Віборга, Жытоміра. Друкаваўся з 1925 р.*
6. Рукопісы, монографіі, біографічныя нарысы Л. Бенде, в т. ч. «Максім Фадзеевіч Рыльскі», 1955 р., лекцыі про творчысть Т. Шевченка та ін., 1946–1950 рр., машынопісна стаття П. Глебкі «Шаўчэнка ў беларускай літаратуры», 1938 р., монографія М. Косіча «Літвіны – беларусы Чарнігаўскай губерні, іх побыт і песні», 1901 р., стаття В. І. Пічэты «Браты-ўкраінцы і браты-беларусы», 1939 р.
7. Білор., рос.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

21. Тавлай Валентын Павловіч

1. Ф. 68.
2. Таўлай Валянцін Паўлавіч
3. [пач. 1920-х]–1986.
4. 242 од. зб.
5. *Тавлай Валентин Павлович (1914–1947) – поэт, перекладач, літаратурознавец. Друкаваўся з 1928 р. у Захадняй Білорусі.*
6. Лист дырэктара Музею ім. Я. Купалі В. Луцевіча дырэктору Украінскай дзяржаўнай кніжкавой палаты про складаньня бібліографіі творів Я. Купалі украінскаю моваю, 1946 р.
7. Білор., рос.

22. Журба Янка

1. Ф. 70.
2. Журба Янка
3. 1909–1964.
4. 94 од. зб.
5. *Журба Янка (Івашич Іван Яковіч; 1881–1964) – білоруські поэт, перекладач. Закінчыў Полоцкую вчытельскую семінарыю, Глухавіцкі*

вчительський інститут, вищі комерційні курси у Харкові. Працював педагогом у Мінській та Сибірській губ. З 1921 р. – член науково-педагогічної комісії Наркомату освіти БСРР. Друкувався з 1908 р.

6. Лист Я. Журби П. Охрименку про вплив на його творчість творів Т. Шевченка, 1952 р.; атестат про закінчення І. Я. Івашиним Глухівського наставницького інституту, 1909 р.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. І. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

23. Шушкевич Станіслав Петрович

1. Ф. 71.

2. Шушкевич Станіслаў Пятровіч

3. [1890-ті]–1903, 1912–1993.

4. 765 од. зб.

5. Шушкевич Станіслав Петрович (1908–1991) – поет і прозаїк. Перша книжка віршів вийшла друком у 1934 р. У 1949 був заарештований і висланий до Красноярського краю, у 1956 р. реабілітований. У 1957 р. став членом Спілки письменників БРСР. У 1983 р. присуджене звання заслуженого працівника культури БРСР.

6. Вірші С. Шушкевича у перекладі Ю. Петренка, С. Реп'яха, Д. Демерджи та ін. українською мовою, 1957–1981 рр.; листи М. Мусієнка, 1960-70-ті рр., Ю. Назаренка, 1957–1965, 1968, 1972 рр., М. Нагнибиди, 1950-70-ті рр.; П. Охріменка, Н. Білоконь, 1964–1989 рр., В. Болдиревої, Д. Демерджи та ін., 1978–1982 рр., С. Зінчука, М. Кагарлицького, П. Красюка, 1969–1990 рр., О. Новицького, С. Реп'яха, Л. Селютіної, 1976–1987 рр.; стаття М. Кагарлицького про С. Шушкевича «Ріка його там», 1988 р.; статті з українських газет про дні білоруської літератури в Україні за участю С. Шушкевича, 1972 р.; листи від видавництв «Дніпро», «Літературна Україна», «Веселка», Сосницького літературно-меморіального музею О. Довженка тощо з пропозиціями співпраці, 1963–1988 рр.; листи С. Шушкевича до українських видавництв про видання своїх творів, 1978–1989 рр.; листи Літературно-меморіального музею М. Коцюбинського з пропозиціями співпраці, 1980–1984 рр., фото С. Шушкевича з І. М. Коцюбинською та співробітниками музею М. Коцюбинського, 1975, 1984 р.; фото С. Шушкевича з колегами на відпочинку в Криму, 1962–1967 р.

7. Білор., рос., польс., латис., укр.

24. Союз письменників БРСР

1. Ф. 78.

2. Саюз пісьменнікаў БССР

3. 1934, 1944–1997 рр.

4. 695 од. зб.

5. Створений за Постановою ЦК ВКП(б) від 23 квітня 1932 р. і ЦК КП(б)Б від 27 липня 1932 р. Організаційно оформився під час I Всебілоруського з'їзду письменників, що проходила у Мінську 8–14 червня 1934 р. Називався Союзом радянських письменників БРСР (1934–1954), Союзом письменників БРСР (1954–1991). На чолі Союзу стояли М. Климкович (1934–1938), М. Линьков (1938–1948), П. Бровка (1948–1966), М. Танк (1966–1990), В. Зуйонок (1990–1998). В якості Союзу білоруських письменників діє по сьогодні.

6. Листування зі Спілкою письменників України, комітетом зі справ культурно-просвітніх закладів УРСР, Державним видавництвом художньої літератури УРСР, Дніпропетровським державним університетом з питань співпраці, вшанування пам'яті видатних представників літератури і мистецтва та ін., 1947–1980 рр.; вітання Спілки письменників УРСР, вітання Союзу від українських письменників, 1947–1949 рр.; документи про видання білоруської літератури українською мовою та віршів українських поетів у Білорусі, 1948, 1950, 1966, 1968, 1970, 1983, 1987 рр., про заходи щодо відзначення 90-ї річниці смерті Т. Шевченка, 1950 р., 300-річчя возз'єднання України з Росією, 1953–1954 рр., 100-річчя та ін. ювілеїв з дня народження І. Франка, 1956, 1966, 1986 рр., 100-річчя з дня народження М. Коцюбинського, 1964 р., 150-річчя з дня народження Т. Шевченка, 1964 р., 200-річчя І. Котляревського, 1969 р., 100-річчя з дня народження Лесі Українки, 1980 р.; про відрядження білоруських письменників до України, 1953, 1959 рр.; про проведення тижня та днів української літератури в БРСР, декади білоруською літератури в УРСР та днів білоруської літератури в Одесі, 1957, 1959, 1976, 1983 рр., тижня літератури на Західному кордоні за участі письменників України, Молдавії, Білорусі та Литви, 1963 р., днів літератури з нагоди 1500-річчя Києва, 1982 р.; виступи С. Голованівського, А. Малишка, Ю. Збанацького, М. Нагнибіди, Л. Новіченка на з'їздах Союзу письменників БРСР, 1948–1949, 1959, 1966, 1986 рр., документи про діяльність українських делегацій на з'їздах Союзу письменників БРСР, 1954 р. та про діяльність українських письменників на літературних конференціях, симпозіумах, нарадах, вечорах, 1965, 1973, 1975, 1976 рр.; міркування, висновки, побажання, прийняті на нараді письменників і науковців України і Білорусі за участі економістів з проблем Полісся, 1988 р.

7. Білор.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

25. Білоруське республіканське відділення Всесоюзного агентства з авторських прав

1. Ф. 81.

2. Белорусское республиканское отделение Всесоюзного агентства по авторским правам

3. 1917–1935, 1944–2001.

4. 389 од. зб.

5. З метою розвитку білоруської музики і літератури соціалістичного реалізму та встановлення дружніх зв'язків з союзними республіками 5 червня 1926 р. було створено Білоруське товариство письменників і композиторів (Білтодік). У 1931 р. Білтодік було перетворено на Білоруське товариство драматургів, письменників і сценаристів, з 1933 р. – на Управління з охорони авторських прав, з 1938 р. – Білоруське відділення Всесоюзного управління з охорони авторських прав. У роки війни 1941–1944 рр. відділення тимчасово не працювало, свою діяльність поновило у грудні 1944 р. Постановою Ради Міністрів СРСР від 16 серпня 1973 р. № 588 було створено Білоруське республіканське відділення Всесоюзного агентства з авторських прав. Основними функціями установи було забезпечення виконання авторських прав і законних інтересів авторів, посередництво при підписанні договорів, реєстрація творів, інформаційне забезпечення заходів, реклама радянської літератури, науки і мистецтва за кордоном. З 1 січня 1991 р. республіканське відділення стало самостійним Білоруським республіканським агентством з авторських прав, за Постановою РМ Республіки Білорусь від 7 серпня 1992 р. № 490 перетворено на Управління з авторських і суміжних прав при РМ Республіки Білорусь. У вересні 1994 р. управління було реорганізоване у Комітет з авторських і суміжних прав при Міністерстві освіти і науки Республіки Білорусь, з січня 1997 р. – при Міністерстві юстиції Республіки Білорусь. Ліквідований Указом Президента від 24 вересня 2001 р. № 516 та Постановою РМ від 3 жовтня 2001 р. № 1448. Функції комітету перебрала на себе установа «Національний центр інтелектуальної власності» Комітету з науки при РМ Республіки Білорусь.

6. Договори Білтодік з Українським товариством драматургів і композиторів про спільну працю, 1928, 1929 р.; відгук Українського товариства драматургів і композиторів на соціальну драму М. К. Ільїнського «Рунь вясовая», 1930 р.; листування Білтодік з Українським товариством драматургів і композиторів щодо обміну витворами мистецтва та з питань авторського гонорару, 1931–1933 рр. П'єси українською мовою: І. Микитенко «Дівчата нашої країни», 1932 р., М. Тарновський «Проти голоду», 1932 р., Л. Самарський «Сад містера Петерса», 1933 р., Ю. Гедзь, В. Чечвянський «Єсть, товаришу командире!», 1934 р.

7. Рос., білор., укр., ідиш.

26. Білоруска академія музики

1. Ф. 83.

2. Беларуская акадэмія музыкі

3. 1931–2002.

4. 1236 од. зб.

5. Білоруська державна академія музики заснована у 1932 р. у Мінську як вища навчальна установа і науковий центр музикознавства,

фольклористики, естетики, музичної педагогіки. У 1992 р. перейменована на державну консерваторію ім. А. В. Луначарського.

6. Листи В. Корбану від С. Олійника, 1949–1970 рр.

7. Білор.

27. Александрович Андрій Іванович

1. Ф. 97.

2. Александрович Андрэй Іванавіч

3. 1910–1963.

4. 140 од. зб.

5. *Александрович Андрій Іванович (1906–1963) – поет, прозаїк, член-кореспондент АН БРСР.*

6. Листи Г. Бойка, 1959–1962 рр.

7. Білор.

28. Вольський-Зейдель Віталій Фрідріхович

1. Ф. 100.

2. Вольскі Віталь (Вольскі-Зейдэль Віталь Фрыдрыхавіч)

3. 1923–1991.

4. 419 од. зб.

5. *Вольський Віталій (Вольський-Зейдель Віталій Фрідріхович; 1901–1988) – драматург, прозаїк.*

6. Листи В. Вольському від Ю. Назаренка, 1951–1953 рр.; записи щоденника В. Вольського про зйомки фільму «Нестерка» на українській кіностудії, 1954–1955 рр.

7. Білор.

29. Болотін І. М., Хіраско Ю. В.

1. Ф. 102.

2. Балоцін І. М., Хіраска Ю. У.

3. 1930–1975.

4. 133 од. зб.

5. *Болотін Ісидор Михайлович (Болотний Ізраїль Рувимович, 1907–1961) – оперний співак, народний артист БРСР; Хіраско Юлія Володимирівна (1906–1985) – балерина, дружина І. Болотіна.*

6. Афіші гастрольних концертів І. Болотіна у Львівському державному академічному театрі опери і балету і Українській державній філармонії, 1952, 1953 рр.

7. Білор.

30. Стельмах Володимир Матвійович

1. Ф. 111.

2. Стэльмах Уладзімір Мацвеевіч

3. 1928–1974.

4. 112 од. зб.

5. *Стельмах Володимир Матвійович (1907–1974) – режисер, заслужений діяч мистецтв БРСР.*

6. Фотографія акторів БДТ-1 під час зустрічі з учасниками художньої самодіяльності Палацу культури залізничників м. Харкова, 1950 р.; фото В. Стельмаха з Н. Ужвій на III з'їзді Українського театрального товариства у Києві, 1959 р.; фотографія спільного засідання президіумів правлiнь українських і білоруських театральних товариств у м. Києві, 1966 р.; фотографія В. Стельмаха з В. Васильком та В. Добровольським на V з'їзді Українського театрального товариства, 1969 р.

7. Білор.

31. Білоруський союз композиторів

1. Ф. 119.

2. Беларускі саюз кампазітараў

3. 1943–2003.

4. 696 од. зб.

5. *У 1933 р. при оргкомітеті Союзу письменників БРСР виникла автономна секція композиторів. У 1934 р. за рішенням I Всебілоруської конференції композиторів секцію перейменували у оргкомітет Союзу композиторів БРСР. У 1992 р. змінив назву на Союз композиторів Білорусі, з 1999 р. – громадське об'єднання «Білоруський союз композиторів».*

6. Листування зі Спілкою композиторів УРСР, її Київською міською організацією та Харківським й Одеським відділеннями щодо участі у заходах, організованих Спілкою та Союзом, 1959, 1960, 1962, 1969, 1970, 1973, 1974, 1976, 1978, 1981 рр.; листування з видавництвом «Музична Україна», Комітетом з преси при РМ УРСР, 1968, 1969 рр., Комітетом з питань видавництв при РМ УРСР, 1977 р., Головним управлінням культури УРСР, 1982 р., Тернопільським обкомом КПУ, 1987 р., Черкаською дитячою музичною школою, 1974 р., Львівською державною філармонією, 1975, 1978 рр., Донецькою філармонією, 1978 р., Київським об'єднанням музичних ансамблів, 1982 р.; документи про святкування ювілею М. Лисенка, 1962 р.; інформація про Дні культури УРСР у Білорусі, 1976 р.

7. Білор., рос.

32. Чуркін Микола Миколайович

1. Ф. 123.

2. Чуркін Мікалай Мікалаевіч

3. 1910–1964.

4. 310 од. зб.

5. *Чуркін Микола Миколайович (1869–1964) – композитор і фольклорист, народний артист БРСР (1949).*

6. Музичні твори на слова Т. Шевченка та ін. поетів, 1924–1964 рр.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

33. Асторіна Олександра Павлівна

1. Ф. 124.
2. Асторына Аляксандра Паўлаўна
3. XIX ст., 1900–1980.
4. 284 од. зб.
5. *Асторіна Олександра Павлівна (1900–1982) – акторка, заслужена артистка БРСР.*
6. Статгі про гастролі Брестського обласного драмтеатру в Миколаєві, Харкові, Тернополі, 1967, 1969, 1972 рр.
7. Білор., рос.

34. Національний академічний театр ім. Я. Купали

1. Ф. 126.
2. Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я. Купалы
3. 1920–2003.
4. 1258 од. зб.
5. *Створений у 1920 р. як Білоруський державний театр (БДТ, з 1926 р. – БДТ-1), 1944 р. надано ім'я Я. Купали, у 1955 р. – звання академічного. З 1920 р. перебував у системі Наркомату освіти БРСР, з 1936 – Управління зі справ мистецтв при РНК БРСР (з 1946 р. – при РМ БРСР), з 1952 р. – Комітету зі справ мистецтв при РМ БРСР, з 1953 р. – Міністерства культури БРСР.*
6. П'єси О. Корнійчука, 1936, 1941, 1950, 1952 рр., М. П. Стельмаха, 1965 р.; матеріали про роботу театру на гастролях у Одесі, Миколаєві, Києві та ін. містах, 1936–1951, 1960 рр.
7. Білор.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

35. Саннікови К. М. і О. К., Шинко Л. П.

1. Ф. 129.
2. Сяннікавы К. М. і А. К., Шынка Л. П.
3. 1913–1985.
4. 606 од. зб.
5. *Санніков Костянтин Миколайович (1896–1965) – режисер, актор театру ім. Я. Купали, педагог, народний артист БРСР (1949); Шинко Лідія Петрівна (1906 – 1990) – його дружина, артистка театру ім. Я. Купали, заслужена артистка БРСР (1946); Санніков Олег Костянтинович (1928 – 1983) – іх син, театрознавец.*

6. Лекції Н. Ужвій, записані Л. Шинко, 1960–1961 рр.; вирізки з газет «Красное знамя» та «Соціалістична Харківщина» про гастрольний спектакль театру ім. Я. Купали в Харкові, про завершення гастролей театру ім. Я. Купали в Харкові, 1950 р.; інформація «Відкриття гастролей Білоруського драматичного театру ім. Янки Купали» в Одесі, 1951 р.; вирізки з газет «Чорноморська комуна», «Бугская заря», «Социалистический Донбасс», «Київська правда», «Молодь України» та ін. про гастролі театру ім. Я. Купали в Одесі, Миколаєві, Києві та селах Донбасу, 1951, 1953 рр.; рецензія О. Саннікова на спектаклі Харківського українського драмтеатру ім. Т. Шевченка в Мінську, 1979 р.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

36. Лужанін М., Пфляумбаум Є. Е.

1. Ф. 140.

2. Лужанін Максим, Пфляумбаум Яўгенія Эдгардаўна

3. 1925–1998.

4. 458 од. зб.

5. *Лужанін Максим (справжнє ім'я: Каратай Олександр Амвросійович; 1909–2001) – поет, прозаїк, кінодраматург, заслужений діяч мистецтв БРСР, заслужений діяч культури ПНР; Пфляумбаум Євгенія Едуардівна (1908–1966) – поетеса, перекладач, дружина М. Лужаніна.*

6. Переклади Є. Пфляумбаум віршів М. Рильського, 1943–1948 рр.; переклад М. Лужаніна творів М. Іщенка, 1978 р.; переклади віршів М. Лужаніна українською мовою у виконанні Ю. Назаренка, М. Подоляна, В. Швеця, 1957 р.; листи і листівки М. Волинця, М. Іщенка, М. Нагнибіді, О. Ющенка, 1966–1982 рр.

7. Білор., укр.

37. Лось Євдокія Яківна

1. Ф. 141.

2. Лось Еўдакія Якаўлеўна

3. 1945–1995.

4. 542 од. зб.

5. *Лось Євдокія Яківна (1929–1977) – поетеса. Друкувалася з 1948 р., займалася перекладами віршів радянських та зарубіжних поетів.*

6. Переклади вірша В. Колодія «Груша» з української на білоруську мови, 1961–1964 рр.; переклади віршів А. Дмитерка, П. Воронька, Л. Забашти, Т. Коломієць, Лесі Українки та ін. з української на білоруську, виконані Є. Лось, 1970-ті рр.; збірка віршів українських поетів у перекладі на білоруську мову (гранки), 1970-ті рр.; вірш «Лесі Українці» у перекладі Д. Павличка, М. Львович, 1971 р.; вірші Є. Лось у перекладах на українську,

виконаних Т. Коломієць, Н. Кащук, С. Литвином та ін., 1974–1977 рр.; листи до Є. Лось українських поетів М. Нагнибіди, Ю. Назаренка, 1961–1966 р., М. Олійника, 1974 р., В. Борової, Т. Нещерет, Г. Паламарчук та ін., 1968–1976 рр., О. Гончара, 1968, 1972 рр., Л. Забашти, 1972–1976 рр., Т. Коломієць, 1976–1977, 1979–1982 рр., В. Коротича, 1969, 1971 рр., М. Нагнибіди, 1968, 1972 рр., О. Юренка, 1962–1976, 1978–1980 рр., В. Юхимовича, 1973–1976 рр., Д. Доброчаєвої, 1978–1985 рр., С. Литвина, 1979–1982 рр.; почесна грамота Волинського обласного комітету КПУ за активну участь у підготовці і проведенні святкування 100-річчя з дня народження Лесі Українки, 1971 р.

7. Білор., рос., болг., латис., польс., вірм., молдавська, туркменська, узб., чуваська, лит.

38. Золотарьов Василь Андрійович

1. Ф. 143.
2. Залатароў Васіль Андрэвіч
3. 1893–1964.
4. 402 од. зб.
5. *Золотарьов Василь Андрійович (1872–1964) – російський і білоруський композитор, педагог, заслужений артист РРФСР (1932), народний артист БРСР (1949), лауреат Державної премії СРСР (1950).*
6. Вокальні дуети, романси і пісні на вірші І. Я. Франка.
7. Білор., рос., укр.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. І. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

39. Лобан Микола Павлович

1. Ф. 148.
2. Лобан Мікалай Паўлавіч
3. 1938–1985.
4. 295 од. зб.
5. *Лобан Микола Павлович (1911–1984) – білоруський письменник. З 1939 по 1940 рр. навчався на філологічному факультеті Київського державного університету, пізніше – на такому ж факультеті Білоруського державного університету. Учасник Другої світової війни (1941–1942). Працював у школі, в Інституті мовознавства ім. Я. Коласа АН БРСР, у редакції Білоруської радянської енциклопедії, займався творчою роботою. Кандидат філологічних наук (1958), лауреат премії ім. І. Мележа (1985, посмертно).*
6. Рецензія на видання А. Бурячка й І. Гуріна «Слоўнік українських рыфм», 1979 р.; чернетки виступу з приводу видання тлумачного словника української мови на розширеній вченій раді Інституту мовознавства ім. О. Потебні АН УРСР, 1970 р.; листи від Ю. Смолича, 1950–1979 рр., В. Холода, 1980–1981 рр., І. Вертеля, 1978–1980-ті рр., листівка М. Шеремета, 1980 р.

7. Білор., рос.

40. Кацер Михайло Сергійович

1. Ф. 149.

2. Кацар Міхаіл Сяргеевіч

3. 1910–[1991].

4. 1006 од. зб.

5. *Кацер Михайло Сергійович (1906–1991) – історик мистецтва, доктор мистецтвознавства (1952), професор (1956).*

6. Листи головної редакції «Української Радянської енциклопедії» М. Кацеру з пропозиціями співпраці, 1959 р.

7. Рос., білор.

41. Потехін Василь Васильович

1. Ф. 150.

2. Пацехін Васіль Васільевіч

3. 1928–1967.

4. 236 од. зб.

5. *Потехін Василь Васильович (1903–1966) – режисер, заслужений артист БРСР.*

6. Фотографія В. Потехіна з діячами будинків культури Рівненської обл., 1949 р.

7. Білор.

42. Колекція листів письменників і військових мемуаристів, зібрана Яковом та Зинаїдою Драйчуками

1. Ф. 151.

2. Калекцыя лістоў пісьменнікаў і вайсковых мемуарыстаў, сабраная Драйчукамі Я. І. і З. В.

3. 1960–1971.

4. 197 од. зб.

5. *Колекція зібрана генерал-майором авіації Яковом Івановичем Драйчуком (1901–?) і його дружиною, вчителькою Зинаїдою Василівною Драйчук (1917–1969). Складається з листів, написаних Я. Драйчуку.*

6. Листи Я. Драйчуку від І. Кожедуба, 1967 р.

7. Рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. І. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.; Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

43. Шамякін Іван Петрович

1. Ф. 154.

2. Шамякін Іван Пятровіч

3. 1940–1996.

4. 1406 од. зб.

5. *Шамякін Іван Петрович (1921–2004) – білоруський письменник, учасник Великої Вітчизняної війни, перший заступник голови правління Союзу письменників БРСР (1971), Голова Верховної Ради БРСР (1971), член-кореспондент АН БРСР (1980).*

6. Газета «Українське слово» (Вінніпег, Канада) з уривком роману І. Шамякіна «Глыбокая плынь», 1956 р.; запрошення І. Шамякіну від української делегації під час перебування у Нью-Йорку, 1968 р.; відгуки про твори українських авторів: С. Чорнобривця, 1957 р., К. Гордієнка, 1958 р., Л. Дмитерка, 1959 р., Ю. Мокрієва, 1964 р.; відгук на роман Р. Іванченко «Клятва», 1971 р., І. Муратова «Исповедь на вершине» у перекладі Л. Нестеренка з української мови, 1973 р.; виступ на відкритті Днів білоруської літератури і мистецтва в Україні, 1976 р.; стаття «Добрий день, сестра Україна!», присвячений декаді білоруської літератури і мистецтва в Україні, 1982 р., виступ перед учасниками білорусько-російсько-українського «круглого столу», 1978 р.; листи від українських діячів літератури і мистецтва: С. Олійника, 1958, 1964–1973 рр., П. Охріменка, Г. Вігурської, П. Воронька, 1953–1966 рр., О. Гончара, 1960–1984 рр., Б. Комара, В. Ковалю, О. Левади, 1955–1986 рр., В. Козаченка, 1954–1984 рр., Р. Кулінича, 1964–1995 рр., М. Нагнибіди, 1958 р.; Ю. Назаренка, 1962–1984 рр., Л. Новиченка, В. Собка, Д. Сергієвича, В. Устиненка, М. Ушакова, 1955–1977 рр., С. Шувайнікова, 1987–1989 рр., І. Чендея, 1957–1971 рр., телеграми М. Стельмаха, 1953–1973 рр., М. Циби, поштівки О. Юценка, 1975–1991 рр.; листи від Книжкової палати УРСР, 1952–1987 рр., Полтавського державного літературно-меморіального музею В. Г. Короленка, 1957–1987 рр., Херсонської студії телебачення, 1963–1994 рр., правління Спілки письменників УРСР, 1966–1986 рр., Літературно-меморіального музею М. Рильського, 1981–1991 рр., фонду «Возьму твою боль» Чернігівського дитячого кардіо-ревматичного санаторію, 1991 р., українських видавництв, 1960–1985 рр., вітальна телеграма Спілки письменників УРСР у зв'язку з 60-літтям письменника, 1981 р.

7. Білор., рос., англ.

44. Білоруське театральне об'єднання

1. Ф. 156.

2. Беларускае тэатральнае аб'яднанне

3. 1946–1990.

4. 1302 од. зб.

5. *Об'єднання створене 7 червня 1946 р. за Постановою РМ БРСР. Мало у своєму складі секції театральних критиків, режисерів драматичних театрів і концертних організацій, театрів ляльок, народних театрів. Очолювали Білоруське театральне об'єднання Л. Александровська (1946–1976) та М. Єрьоменко (1976–1992).*

6. Листування з Українським театральним товариством з пропозиціями взяти участь у заходах товариства, 1948, 1959, 1962–1969, 1972–1978, 1980, 1982, 1983, 1988 рр., з Інститутом мистецтвознавства, етнографії і фольклору АН УРСР з питань білорусько-українських театральних зв'язків, 1959 р., з Київським драмтеатром ім. І. Франка, 1970, 1980 рр., редакцією журналу «Український театр», 1971 р.; документи про відрядження білоруських театральних діячів до України, 1958, 1970, 1973 рр.; про організацію гастролей українських театрів у БРСР, 1985 р.; про святкування 150-річчя з дня народження Т. Шевченка, 1963–1964 р., 100-річчя з дня народження Лесі Українки, 1970 р.; довідка про творчі зв'язки товариства з закордонними країнами та братніми республіками за 1967–1971 рр.; довідка про зв'язки Білоруського театального об'єднання з українським, 1975 р.; виступ Г. Лягушенка, Ю. Бабошка на з'їздах Білоруського театального товариства, 1981, 1982 рр.; рецензії В. Дапкюнаса, Т. Борисової, М. Колодзінського, А. Лабовича, Б. Луценка, С. Міско на спектаклі Київського театру ляльок і Львівського музично-драматичного театру, 1966–1976 рр.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

45. Клейнборт Лев Максимович

1. Ф. 157.

2. Клейнбарт Леў Максімавіч

3. 1920–1939.

4. 22 од. зб.

5. *Клейнборт Лев Максимович (1875–1950) – критик, публіцист.*

6. Стаття Л. Клейнборта «Украинская революционная поэзия», до 1952 р.

7. Рос.

46. Чернушевич Ничипір Федорович

1. Ф. 166.

2. Чарнушэвіч Нічыпар Фёдаравіч

3. 1922–1967.

4. 77 од. зб.

5. *Чернушевич Ничипір Федорович (1900–1967) – поет, перекладач, драматург.*

6. Листи М. Нагнибіди, 1967 р.

7. Білор.

47. Соловейчик Ісак Йосипович

1. Ф. 169.

2. Салавейчык Ісак Іосіфавіч

3. 1928–1966.

4. 255 од. зб.

5. *Соловейчик Ісак Йосипович (1890–1967) – фотограф, фотокореспондент.*
6. Фотографія сцени з гастрольного спектаклю Харківського драмтеатру ім. Т. Шевченка у Мінську, 1953–1954 рр., зі спектаклю у постановці Львівського драмтеатру ім. М. Заньковецької під час гастролей у Мінську, 1950–1960-ті рр.
7. Рос.

48. Селіханов Сергій Іванович

1. Ф. 173.
2. Селіханаў Сяргей Іванавіч
3. 1935–1976.
4. 107 од. зб.
5. *Селіханов Сергій Іванович (1917–1976) – білоруський скульптор, народний митець БРСР, лауреат Державної премії СРСР, автор багатьох пам'ятників, встановлених у містах Білорусі.*
6. Фотографія білоруських діячів культури під час з'їзду художників України, 1975 р.
7. Білор.

49. Тікоцький Євген Карлович

1. Ф. 181.
2. Цікоцкі Яўген Карлавіч
3. 1899–1984.
4. 243 од. зб.
5. *Тікоцький Євген Карлович (1893–1970) – композитор, один з засновників білоруської опери, народний артист СРСР і БРСР.*
6. Романс Є. Тікоцького на слова Т. Шевченка, 1938 р.; лист українського відділення Музфонду СРСР Є. Тікоцькому з рекомендаціями для виконання у концертних виступах сцен з опери К. Данькевича «Богдан Хмельницький», 1953 р.; фото К. Данькевича з дарчим написом Є. Тікоцькому, 1957 р.; вітання ювілейному пленуму Спілки композиторів УРСР від композиторів БРСР, 1956 р.
7. Білор., рос., укр.

50. Корбан Володимир Іванович

1. Ф. 183.
2. Корбан Уладзімір Іванавіч
3. 1944–1971.
4. 229 од. зб.
5. *Корбан Володимир Іванович (1910–1971) – білоруський поет, сатирик, байкар, заслужений діяч культури БРСР.*
6. Листи В. Корбана до С. Олійника, 1961–1970 рр.
7. Білор.

51. Григоніс Генріх Юрійович

1. Ф. 185.
2. Грыгоніс Генрых Юр'евіч
3. 1905–1969.
4. 42 од. зб.
5. *Григоніс Генріх Юрійович (1889–1955) – артист театру ім. Я. Купала, народний артист БРСР (1941).*
6. Матеріали артистичної діяльності Г. Григоніса, матеріали до його біографії. Фото артистів у ролях і сценах у спектаклях Харківського драмтеатру ім. Т. Шевченка, 1953–1954 рр. Фотографія Г. Григоніса у ролі Бублика в постановці п'єси «Платон Кречет» О. Корнійчука, 1947 р.
7. Білор.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

52. Линьков Міхась

1. Ф. 191.
2. Лынькоў Міхась
3. 1926–1980.
4. 688 од. зб.
5. *Линьков Міхась (Михайло Тихонович) (1899–1975) – прозаїк, дитячий письменник, критик, літературознавець, народний письменник БРСР (1962), лауреат Державної премії БРСР ім. Я. Коласа (1968), академік АН БРСР (1953).*
6. Чернетки публіцистичних творів М. Линькова: «Памяти гениального писателя» (нарис, присвячений М. Гоголю), 1954 р., «Узаемасувязі літаратур трох брацкіх народаў: рускага, украінскага і беларускага», 1954 р., «Вечное живое слово» (нарис, присвячений Т. Шевченку), 1963 р.; «Тарас Шевченко», доповідь М. Линькова на літературному вечері з нагоди 150-річчя поета, 1964 р.; нарис, присвячений П. Панчу, 1971 р.; листи М. Линькова до М. Рильського, 1945 р., П. Тичини, 1960–1971 рр.; листи від Г. Вігурської, 1955–1957 рр., П. Воронька, 1960–1962 рр., Н. Нагнибіди, Ю. Назаренка, 1949–1972 рр., М. Рильського, 1947–1960 рр.; чернетка вітання Президіуму Верховної Ради БРСР до Верховної Ради УРСР на честь 300-річчя возз'єднання України з Росією (з редакторською правкою М. Линькова), 1954 р.; запрошення на ювілейні та творчі вечори в Спільці письменників УРСР, АН УРСР, 1942–1957 рр.
7. Білор., рос., англ., франц., чес.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.; *Запартыка Г. В.* Україніка ў фондах Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва / Г. В. Запартыка // Беларусь – Украіна: гістарычны вопыт уза-

емаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 346–348.

53. Арсенко Арсен Денисович і Валентина Костянтинівна

1. Ф. 193.

2. Арсенка А. Дз. і В. К.

3. 1925–1974.

4. 240 од. зб.

5. *Арсенко Арсен Денисович (1903–1945) – співак, народився у с. Нова Водолага Харківської губ., навчався у Харківському музично-драматичному інституті по класу вокалу. Соліст Харківського пересувного театру опери і балету (1928–1930), Одеського державного театру опери і балету (1930–1934), Дніпропетровського державного театру опери і балету УРСР (1934–1936), Державного академічного Большого театру СРСР (1936–1937), з 1937 р. – Білоруського державного Великого театру опери і балету (БДВТОБ); народний артист БРСР (1944). Арсенко Валентина Костянтинівна (1907–1981) – його дружина, співачка. Народилася в Одесі, навчалася у Одеському музичному технікумі по класу вокалу (1926–1930), співала у хорі Одеського державного театру опери і балету. Солістка Сибірської пересувної опери (1930–1933), Дніпропетровського державного театру опери і балету УРСР (1934–1936), з 1940 р. – БДВТОБ.*

6. Документи артистичної діяльності А. Арсенка: фото у ролях і сценах з опер Харківського (1930), Одеського (1931–1934) та Дніпропетровського (1935) театрів опери і балету; українські народні пісні з репертуару А. Арсенка, 1938, 1939 р., пісні з опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм» з репертуару А. Арсенка, 1939 р., з опери «Тарас Бульба» М. Лисенка, 1942–1944 рр.; пісні на слова Т. Шевченка на музику М. Лисенка, 1938 р.; стаття про творчість А. Арсенка українською мовою (вирізка з газети), 1974 р.; матеріали до біографії А. Арсенка, фотографії А. Арсенка серед студентів Харківського музично-драматичного інституту, 1925–1926 рр., серед військових під час служби в Одесі, 1929–1930 рр., серед акторів Одеського державного театру опери і балету УРСР, 1934 р.

Документи про артистичну діяльність В. Арсенко: арії з опер, виконаних у Дніпропетровському театрі опери і балету, в т.ч. з опер «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, «Наталка-Полтавка» М. Лисенка, пісні на вірші Т. Шевченка і музику М. Лисенка, 1935–1936 рр., на музику К. Г. Стеценка, 1952–1953 рр., на вірші І. Франка, О. Олеса і музику М. Лисенка; друковані видання та обробка для хору і голосу з фортепіано українських народних пісень, 1949–1955 рр.; фото у сценах і ролях Дніпропетровського театру опери і балету, 1935–1936 р., серед студентів Харківського музично-драматичного інституту, 1925–1926 рр., серед викладачів і учнів Одеського музичного технікуму, 1928 р., серед акторів Одеського театру опери і балету, 1934 р.

7. Рос., білор., укр.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДДАС, 1997. – 471 с.

54. Астрейко Анатолій

1. Ф. 197.

2. Астрэйка Анатоль

3. 1922–1980.

4. 196 од. зб.

5. *Астрейко Анатолій (Акім Петровіч) (1911–1978) – білоруський поет, перекладач. Член Союзу письменників СРСР (1939), друкувався з 1929 р. Перекладав білоруською мовою твори поетів народів СРСР.*

6. Переклади віршів М. Бажана, 1926–1931 рр., П. Ключини, А. Малишка, 1953 р., О. Підсухи, М. Рильського, 1930, 1950, 1960 рр., М. Христича та М. Шаповала, 1950–60-ті рр. з української на білоруську мови; договори А. Астрейка з Державним видавництвом БРСР про видання книги М. Т. Рильського білоруською мовою, 1951 р.; вірші М. Бажана, О. Підсухи, М. Рильського, М. Шаповала українською мовою, 1926–1931 рр.; пісня А. Лазаренка «Там, де Німан шумить» у перекладі білоруською А. Астрейка, 1961 р.; листи А. Астрейка до П. Тичини, 1954–1967 рр.; фотографії А. Астрейка з українськими письменниками Я. Варганом, В. Кучером, Я. Лецюком, 1950-ті рр.

7. Білор., рос., укр., груз.

55. Астапенко Олександр Кирилович

1. Ф. 200.

2. Астапенка Аляксандр Кірылавіч

3. 1938–1970.

4. 99 од. зб.

5. *Астапенко Олександр Кирилович (1920–1970) – білоруський поет, перекладач.*

6. Листи від М. Нагнибиди, 1958 р., О. Юренка, 1970 р.; переклади віршів П. Воронька, М. Пригари з української на білоруську мови.

7. Білор.

56. Граховський Сергій Іванович

1. Ф. 201.

2. Грахоўскі Сяргей Іванавіч

3. [1918]–2001.

4. 1416 од. зб.

5. *Граховський Сергій Іванович (1913–2002) – поет, прозаїк, перекладач, заслужений працівник культури Республіки Білорусь. Народився у м. Нобель Пінського повіту Мінської губ. (тепер Заріченський р-н Рівненської обл.). Працював на Бобруйському деревообробному комбінаті, у редакції*

білоруських газет, на радіо, у школах. Перекладав білоруською мовою твори українських письменників, друкувався в Україні.

6. Листи, поштівки, телеграми до С. Граховського від М. Нагнибіди, 1973–1982 рр., П. Воронька, 1972–1980-ті рр., Г. Бойка, 1969–1970 рр., М. Львович, 1983–1990 рр., В. Гуцаленка, А. Дили, Д. Кононенко, М. Львович, А. Пархоменка, М. Пшеничного, М. Ярового, Р. Братуня, О. Вертія, П. Гоца, П. Красюка, 1968–1999 рр., Спілки письменників УРСР, 1968–1990 рр., Музею Лесі Українки, 1968–1988 рр.; договори з видавництвом «Дніпро» і «Веселка» про видання творів С. Граховського українською мовою, 1979, 1990 р.; афіші днів радянської культури у Кримській області, 1961–1972 рр.; виступ на урочистому вечорі з приводу 100-річчя з дня народження Лесі Українки, 1971 р., та ін. статті і виступи до ювілейних дат Лесі Українки, В. Сосюри та ін., 1960-90-ті рр.; виступ під час зустрічі з українськими друзями, поч. 1990-х рр.; стаття про з'їзд письменників України «Незалежна спілка письменників України», 1991 р., про життя і творчість М. Рильського, 1960 р., про життя і творчість Т. Шевченка, 1961 р., про діяльність С. Мержинського та Лесі Українки, 1980 р.; рецензія на поему М. Нагнибіди «Колокола Хатыни», 1973 р.; переклади С. Граховського з української мови творів Д. Білоуса, П. Біби, Г. Бойка, Г. Демченка, В. Забоштанського, А. Кацнельсона, П. Красюка, Лесі Українки, М. Львович, М. Нагнибіди, П. Воронька, С. Олійника, М. Познанської, А. Пархоменка, А. Підсухи, Т. Масенка, М. Рильського, В. Сосюри, Б. Степанюка, М. Стельмаха, Т. Шевченка, М. Чернявського, 1958–1984 рр.; вірші А. Кацнельсона, зібрані С. Граховським, 1980-ті рр.; переклади віршів С. Граховського на українську мову, виконані В. Басаровим, Д. Білоусом, В. Гуцаленком, М. Львович, А. Вертієм, 1979–1991 рр.; фотографії С. Граховського з І. Ілієнком, Ф. Погребенником, Л. Вишеславським у музеї Лесі Українки у Києві, 1983 р., з колегами у Севастополі та ін. містах, 1968–1979 рр.

7. Білор., рос., укр., лит., груз., ідиш, таджицька, латис.

57. Туранков Олексій Євлампійович

1. Ф. 206.
2. Туранкоў Аляксей Яўлампавіч
3. 1907–1972.
4. 346 од. зб.
5. *Туранков Олексій Євлампійович (1886–1958) – композитор, заслужений діяч мистецтв БРСР (1940).*
6. Кантата на слова М. Рильського «Пушкіну», 1953 р.; вокальні твори на вірші Т. Шевченка та ін. поетів, 1907–1958 рр.
7. Білор.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

58. Алексєєв Миколай Іванович

1. Ф. 207.
2. Аляксееў Мікалай Іванавіч
3. 1940–1984.
4. 334 од. зб.
5. *Алексєєв Микола Іванович (1898–1985) – прозаїк, драматург.*
6. Листи М. Алексєєву від видавництва «Промінь», 1973–1975 рр.; фото Героя Радянського Союзу С. Супруна, 1940 р.
7. Рос.

59. Сергейчик Тимофій Миколайович

1. Ф. 212.
2. Сяргейчык Цімафей Мікалаевіч
3. 1915–1976.
4. 288 од. зб.
5. *Сергейчик Тимофій Миколайович (1899–1977) – актор, народний артист БРСР, лауреат Державної премії СРСР.*
6. Стаття Д. Попової та В. Ніколаєва «Щире мистецтво» про гастролі театру ім. Я. Коласа в Києві (вирізка з газети «Радянське мистецтво»), 1954 р.; фотографії Т. Сергейчика та ін. акторів у Харкові під час гастролей, 1955 р.
7. Білор., укр.

60. Шараховський Іван Захарович

1. Ф. 213.
2. Шарахоўскі Іван Захаравіч
3. 1925–1972.
4. 170 од. зб.
5. *Шараховський Іван Захарович (1908–1973) – літературознавець, прозаїк, критик.*
6. Фотографії українських письменників у Літературному музеї Я. Купали, 1965 р.
7. Білор.

61. Союз кінематографістів БРСР

1. Ф. 215.
2. Саюз кінематографістаў БССР
3. 1957–1991.
4. 423 од. зб.
5. *Союз кінематографістів БРСР – добровільна громадська творча організація, що об'єднувала діячів кіномистецтва БРСР (сценаристів, режисерів, операторів, акторів, художників, критиків), була заснована 18 квітня 1958 р. Постановою РМ БРСР як Союз працівників кінематографії БРСР, у складі двох секцій: художньої та документальної кінематографії. У 1962 р. була створена секція телебачення, у 1966 р. – секція теорії і критики,*

а у 1971 р – секція ветеранів кіно. У 1991 р. пройшов перший з'їзд Союзу кінематографістів Білорусі.

6. Лист до Співки працівників кінематографії УРСР з проханням відрядити С. Параджанова для зустрічі з білоруськими кінематографістами і показу фільму «Тіні забутих предків», 1964 р.; лист голови Комітету з радіомовлення і телебачення з пропозицією взяти участь у кінофестивалі у Києві, 1966 р.; запрошення Співки кінематографістів УРСР взяти участь у заходах Співки, 1966, 1972 рр.; листування зі спілками кінематографістів союзних республік з творчих питань, 1972 р.; плани роботи СК БРСР з делегаціями кінематографістів УРСР та Угорщини за 1976 р.; стенограма виїзного засідання Всесоюзної комісії дитячого кіно (м. Мінськ), присвячена проблемам розвитку кінематографу для дітей і юнацтва Білорусі, Молдавії та України, 1983 р.

7. Білор., рос.

62. Климова О. І., Корсаковський (Душачкін) А. В. і Душачкін А. А.

1. Ф. 228.

2. Клімава А. І., Карсакоўскі (Душачкін) А. В. і Душачкін А. А.

3. 1908–2007.

4. 611 од. зб.

5. Климова Олександра Іванівна (нар. 1921) – акторка Одеського драмтеатру ім. А. В. Іванова, театру ім. Лесі Українки, Харківського драмтеатру ім. О. С. Пушкіна, народна артистка СРСР (1969). Корсаковський (Душачкін) Андрій Валентинович (1923–1985) – актор Театру ім. Лесі Українки, Харківського драмтеатру ім. О. С. Пушкіна; Душачкін Андрій Андрійович (нар. 1960) – їх син, актор Державного російського театру ім. М. Горького у Білорусі.

6. Матеріали артистичної діяльності О. Климової: фотографії ролей у спектаклях, зіграних у Харківському театрі ім. О. Пушкіна, Театрі ім. Лесі Українки, індивідуальні та групові фото, рукописи О. Климової, матеріали до її біографії, рецензії на спектаклі за участі О. Климової. Матеріали А. Корсаковського (Душачкіна): фото у ролях і сценах зі спектаклів, зіграних у театрах УРСР, матеріали до біографії, фото.

7. Рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. І. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

63. Послєдович О. О., Сахненко В. І.

1. Ф. 235.

2. Паслядовіч А. А., Сахненка В. І.

3. [1930-ті]–1988.

4. 203 од. зб.

5. *Последович Олександра Онуфрїївна (1918–1988) – графік, заслужений діяч мистецтв БРСР. Її чоловік, Сахненко Віктор Іванович (1923–1973) – живописець, народився у м. Дружківка (нині – Донецької обл.), малював зокрема пейзажі м. Сталіно (Донецьк), організував відкриття у 1959 р. Горлівського художнього музею.*

6. Документи В. Сахненка: портрети, пейзажі, нариси до малюнків, фотографії.

7. Рос.

8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

64. Нісневич І. Г., Нісневич С. Г.

1. Ф. 236.

2. Нісневич І. Г., Нісневич С. Г.

3. 1910–1984.

4. 593 од. зб.

5. *Нісневич Ізидор Герасимович (1919–1977) – музикознавець, Нісневич Сима Герасимівна (1914–1985) – музикознавець, сестра І. Нісневича.*

6. Сценарії радіопередач І. Нісневича «Аб паходжанні ўкраїнських народних інструментаў», 1949 р., «Творчасць М. В. Лысенкі», 1950 р.; листи від К. Данькевича, 1958 р., від правління Спілки композиторів України щодо участі І. Нісневича у роботі пленуму ювілейному засіданні Спілки з нагоди 120-річчя від дня народження М. Лисенка, 1962, 1963 рр.

7. Білор.

65. Романович Євген Степанович

1. Ф. 243.

2. Рамановіч Яўген Сцяпанавіч

3. 1900–1979.

4. 531 од. зб.

5. *Романович Євген Степанович (1905–1979) – критик, літературознавець, поет, перекладач.*

6. Рецензія Є. Романовича на гастрольний спектакль Одеського державного українського театру «Гібель ескадры», 1951 р., Львівського драмтеатру ім. М. Заньковецької «Каханне на досвітку», 1953 р.; виступ Є. Романовича на урочистому вечорі на честь від'їзду акторів Київського театру опери і балету ім. Т. Шевченка, 1954 р.; групові фото акторів театру ім. Я. Купали під час гастролей в м. Одесі, 1951 р.

7. Білор.

66. Подковиров Петро Петрович

1. Ф. 247.

2. Падкавыраў Пётр Пятровіч

3. 1937–1977.

4. 214 од. зб.
5. *Подковиров Петро Петрович (1910–1977) – композитор, заслужений діяч мистецтв БРСР (1957).*
6. Романси і пісні на слова Т. Шевченка, 1930–1970-ті рр.
7. Білор., укр.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

67. Ніколаев Євген Дмитрович

1. Ф. 252.
2. Нікалаев Яўген Дзмітрыевіч
3. 1936–1978.
4. 229 од. зб.
5. *Ніколаев Євген Дмитрович (1913–1978) – художник театру ім. Я. Коласа, народний художник БРСР (1967).*
6. Малюнки Є. Ніколаева, ескізы декорацый, костюмів та гримів до спектаклів Станіславського обласного українського драмтеатру ім. І. Франка «Порт-Артур» І. Павлова і А. Степанова, 1953 р.
7. Білор.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

68. Мазальков Євген Семенович

1. Ф. 259.
2. Мазалькоў Яўген Сямёнавіч
3. 1905–1979.
4. 584 од. зб.
5. *Мазальков Євген Семенович (1909–1969) – перекладач, літературознавець, заслужений діяч культури БРСР (1968), лауреат Державної премії СРСР (1950).*
6. Переклади повістей І. Франка, 1940–1950-ті рр., українських народних казок, 1958 р.; пропозиції щодо уніфікації перекладу деяких граматичних форм з української та білоруської мов на російську, 1960-ті рр.; рукопис Я. Коласа «Песняру Максиму Рыльскому», 1955 р.
7. Білор., рос.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. I. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

69. Ткачов Павло Іванович

1. Ф. 260.
2. Ткачоў Павел Іванавіч
3. 1953–1980.

4. 87 од. зб.
5. *Ткачов Павло Іванович (1930–1998) – прозаїк, критик, літературознавець.*
6. Дисертація «Памфлетное наследие Ярослава Галана и традиции М. Горького», 1967 р., статті про творчість Я. Галана, 1950-ті рр.
7. Білор., рос.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

70. Буйло Констанція

1. Ф. 263.
2. Буйло Канстанцыя
3. 1898, 1910–1990.
4. 174 одз. зб.
5. *Буйло Констанція (Калечиць Констанція Антонівна) (1893–1986) – поетеса, заслужений діяч культуры БРСР (1963).*
6. Вірші українською та польською мовами, переклади віршів з різних мов, 1930–1984 рр.
7. Білор., польс., укр.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

71. Білоруський державний академічний театр ім. Я. Коласа

1. Ф. 269.
2. Беларускі дзяржаўны академічны тэатр імя Я. Коласа
3. 1941–1991.
4. 820 од. зб.
5. *Створений з выпускників Білоруської драматычної студії у Москві. Відкрився у Вітебську 21 лист. 1926 як Білоруський другий державний театр (БДТ-2). У грудні 1944 р. надано ім'я Я. Коласа. З 1926 р. перебував у системі Наркомосвіти БРСР, з 1936 – Управління зі справ мистецтв при РНК БРСР (з 1946 р. – при РМ БРСР), з 1952 р. – Комітету зі справ мистецтв при РМ БРСР, з 1953 р. – Міністерства культури БРСР.*
6. П'єси Ю. Яновського, О. Корнійчука, М. Стельмаха, та ін. укр. драматургів, 1950, 1954, 1956, 1965 рр.
7. Білор.

72. Глебов Євген Олександрович

1. Ф. 276.
2. Глебаў Яўген Аляксандравіч
3. 1944–1985.
4. 111 од. зб.
5. *Глебов Євген Олександрович (1929–2000) – композитор, народний артист СРСР.*

6. Програма симфонічного концерту з виконанням творів Є. Глебова, А. Богатирьова, М. Чуркіна у Київській державній філармонії, 1968 р.
7. Білор., рос.

73. Мележ Іван Павлович

1. Ф. 277
2. Мележ Іван Паўлавіч
3. 1938–1978 рр.
4. 608 од. зб.
5. *Мележ Іван Павлович (1921–1976) – народний письменник БРСР (1972), лауреат Державної премії БРСР (1962) і Ленінської премії (1972). Працював у комсомолі, з 1939 р. у армії, брав участь у визволенні Північної Буковини, з 1941 р. на фронті. Член СП БРСР з 1945 р. Викладав у Білоруському державному університеті, працював у апараті ЦК КПБ.*
6. Нарис «У баях за Кіеў» (вирізка з газети), 1944 р.; виступ «Слава паэту» на відкритті у м. Ялті меморіальної дошки М. Богдановичу, 1962 р.; виступ «Вялікая дачка України» на вечорі з нагоди 50-річчя з дня смерті Лесі Українки у м. Києві, 1963 р.; виступ на Українському республіканському радіо «Няхай живе дружба», 1963 р.; виступ на IV з'їзді письменників України, 1961 р., виступ на V з'їзді письменників України «Зычым вам кніг», 1966 р.; «Жнива», уривок роману «Людзі на балоце» у перекладі українською мовою А. Петровського (вирізка з газети), 1963 р.; листи від М. Нагнибіди, Ю. Назаренка, 1959–1971 рр.; листи від О. Ющенко, 1964–1975 рр., від Літературно-меморіального музею М. Коцюбинського у Вінниці, 1957–1972 рр., книгарні Спілки письменників УРСР, 1963–1965 рр., українських видавництв, 1964–1975 рр.; замітки українських газет про І. Мележа, 1959–1969 рр.; фотографії І. Мележа з П. Загребельним і М. Стельмахом на V з'їзді письменників УРСР в м. Києві, 1966 р., з білоруськими колегами на відпочинку в Ялті, 1968 р.
7. Білор., рос., болг., узб., укр., чес., ест., польс., лит.

74. Сорокін Ігор Дмитрович

1. Ф. 288.
2. Сарокін Ігар Дзмітрыевіч
3. 1952–1981.
4. 116 од. зб.
5. *Сорокін Ігор Дмитрович (нар. 1931) – співак, соліст Державного академічного великого театру БРСР, народний артист БРСР (1963), заслужений артист РРФСР (1961).*
6. Фотографії І. Сорокіна у ролях в операх, виконаних у спектаклях Одеського театру опери і балету; програма і афіші спектаклів Українського театру опери і балету ім. Т. Шевченка та Львівського театру опери і балету, за участю І. Сорокіна, 1959, 1966 рр.; програма концерту майстрів мистецтв БРСР і УРСР у Києві, 1967 р.

7. Білор., рос.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДДАС, 1997. – 471 с.

75. Забейда-Суміцький Михайло Іванович

1. Ф. 293.

2. Забэйда-Суміцкі Міхаіл Іванавіч

3. 1892–1990.

4. 452 од. зб.

5. *Забейда-Суміцький (Забейда) Михайло Іванович (1900–1981) – білоруський оперний співак, педагог. Жив у еміграції в Харбіні, Варшаві, Празі. Виступав у Харбіні, Познані, Мілані, Празі, співав 18 мовами світу, в т. ч. українською. У Празі зібрав велику музичну бібліотеку, яка за заповітом М. Забейди-Суміцького була передана до Білорусі у 1985 р.*

6. Нотні видання українських народних пісень.

7. Білор., рос., укр.

8. *Запартыка Г.* Кніжныя зборы Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва / Г. В. Запартыка // *Здабыткі. Дакументальныя помнікі на Беларусі.* – Вып. 7. – Мінск, 2005. – С. 185–187; *Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седяревич.* – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДДАС, 1997. – 471 с.

76. Хацкевич Степан Федорович

1. Ф. 295.

2. Хацкевіч Сцяпан Фёдаравіч

3. 1938–1980.

4. 79 од. зб.

5. *Хацкевич Степан Федорович (1910–1979) – актор, заслуженый артист БРСР.*

6. Фото С. Хацкевича з колегами під час гастролей у Харкові, кін. 1940-х рр.

7. Білор.

77. Карпов Володимир Борисович

1. Ф. 305.

2. Карпаў Уладзімір Барысавіч

3. 1932–1984.

4. 405 од. зб.

5. *Карпов Володимир Борисович (1912–1977). Працював на лісопилці, у школах. В роки Великої Вітчизняної війни брав участь у партизанському підпіллі (1942–1944), потім працював у газетах, редактор відділу прози і*

драматургії часопису «Польмя» (1947–1960), з 1960 р. займався літературною діяльністю.

6. Листування з Г. Вігурською, 1962–1979 рр., листи від І. Карабутенка, 1952–1956 рр.

7. Білор.

78. Єсаков Олександр Олександрович

1. Ф. 313.

2. Єсакоў Аляксандр Аляксандравіч

3. 1912–1984.

4. 315 од. зб.

5. *Єсаков Олександр Олександрович (1911–1985) – критик, літературознавець.*

6. Листи П. Охрименка, стаття «Беларуска-українськія культурна-літаратурныя сувязі» (додаток до листа), 1953–1955 рр.; програма гастрольного спектаклю Харківського драмтеатру ім. Т. Шевченка «Навеки вместе» та рецензія О. Єсакова на цей спектакль, 1954 р.; рецензія О. Єсакова на гастролі Одеського українського драматичного театру ім. Жовтневої революції в Мінську, 1950-ті рр.

7. Білор.

79. Александровська Лариса Помпеївна

1. Ф. 316.

2. Александроўская Ларыса Пампееўна

3. 1907–1986.

4. 887 од. зб.

5. *Александровська Лариса Помпеївна (1904–1980) – співачка, режисер, солістка Державного академічного Великого театру опери і балету БРСР; народна артистка СРСР (1940).*

6. Документи акторської та режисерської діяльності Л. Александровської: фото у ролях, фото дієвих осіб, сцени з опер і балетів БРСР і СРСР, в. т. ч. «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, 1951 р.; чернетка листа Київському драматичному театру ім. І. Франко у зв'язку з 50-річчям утворення, 1970 р.; фото Л. Александровської з З. Гайдай та ін. театральними діячами України, 1950–1970-ті рр., фотографії зустрічей з членами Українського театрального об'єднання, фотографії серед акторів Житомирського драмтеатру, Київського драмтеатру ім. І. Франка, ін. театрів України, 1960–1970-ті рр.

7. Рос., білор., болг., англ., франц.

8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. І. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.; *Запартыка Г. В.* Україніка ў фондах Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва / Г. В. Запартыка // Беларусь – Україна: гістарычны вопыт уза-

емаадносін: Міжнар. навук. канф., Мінск, 18–19 сакавіка 2003 г. / Рэд. кал.: У. І. Навіцкі (гал. рэд.) і інш. – Мінск : Ін-т гісторыі НАН Беларусі, 2004. – С. 346–348.

80. Бачило Алесь

1. Ф. 323.
2. Бачыла Алесь
3. 1890-ті, 1936, 1940–1985.
4. 307 од. зб.
5. *Бачило Алесь (Олександр Миколайович) (1918–1983) – поет, драматург.*
6. Переклады творів А. Бачила на українську мову, 1955–1982 рр.; фото будинку в Ялті, де провів останні роки А. Бачило, 1960-ті рр.
7. Білор.

81. Белевич Антон Петрович

1. Ф. 330.
2. Бялевіч Антон Пятровіч
3. 1940–1988.
4. 139 од. зб.
5. *Белевич Антон Петрович (1914–1978) – білоруський поет, прозаїк, перекладач.*
6. Листи від Ю. Назаренка, 1957, 1959 рр.
7. Білор.

82. Литвинов Лев Маркович

1. Ф. 335.
2. Літвінаў (Гурэвіч) Леў Маркавіч
3. 1924–1998.
4. 68 од. зб.
5. *Литвинов (Гуревич) Лев Маркович (1899–1963) – режисер, заслужений діяч мистецтв Білорусі (1946) та татарської АРСР (1953). Режисер Київського (1938–1941) та Білоруського (1942–1943) державних єврейських театрів.*
6. Фотографії сцен, програми і афіші спектаклів, поставлених у Державному єврейському театрі УРСР; фотографії з акторами Київського державного єврейського театру, 1938–1940 рр.
7. Рос., ідиш.
8. Документы по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

83. Пола Віра Михайлівна

1. Ф. 338.
2. Пола Вера Міхайлаўна
3. 1921–1989.
4. 104 од. зб.

5. Пола Віра Михайлівна (1901–1989) – акторка, народна артистка БРСР.
6. Фотографії акторів та режисера театру ім. Я. Купали під час гастролей у Києві, 1960-ті рр.
7. Білор.

84. Кавко Олексій Костянтинович

1. Ф. 340.
2. Каўка Аляксей Канстанцінавіч
3. 1610, [1930-ті], 1950–2005.
4. 1026 од. зб.
5. *Кавко Олексій Костянтинович (нар. 1937) – білоруський літературознавець, історик, громадський діяч, активний учасник руху «самвидаву» 70–80-х рр. ХХ ст., кандидат історичних і доктор філологічних наук.*
6. Статті О. Кавка «С родной нам Украины. Михаил Грушевский в белорусском контексте», 1998 р., «Владимир Дубовка – Владимир Сосюра. Из литературного архива» (передмова до публікації спогадів В. Дубовки про В. Сосюру і їх листування), виступ «Владимир Дубовка, Владимир Сосюра – родственные судьбы», 1999–2003 рр.; копії друкованих творів: М. Драгоманов «Историческая Польша и великорусская демократия», 1905–[1914] рр.; Д. Дорошенко «Білоруси і їх національне відродження», 1909 р.; М. Грушевський «Історія української літератури», [1930]; С. Білокінь «Михайло Грушевський» (уривки), 1988–1991 рр.; Я. Ісаєвич «Основи релігійного життя і культури на Україні», [1986–1990]; листування з Я. Ісаєвичем, 1984–1995 рр.; копії документів про М. Драгоманова, 1922, 1969–1989 рр., виписки з робіт М. Драгоманова та М. Грушевського, 1988–1996 рр.; статті про історію та видатних громадських діячів України (С. Бандеру, В. Винниченка, І. Мазепу та ін.), 1980–1992 рр.; документи про громадсько-політичний рух в Україні, 1988–1995 рр.; програми концертів Державної академічної капели «Думка» та ін., 1968–1990 рр.
7. Білор., польс., рос., укр.

85. Журавльов Дмитро Миколайович

1. Ф. 341.
2. Жураўлёў Дзмітрый Мікалаевіч
3. 1928–[1987].
4. 283 од. зб.
5. *Журавльов Дмитро Миколайович (1915–1988) – музикознавець, заслужений діяч культури БРСР.*
6. Стаття Д. Журавльова про концерти Державного академічного українського народного хору ім. Г. Верьовки, 1976 р.
7. Білор.

86. Обухович Ганна Броніславівна

1. Ф. 342.

2. Обухович Ганна Браніславаўна
3. 1927–1985.
4. 188 од. зб.
5. *Обухович Ганна Браніславаўна (1908–1986) – акторка, народна артистка БРСР.*
6. Стаття Г. Обухович про гастролі Російського драмтеатру БРСР у Одесі, 1954 р. та Чернівцях, 1969 р.; фотографії Г. Обухович та ін. акторів під час гастролей в Одесі, 1952 р., Миколаєві, 1960-ті рр.
7. Білор.

87. Мухаринська Лідія Саулівна

1. Ф. 349.
2. Мухарынская Лідзія Саулаўна
3. 1904–1987.
4. 247 од. зб.
5. *Мухаринська Лідія Саулівна (1906–1987) – музикознавець, фольклорист, заслужений діяч мистецтв БРСР.*
6. Рецензія Л. Мухаринської на книгу К. Квітки «Избранные труды», 1971 р.; Л. Мухаринська, Т. Якименко «По путям мыслей К. В. Квитки о балладе» (машинопис статті), 1970-ті рр.
7. Білор., рос.

88. Седньов Масей Ларіонович

1. Ф 363.
2. Сяднёў Масей Ларывонавіч
3. 1934–1992.
4. 170 од. зб.
5. *Седньов Масей Ларіонович (нар. 1915) – білоруський поет, прозаїк, мешкав у США.*
6. Переклади віршів М. Седньова українською мовою, виконані Б. Александровим, Л. Полтавою, Я. Славутичем, П. Карпенком-Криницею та ін., 1945–1980-ті рр.; листи М. Седньову від Я. Славутича, 1943–1955 рр.; вірші Г. Черінь, 1940-ві рр.
7. Білор., укр.
8. Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва: Даведнік. Вып. I. Паступленні 1960–1992 гг. / Рэд. кал. В. Я. Данекіна і інш.; Склад. І. Л. Асецкая і інш. – Мінск : БелНДІДАС, 1997. – 471 с.

89. Рахленко Л. Г., Ржецька Л. І.

1. Ф. 367.
2. Рахленка Л. Р., Ржецкая Л. І.
3. 1916–1986.
4. 259 од. зб.

5. *Рахленко Леонід Григорович (1907–1986) – актор, режисер, народний артист БРСР і СРСР, Ржецька Лідія Іванівна (1899–1977) – акторка, народна артистка БРСР і СРСР, жінка Л. Рахленка.*

6. Фотографія Л. Рахленка з колегами під час гастролей у Харкові, 1950 р.

7. Білор.

90. Никифорович Ванкарем Валеріанович

1. Ф. 370.

2. Нікіфаровіч Ванкарэм Валяр’янавіч

3. 1923–1993.

4. 335 од. зб.

5. *Никифорович Ванкарем Валеріанович (нар. 1934) – літературний критик, перекладач, сценарист документальних і телевізійних фільмів, член Союзу письменників СРСР (1972).*

6. Фотографія Я. Коласа у складі білоруської делегації в Україні, 1950-ті рр.

7. Білор.

91. Палеес Сендер Давидович

1. Ф. 382.

2. Палеес Сэндэр (Аляксандр) Давыдавіч

3. Кін. ХІХ – поч. ХХ ст., 1926–1961, 1994, 1996.

4. 810 од. зб.

5. *Палеес Сендер (Олександр) Давидович (1898–1964), мистецтвознавець. Працював у редакціях газет і журналів, у Білоруському державному музеї, Державній картинній галереї БРСР, Управлінні зі справ архітектури при РМ БРСР. Член Союзу художників БРСР, автор більше 100 публікацій з історії образотворчого мистецтва.*

6. Статті С. Безсонова, М. Вороніна про архітектуру Білорусі, Росії, України ХІ–ХVІІІ ст., 1939, 1944 рр.

7. Рос., білор.

8. Документи по истории и культуре евреев в архивах Беларуси : Путеводитель. – М., 2003. – 607 с.

92. Данчик (Андрусин Богдан)

1. Ф. 388.

2. Данчык (Андрусішын Багдан)

3. [1904], 1941–1990 рр.

4. 38 од. зб.

5. *Данчик (Андрусин Богдан) (нар. 1958) – співак, проживає у США. Син українця Павла Андрусина. Закінчив українську Академію Св. Юра у Нью-Йорку (1976), Нью-Йоркський університет (1980). Активний діяч білоруських і українських культурно-громадських заходів у США. Співає англійською, французькою, іспанською, білоруською, українською та ін. мовами, виступав з концертами у Києві та Львові.*

6. Програми концертів та ін. заходів української діаспори у США, 1970–1990 рр.; статті і нотатки про життя і активність української діаспори в США, 1969–1993 рр.
7. Білор., укр., англ., рос.

93. Цітович Геннадій Іванович

1. Ф. 393.
2. Цітовіч Геннадзь Іванавіч
3. Поч. 1900-х, 1932–1992.
4. 212 од. зб.
5. *Цітович Геннадій Іванович (1910–1986) – етномузикознавець, діяч хорового мистецтва, диригент, народний артист БРСР, народний артист СРСР.*
6. Нотні записи українських народних пісень.
7. Білор., лит., польс., рос., укр.
8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляевич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

94. Астапович Аркадій Антонович

1. Ф. 395.
2. Астаповіч Аркадзь Антонавіч
3. Кінець ХІХ ст., 1902–1994 рр.
4. 156 од. зб.
5. *Астаповіч Аркадій Антонович (1896–1941) – графік.*
6. Портрет, портретні замальовки і шарж на А. Астаповича, виконаний невідомим художником у Харкові (з дарчим написом А. Астаповичу), 1922 р.
7. Рос.

95. Пташніков Іван Миколайович

1. Ф. 405.
2. Пташнікаў Іван Мікалаевіч
3. 1940–1995.
4. 356 од. зб.
5. *Пташніков Іван Миколайович (нар. 1932) – прозаїк, заслужений діяч культури БРСР.*
6. Листи В. Бурана до І. Пташнікова, 1985–1986 рр.
7. Білор.

96. Бабарека Адам Антонович

1. Ф. 407.
2. Бабарэка Адам Антонавіч
3. [1915]–2001.
4. 356 од. зб.
5. *Бабарека Адам Антонович (1899–1938) – критик, прозаїк.*

6. Листи А. Бабареки з Криму, 1925 р.; лист А. Бабареці від О. Любченка щодо друку його творів у журналі «Маладняк», 1928 р.; фотографії А. Бабареки з відпочивальниками у Криму та українськими письменниками, 1925 р.

7. Білор., укр.

97. Кулешов Аркадій Олександрович

1. Ф. 411.

2. Куляшоў Аркадзь Аляксандравіч

3. 1930–1992.

4. 557 од. зб.

5. *Кулешов Аркадій Олександрович (1914–1978) – поет, перекладач. Почав друкуватися у 1926 р., писав вірші, поеми, сценарії, займався поетичними перекладами, зокрема творів І. Котляревського, Т. Шевченка, М. Рильського, А. Малишка, М. Нагнибіді. Лауреат двох Державних премій СРСР (1946, 1949), Державної премії БРСР ім. Я. Купали (1970), премії ЛКСМ Білорусі (1968), народний поет БРСР (1968), заслужений працівник культури УРСР (1973).*

6. Рукописи віршів, поем, статей, виступів, перекладів; листування; документи до біографії; фотографії.

7. Білор.

8. Фонды и коллекции документов личного происхождения в государственных архивах Республики Беларусь / Сост. Т. И. Седляревич. – Минск : БелНИИДАД, 2009. – 172 с.

98. Вітка Василь

1. Ф. 419.

2. Вітка Васіль

3. 1927–1996.

4. 423 од. зб.

5. *Вітка Василь (Крисько Цімох Васильович) (1911–1996) – поет, прозаїк, драматург, критик, педагог, лауреат Державної премії БРСР (1972).*

6. Вірші і оповідання В. Вітки у перекладі М. Д. Львович українською мовою, 1975 р.; переклади В. Вітки творів М. Бажана, В. Бичко, П. Воронька, Ю. Збанацького, Ю. Клець, Л. Костенко, І. Кульської, С. Олійника, О. Опанасюка, М. Пригари, М. Рильського, І. Сенченка, І. Струтюка, В. Сухомлинського, Ю. Ярмиша та ін. 1940–1993 рр.; листи і вітальні листівки М. Д. Львович, 1975 р.

7. Білор.

99. Алехнік Алесь Опанасович

1. Ф. 452.

2. Алехнік Алесь Апанасавіч

3. 1918, 1930–1999.

4. 453 од. зб.

5. *Алехнік Алесь Опанасович (1929–2006) – громадський і культурний діяч білоруської еміграції. З 1960 р. мешкав у Австралії.*

6. Листівки українських емігрантських організацій і партій у Австралії, 1954–1970 рр.

7. Білор., англ., італ.

Установа «Білоруський державний архів науково-технічної документації»

Установа «Беларускі дзяржаўны архіў навукова-тэхнічнай дакументацыі»

вул. Кірылы і Мяфодзія, 4
220030, г. Мінск, Беларусь
(+37517)2270197
e-mail: bgantd@mail.ru

Історія установи. Постановою Ради Міністрів БРСР від 27 травня 1968 р. № 164 з метою централізованого зберігання і організації використання науково-технічної документації був створений Центральний державний архів науково-технічної документації БРСР.

21 травня 1993 р. Постановою Ради Міністрів Республіки Білорусь № 336 архів перейменували на Білоруський державний архів науково-технічної документації (БДАНТД). 14 квітня 2004 р. дістав свою поточну назву – «Установа «Білоруський державний архів науково-технічної документації»».

Характеристика фондів. БДАНТД зберігає документи з історії розвитку науки, техніки, архітектури на території Білорусі. Джерелом комплектування архіву документами служать науково-дослідні, проектні, конструкторсько-технологічні організації, науково-виробничі об'єднання, а також документи відомих представників науки, архітектури і техніки. У 1994–1995 рр. БДАНТД поповнився документами з профілю діяльності архіву, переданими з НАРБ.

Найбільш ранні документи представлені планами білоруських міст Люцин (1748) та Веліж (1778). Фонди архіву за характером діяльності фондоутворювачів об'єднані у такі групи: проектна, конструкторська, науково-дослідна, технологічна, патентна, управлінська документація.

У проектній документації відображені питання планування та будівництва об'єктів житлового, промислового, сільськогосподарського, енергетичного, водно-господарського та транспортного призначення, культових споруд, озеленення, благоустрою, водопостачання, реконструкції, дослідження планів давніх споруд, плани міст та ін. населених пунктів, підприємств, залізниць та шосейних доріг. Тут представлені документи найбільших проектних інститутів Білорусі.

Конструкторські документи – документація найбільших білоруських заводів – висвітлюють зародження і розвиток на території Білорусі машинобудування, створення холодильників, телевізорів, електронно-обчислювальних машин, станків і автоматичних ліній.

Науково-технічна документація (документи науково-дослідних інститутів) містить звіти про науково-дослідні роботи, технічні і техніко-економічні записки, реферати, статті, що відображають розвиток техніки виробництва будівельних матеріалів, техніки для будівництва, розробку нових технологій і машин в галузі землеробства і тваринництва, в т. ч. роботи відомих білоруських науковців О. Романа, В. Рогойші, Р. Горецького, Г. Штихова та ін.

Патентна документація представлена авторськими свідоцтвами і заявочними матеріалами, що містять дані про винаходи, зокрема, дорожно-меліоративних, сільськогосподарських машин і механізмів, автоматичних ліній тощо.

У фондах БДАНТД зберігається також управлінська документація, що містить інформацію про діяльність проектних, конструкторсько-технологічних та наукових організацій: протоколи, стенограми засідань вчених і науково-технічних рад, документи науково-технічних товариств з питань співпраці з науковими організаціями за кордоном, документи про ефективність науково-дослідних робіт, особові справи вчених і спеціалістів.

У архіві наявні 25 особових фондів діячів науки і культури Білорусі: народних і заслужених архітекторів БРСР і СРСР, вчених-конструкторів, вчених-фізиків та ін. науковців, що зберігають біографічні документи, листи, фотографії вчених, ескізи, креслення проектів.

Білоруський державний архів науково-технічної документації зберігає 231 фонд, що містить 128167 од. зб.

1. Білоруський державний інститут з вишукування і проектування автомобільних доріг і штучних споруд на них Міністерства будівництва і експлуатації автомобільних доріг БРСР, м. Мінськ

1. Ф. 2.

2. Беларускі дзяржаўны інстытут па пошуку і праектаванню аўтамабільных дарог і штучных збудаванняў на іх (Белдзіпрадар) Міністэрства будаўніцтва і эксплуатацыі аўтамабільных дарог БССР, г. Мінск

3. 1947–1982.

4. 1372 од. зб.

5. *Утворений у травні 1938 р. за наказом Головного управління шосейних доріг НКВС СРСР від 25.05.1938 р. № 724.*

6. Звіти з вишукувань, пошуків і розвідки родовищ будматеріалів при будівництві автомобільної дороги Ленінград – Київ.

7. Рос.

8. Белорусский государственный архив научно-технической документации. Путеводитель. Поступления 1970–1993 гг. – Минск : БелНИИДАД, 1998. – 72 с.

2. Білоруський державний проектний інститут Державного комітету зі справ будівництва БРСР, м. Мінськ

1. Ф. 3.
2. Беларускі дзяржаўны праектны інстытут (Белдзяржпраект) Дзяржаўнага камітэта па справах будаўніцтва БССР, г. Мінск
3. 1933–1990.
4. 13502 од. зб.
5. *Виник 19 серпня 1927 р. як Проектне бюро «Белгоспроектстрой» при ВРНГ БРСР, а 25 лютого 1933 р. був перетворений на Білоруський державний інститут «Белгоспроект» Народного комісаріату комунального господарства БРСР. У період війни 1941–1944 рр. перебував у Москві, у жовтні 1943 р. поновив роботу в Новобілиці, з 1944 р. – у Мінську. 23 вересня 1944 р. перетворено на Білоруський державний проектний інститут «Белгоспроект» у підпорядкуванні Наркомату цивільного будівництва БРСР (з 14 липня 1945 р. – Управління зі справ архітектури при РНК БРСР, з 6 квітня 1951 р. – Міністерства комунального господарства БРСР, з 31 січня 1952 р. – Управління зі справ архітектури при РМ БРСР, з 4 жовтня 1955 р. – Держкомітету РМ БРСР зі прав будівництва і архітектури). До функцій інституту входило будівельне проектування нових, відновлених, розширюваних чи реконструйованих підприємств, будинків і споруд всіх Наркоматів БРСР і планування міст. Розпорядження РМ БРСР від 22 серпня 1969 р. № 832 обласні майстерні «Белгоспроекта» перетворено на філіали інституту, а з 1 січня 1975 р. на їх базі створені обласні інститути з комплексного проектування об'єктів житлово-громадського призначення.*
6. Проект санаторію «Горное солнце» у Місхорі, Крим: відновлення та реконструкція, фотографії з натури, пояснювальна записка з відновлення будівлі, 1945 р.; проект санаторію «Белоруссия» в м. Алупці, Крим: відновлення та реконструкція, пояснювальна записка, 1946–1947 рр.
7. Рос.

3. Проектні матеріали з будівництва і реконструкції залізниць на території Білорусі

1. Ф. 23.
2. Праектныя матэрыялы па будаўніцтву і рэканструкцыі чыгунак на тэрыторыі Беларусі
3. 1869–1957.
4. 3262 од. зб.
5. *Будівництво залізниць у Білорусі розпочалося у другій половині ХІХ ст., першою залізничною лінією на території Білорусі стала ділянка Поріччя – Гродно, частина лінії Петербург – Варшава, побудованої у 1851–1862 рр. У 1870–1871 рр. побудовано головну магістраль Білорусі Смоленськ – Мінськ – Брест, у 1876 р. споруджено Лібаво-Роменську залізничну магістраль, що поєднувала білоруські і українські землі, а у 1882–1886 рр. – Поліську*

залізницю. У 1914 р. організоване Управління побудови об'їзних шляхів Орша–Ворожба, Київ–Чернігів та Новобілиця–Прилуки. У 1915–1916 рр. для потреб війни було поспішно побудовано лінію від Жлобина через Калинковичі до Овруча. У 1919 р. було утворено Західну залізницю з поєднання колишньої Поліської, Ліваво-Роменської та ділянки Подільської залізниць. У 1930 р. здана в експлуатацію лінія Чернігів–Новобілиця. На 1941 р. загальна довжина залізниць Білорусі складала 5,7 тис. км.

6. Документи щодо будівництва і реконструкції залізничної лінії Бахмач – Мінськ, 1872, 1895, 1927–1930, 1932, 1935, 1940 рр.; виконавчі креслення кам'яних мостів на Роменській ділянці Ліваво-Роменської залізниці, 1885 р.; документи щодо будівництва мостів на лінії Низківка – Корюківка, Чернігівська обл., 1933, 1939, 1941 рр.; проект відділу шляхів правління Західної залізниці підзарядної на ст. Бахмач, 1925 р.; проект пасажирського будинку ст. Часниківка, 1916 р.; проект водопостачання, опускного колодязя на ст. Доч, 1873, 1900 рр.; план і схема ст. Доч, 1931–1939 рр.; проект водопостачання ст. Бондарівка, б.д.; проект пасажирського будинку ст. Макошине, 1900 р., ст. Мена, 1902 р.; план і схема ст. Мена, 1932–1939 рр.; проект продовольчих лавок Ліваво-Роменської залізниці на ст. Бахмач, Ромни і Сновськ, 1917 р.; план і схема станції, проект клубу на ст. Низківка, 1923, 1925, 1929–1932, 1939 рр.; технічно-розпорядчі акти станції Сінопресувальний завод, 1936–1940 рр.; план і схема станцій Бондарівка, 1932, 1937, 1939 рр., ст. Корюківка, 1932, 1937–1939 рр., Замглай, 1937–1939, 1940 рр., Голубичі, Халявін, Грибова Рудня, Горностаївка, роз'їзду Осняги, 1937–1939, 1940–1944 рр., Бережесть, Товкачівка, Виступовичі, 1937–1941 рр., ст. Макошине, 1938, 1939 рр.; технічний проект і розрахунок до нього електростанції на ст. Горностаївка, 1940 р.; план і схема станцій, технічно-розпорядчі акти ст. Ямниця, 1939–1940 рр., Ходоси, 1940–1944 рр.; проект будівництва ст. Сновськ Чернігівської губ.: віконні переплети, брама, фундаменти, будинок паровозних і кондукторських бригад, кузня, депо, котельня, ін. робочих приміщень, 1900–1912 рр.; клубу-театру, механічної майстерні, передстанційного мосту, кузні депо, гуртожитку охорони стрілок, депо парового опалення, баку для нафтопродуктів, електростанції, водойми, школи, 1925–1931 рр., технічні проекти реконструкції і будівництва водокачки, водопостачання, посту механічної централізації, 1938–1941 рр.; технічний проект і генеральний план ст. Щорс, 1944 р.

7. Рос.

4. Білоруський науково-дослідний інститут лєону Міністерства сільського господарства і продовольства Республіки Білорусь

1. Ф. 30.

2. Беларускі навукова-даследчы інстытут лєну Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Рэспублікі Беларусь

3. 1960–1994.

4. 1121 од. зб.

5. У 1960 р. було створено Білоруський НДІ текстильної і легкої промисловості. За свою історію він був неодноразово перейменований (на НДІ промисловості первинної обробки луб'яних волокон, Білоруський НДІ льону) і перепідпорядкований (Міністерству легкої промисловості СРСР, Держкомітету з легкої промисловості при Держплані СРСР, Міністерству легкої промисловості, Держагропрому СРСР). З 1991 р. Білоруський НДІ льону переданий у підпорядкування Міністерства сільського господарства і продовольства Республіки Білорусь. За наказом Міністра сільського господарства і продовольства Республіки Білорусь від 28 квітня 1994 р. Білоруський НДІ льону ліквідований.

6. Науково-дослідні роботи НДІ промисловості первинної обробки луб'яних волокон з удосконалення процесу мочки на Ковельському лляному заводі, 1974 р., щодо запровадження водно-повітряного способу мочки на Ковельському лляному заводі, 1975 р., щодо модернізації сушильної машини на Павлоградському пеньковому заводі, 1989 р.

7. Рос.

5. Мінський державний науково-дослідний інститут будівельних матеріалів Міністерства промисловості будівельних матеріалів СРСР

1. Ф. 31.

2. Мінські дзяржаўны навукова-даследчы інстытут будаўнічых матэрыялаў Міністэрства прамысловасці будаўнічых матэрыялаў СССР

3. 1944–2000.

4. 1109 од. зб.

5. За постановою РНК і ЦК КП(б)Б від 24 квітня 1944 р. № 212/80п і наказом по Наркомату промисловості будматеріалів БРСР від 2 червня 1944 р. була поновлена робота НДІ промисловості будівельних матеріалів, створеного у 1939 р. Інститут підлягав Наркомату промисловості будівельних матеріалів. Він займався розробкою номенклатур і технології нових видів будівельних матеріалів і будівельних виробів з місцевої сировини, нових видів обладнання для промисловості будматеріалів, технічною допомогою заводам. Через реорганізацію Міністерства промисловості будматеріалів БРСР в Управління промисловості будматеріалів РНГ БРСР відбулося відповідне перепідпорядкування інституту. У 1963 р. інститут був переданий у відання Державного комітету з промисловості будматеріалів при Держбуді СРСР і перейменований у Мінський державний науково-дослідний інститут будматеріалів. Документи інституту за 1939–1941 рр. не збереглися.

6. Науково-дослідні роботи інституту з розрахунку печі, що обертається, для виробництва вапняку з крейдової сировини для силікатного заводу колгоспу ім. Радянської армії Тернопільської обл. УРСР, 1972 р.

7. Рос.

6. Державний інститут з проектування підприємств промисловості первинної обробки луб'яних волокон ДПІ-12

1. Ф. 34.
2. Дзяржаўны інстытут па праектаванні прадпрыемстваў прамысловасці першаснай апрацоўкі лубяных валокнаў ДзПІ-12 Міністэрства лёгкай прамысловасці СССР
3. 1958–1992.
4. 1239 од. зб.
5. *За наказом Міністра легкої промисловості СРСР від 1 листопада 1970 р. № 651 на базі проектної частини Мінського спеціального конструкторського бюро текстильної і легкої промисловості було створено Мінський філіал Державного інституту з проектування підприємств текстильної промисловості ДПІ-5. На підставі чергового наказу міністра від 25 липня 1974 р. ДПІ-5 перейменовано на Державний інститут з проектування підприємств промисловості первинної обробки луб'яних волокон ДПІ-12. У 1988 р. інститут перейшов у підпорядкування Міністерства промисловості БРСР і став називатися Білоруським державним інститутом з проектування підприємств легкої промисловості «Беллегпромпроект». У 1994 р. він став відкритим АТ «Беллегпромпроект» Міністерства промисловості РБ.*
6. Робочий проект Білоцерківської взуттєвої фабрики: організація будівництва, роботи, 1989–1991 рр.
7. Рос.

7. Білоруський дорожній науково-дослідний інститут / Науково-виробниче об'єднання «Дорбудтехніка» Міністерства будівництва і експлуатації автомобільних доріг БРСР

1. Ф. 35.
2. Беларускі дарожны навукова-даследчы інстытут / Навукова-вытворчае аб'яднанне «Дарбудтэхніка» Міністэрства будаўніцтва і эксплуатацыі аўтамабільных дарог БССР
3. 1960–1982.
4. 736 од. зб.
5. *За Постановою РМ БРСР від 5 серпня 1976 р. з метою прискорення науково-технічного прогресу і експлуатації автомобільних доріг було створено Науково-виробниче об'єднання «Дорбудтехніка» міністерства будівництва і експлуатації автомобільних доріг БРСР. До його складу увійшли Білоруський державний інститут з вишукування і проектування автомобільних доріг і штучних споруд на них (вилучений з підпорядкування об'єднання у 1980 р.), Білоруський дорожній НДІ, Проектно-технологічний трест з організації дорожнього будівництва, а також Дорожньо-будівельна і Дорожньо-експлуатаційна ділянки в м. Березіно. Головними завданнями об'єднання були прискорення науково-технічного прогресу в дорожньому господарстві на основі використання новітніх досягнень в галузі науки і*

техніки, передача нових технологій і техніки організаціям і підприємствам, розробка науково-технічних прогнозів, планів і програм, направлених на підвищення техніко-економічного рівня будівництва і експлуатації автомобільних доріг.

6. Технічний звіт Білоруського дорожнього НДІ з результатів обстеження мосту через Дніпро-Бузький канал біля с. Кужеличин – Іваново – кордон УРСР – Любешів, 1973 рр., з обміну досвідом організації впровадження нової техніки і постачання науково-технічної інформації в системі дорожнього будівництва УРСР, 1969 р.

7. Рос.

8. Науково-виробниче республіканське унітарне підприємство БілНДІЛив

1. Ф. 53.

2. Наукова-вытворчае рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства БелНДІЛіц
3. 1956–1989.

4. 1047 од. зб.

5. 28 грудня 1956 р. було утворено Мінський філіал НДІ технології автомобільної промисловості (НДІАвтопром). За наказом Міністра автомобільної промисловості СРСР від 11 травня 1978 р. № 108 на базі Мінського філіалу був утворений Науково-дослідний і конструкторсько-технологічний інститут ливарного виробництва автомобільної промисловості (НДІЛивавтопром). Був у підпорядкуванні Міністерства автомобільної промисловості СРСР, м. Москва. На НДІ покладені завдання щодо розробки технологій і обладнання ливарного виробництва, автоматизованого обладнання, високоміцного чавуну, прогресивних металургійних процесів і ливарних сплавів, переоснащення ливарних цехів, допомоги підприємствам у засвоєнні технології обладнання.

6. Науково-дослідні роботи НДІЛивавтопром щодо розробки типових технологічних процесів і створення комплексу обладнання для отримання відливок з кольорових сплавів на Мелітопольському заводі «Автоцветлит», 1969 рр.

7. Рос.

9. Білоруський державний інститут з проектування водно-господарського і меліоративного будівництва Міністерства меліорації і водного господарства БРСР, м. Мінськ

1. Ф. 57.

2. Беларускі дзяржаўны інстытут па праектаванню водагаспадарчага і меліяратыўнага будаўніцтва (Белдзіправодгас) Міністэрства меліярацыі і воднай гаспадаркі БССР, г. Мінск

3. 1921–1980.

4. 1296 од. зб.

5. Утворений у квітні 1930 р. Постановою Економічної наради при РМ БСРР від 28.07.1930 р. № 19.

6. Загальна гідрологічна характеристика річок Європейської частини СРСР, орогідрографічна характеристика басейнів річок Дніпро, Прип'ять, характеристика заболоченості їх басейнів; канали річок басейна Дніпра та Прип'яті; проблема Великого Дніпра: гідрографія, кліматологія, гідрологія.

7. Рос.

8. Белорусский государственный архив научно-технической документации. Путеводитель. Поступления 1970–1993 гг. – Минск : БелНИИДАД, 1998. – 72 с.

10. Трахтенберг Наум Єфимович

1. Ф. 75.

2. Трахтэнберг Навум Яфімавіч, архітэктар (1910–1977)

3. 1932–1977.

4. 37 од. зб.

5. Народився 4 січня 1910 р. у м. Бахмачі Чернігівської губ., у 1924 р. переїхав до Одеси, де закінчив середню школу (1925) та будівельну професійну школу (1927). У 1932 р. закінчив Одеський інститут цивільного і комунального будівництва (архітектурний факультет). Після закінчення інституту працював у Одеській філії Державного інституту проектування міст УРСР, брав участь у розробці проектів планування Донецька, Миколаєва, Одеси. Наприкінці 1933 р. переїхав до Києва, а у 1934 р., за запрошенням інституту «Белдержпроект» – до Білорусі. Брав участь у Великій Вітчизняній війні, через хворобу працював архітектором у Челябінську. Пізніше працював архітектором, керівником майстерень у Білорусі.

6. Проекти житлових будинків; особисті документи: особова справа, характеристика, довідки з місць роботи, диплом лауреата Державної премії БСРС (1968), нагородні грамоти, вітальні адреси, телеграми; фотографії Н. Трахтенберга: індивідуальні, 1942 р., зі студентами Одеського інституту інженерів цивільного і комунального будівництва, 1932 р., з білоруськими архітекторами, 1951, 1960, 1970 рр., зі студентами на переддипломній практиці в Києві, 1960 р. та ін.

7. Рос.

8. Белорусский государственный архив научно-технической документации. Путеводитель. Поступления 1970–1993 гг. – Минск : БелНИИДАД, 1998. – 72 с.

11. Алімов Рес Микитович

1. Ф. 86.

2. Алімаў Рэс Мікітавіч, архітэктар (1926–1984)

3. 1945–1985.

4. 69 од. зб.

5. Народився 26 вересня 1926 р. в Житомирі. Учасник Великої Вітчизняної війни. Навчався на архітектурному факультеті Київського державного художнього інституту, після закінчення якого у 1955 р. був направлений до Мінська. Кандидат технічних наук (1970). Працював у Білорусі, проектував будинки, займався науковою діяльністю.

6. Перелік робіт Р. Алімова, 1959, 1970 рр.; рукописи статей, варіанти глав з книг, дисертація, автореферат дисертації, документи дисертації на здобуття ступеня кандидата технічних наук; ескізи, пейзажі. Особисті документи Р. Алімова: довідки про участь у бойових діях та поранення, посвідчення про присвоєння звання пілота 5 класу, орденська книжка, автобіографії, 1945–1947 рр., диплом про закінчення Київського державного художнього інституту, виписка з залікової відомості, 1955 р., фотографія Р. Алімова, 1950-ті рр. Автореферат на здобуття вченого ступеня доктора архітектури Ю. Ф. Хохла на тему «Сельское жилище Украинской ССР (формирование и развитие)», 1973 р.

7. Рос.

8. Белорусский государственный архив научно-технической документации. Путеводитель. Поступления 1970–1993 гг. – Минск : БелНИИДАД, 1998. – 72 с.

12. Спеціальні науково-реставраційні виробничі майстерні Міністерства культури БРСР

1. Ф. 91.

2. Спецыяльныя навукова-рэстаўрацыйныя майстэрні Міністэрства культуры БССР

3. 1968–1994.

4. 697 од. зб.

5. *Спеціальні майстерні, що стали організацією, засновані за наказом Міністерства культури БРСР від 30 квітня 1969 р. № 36. Майстерні займалися будівничо-монтажними, проектними і науково-дослідними роботами з реставрації пам'яток культури БРСР. Мали у своєму складі регіональні експедиції у областях Білорусі.*

6. Матеріали обстеження пам'яток архітектури м. Полтави.

7. Рос.

13. Міністерство медичної і мікробіологічної промисловості НВТ «Мікробіологія»

1. Ф. 92.

2. Міністэрства медыцынскай і мікрабіялагічнай прамысловасці НВА «Біятэхналогія», Усесаюзна навукова-даследчы і праектна-канструктарскі інстытут мікрабіялагічных вытворчасцяў (УНДІМВ)

3. 1970–1990.

4. 644 од. зб.

5. За наказом Головного управління мікробіологічної промисловості при Раді Міністрів СРСР від 6 липня 1972 р. № 181 було створено білоруський філіал «Белгипробиосинтез» Державного проектно-вишукувального інституту мікробіологічної промисловості «Южгипробиосинтез». За постановою РМ БРСР від 9 серпня 1983 р. № 771 на базі білоруського філіалу та мінських опорних пунктів ВНДІ біотехніки та ВНДІ генетики було створено Всесоюзний науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут мікробіологічних виробництв (ВНДІМВ). Від 15 січня 1986 р. він увійшов до складу науково-промислового біотехнологічного об'єднання «Белбиотехнология».

6. Повна документація робочого проекту ВНДІМВ будівництва Радехівського біохімічного заводу, Львівська обл. (головний інженер – В. М. Луговцев), 1985–1989 рр.: загальна пояснювальна записка, техніко-економічні розрахунки, програма проведення інженерно-геологічних досліджень, генеральний план, план автомобільних доріг, залізобетонних, монтажних споруд, благоустрою, залізничних шляхів, трас, теплопроводу, водопроводу, освітлення, зв'язку, сигналізації, обладнання, відомості потрібних матеріалів та обладнання тощо.

7. Рос.

14. Білоруський філіал Всесоюзного науково-дослідного інституту технічної естетики

1. Ф. 94.

2. Беларускі філіял Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута тэхнічнай эстэтыкі Дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхніцы пры Савеце Міністраў СССР

3. 1966–2002.

4. 1117 од. зб.

5. Білоруський філіал Всесоюзного науково-дослідного інституту технічної естетики (ВНДІТЕ) був організований за наказом Державного комітету з науки і техніки СРСР від 27 травня 1966 р. № 525. На філіал були покладені завдання розробки і впровадження методів художнього конструювання продукції машинобудування і товарів культурно-побутового призначення, координація науково-дослідних робіт в області художнього конструювання продукції машинобудування і товарів культурно-побутового призначення з метою покращення якості цієї продукції.

6. Науково-дослідні роботи Білоруського філіалу ВНДІТЕ щодо проведення інженерно-психологічних досліджень і розробки рекомендацій зі створення систем автоматизованого контролю тракторів машинно-тракторних станцій, Харківського тракторного заводу, 1986 рр., щодо дизайнерської і ергономічної розробки елементів інтер'єру тракторів Харківського тракторного заводу, оснащених автоматизованими системами «СКАТ» і «ІСТ» з виготовленням вузлів установки моніторів, 1990 р.

7. Рос.

15. Центральний науково-дослідний інститут комплексного використання водних ресурсів Міністерства меліорації і водного господарства СРСР, м. Мінськ

1. Ф. 117.
2. Центральный научно-исследовательский институт комплексного использования водных ресурсов (ЦНДКВВР) Министерства мелиорации и водного хозяйства СССР, г. Минск
3. 1961–1985.
4. 414 од. зб.
5. *Утворений у серпні 1960 р. відповідно до Постанови РМ СРСР від 22 квітня 1960 р. № 425 та Постанови РМ БРСР від 30.08.1960 р. № 482. За радянських часів підпорядковувався спочатку Академії наук БРСР та Державному плановому комітету БРСР, а з 1966 по 1989 рр. – Міністерству меліорації і водного господарства СРСР. Займався науковою та прикладною діяльністю: розробкою і впровадженням технологій очищення води, методів поповнення запасів підземних вод, протиповіневого захисту, економічною оцінкою використання водневих ресурсів, оцінкою забрудненості річок, створенням водорегулюючих споруд. Діє по теперішній час, з 1994 р. перебуває у підпорядкуванні Міністерства природних ресурсів і охорони навколишнього середовища Республіки Білорусь.*
6. Звіти про виконання науково-дослідних робіт з обліку і кадастру використання водних ресурсів України та ін. союзних республік; прогноз ЦНДКВВР якості води річок Шкло, Вишня, В'яр на рівні 1990 і 2000 рр., 1981 р.; документи щодо розробки заходів з підвищення ефективності використання водних ресурсів в зрошувальних системах на основі нормування водоспоживання для зон зрошування УРСР і Поволжя, 1983 р., щодо впливу на водні ресурси осушування боліт і заболочених територій БРСР на прикладі території України і Білорусі, 1975 р.; дослідження і розрахунок стоку річок басейна Прип'яті на літньо-зимовий сезон, наукові основи комплексного вивчення і використання водних ресурсів Українського і Білоруського Полісся, 1975 р.; розробка прогнозу змін поверхневих водних ресурсів і елементів водного балансу територій Білорусі, України і Молдови під впливом господарської діяльності на перспективу 20–30 років, оцінка впливу окремих видів господарської діяльності на ресурси поверхневих вод і елементи водного балансу на перспективу 20–30 років в Україні, 1975 р.
7. Рос.
8. Белорусский государственный архив научно-технической документации. Путеводитель. Поступления 1970–1993 гг. – Минск : БелНИИДАД, 1998. – 72 с.

16. Творча архітектурно-проектна майстерня «Мінськархпроект» Союзу архітекторів БРСР

1. Ф. 122.

2. Творчая архітэктурна-праектная майстэрня «Мінскаرخпраект» Саюза архітэктараў БССР
3. 1968–1990.
4. 1501 од. зб.
5. *Спеціалізавана архітэктурна-праектна майстэрня Саюзу архітэктарів БРСР функціонує з 1970 р. згідно з постановою ЦК КПБ і Ради Міністрів БРСР. Основні завдання діяльності майстэрні – проектування меморіальних об'єктів і комплексів, пам'яток, об'єктів благоустрою паркових зон і зон відпочинку, невиробничих об'єктів.*
6. Техноробочий проект пансіонату-готелю на 300 місць у м. Саки: інженерно-геологічне обстеження, топозйомка, фотоальбом, 1978–1982 рр.
7. Рос.

17. Колекція документів з архітектурних проєктів, представлених на здобуття Державної премії БРСР

1. Ф. 125.
2. Калекцыя дакументаў па архітэктурных праектах, прадстаўленых на атрымманне Дзяржаўнай прэміі БССР
3. 1968–1982, 1986–1994.
4. 77 од. зб.
5. *Державна прэмія БРСР была встановлена ЦК КПБ і Радою Міністрів БРСР у 1965 р. і присуджувалася за творы літаратуры, музыкі і мистецтва. Крім того, в 1968 р. була встановлена прэмія з архітэктурі. У період 1965–1971 рр. Державна прэмія присуджувалася щорічна, з 1971 р. – раз на два роки постановою ЦК КПБ і РМ БРСР за наданням Комітету з Державних прэмій БРСР. Прэмія в галузі архітэктурі вперше была присуджена у 1968 р. групі архітэктарів за архітэктурний ансамбль магістралі м. Мінська – Ленінського проспекту.*
6. Відгуки НДІ теорії, історії і перспективних проблем радянської архітектури в м. Києві на книги з історії архітектури Білорусії В. Чантурії і А. Воїнова, 1979 р.
7. Рос.

18. Бакланов Михайло Іванович

1. Ф. 128.
2. Бакланаў Міхаіл Іванавіч, архітэктар (1914–1990)
3. 1949–1989.
4. 32 од. зб.
5. *Заслужений архітэктар БРСР (1969). Закінчив Харківський інженерно-будівельний технікум (1940), брав участь у Великій Вітчизняній війні. Працював архітектором, головним архітектором, керівником майстэрні у Білорусі.*
6. Проекти, виконані М. Баклановим (корпуси Художнього музею, Білоруського державного університету, туристичної бази, санаторію тощо).

Документи до біографії М. Бакланова – характеристика, вітальні адреси, індивідуальні та групові фото.

7. Рос.

8. Белорусский государственный архив научно-технической документации. Путеводитель. Поступления 1970–1993 гг. – Минск : БелНИИДАД, 1998. – 72 с.

19. Білоруський республіканських фонд фундаментальних досліджень

1. Ф. 162.

2. Беларускі рэспубліканскі фонд фундаментальных даследаванняў

3. 1991–2007.

4. 5242 од. зб.

5. *Фонд фундаментальних досліджень Республіки Білорусь створений за постановою РМ БРСР від 8 травня 1991 р. № 176 з метою фінансової підтримки фундаментальних і пошукових досліджень в галузі природознавства, біологічних, технічних, фізичних, хімічних, гуманітарних наук, медицини, які розроблялися науковими організаціями і колективами, вищими учбовими закладами і окремими вченими Білорусі за перспективними напрямками цих досліджень. Постановою РМ Республіки Білорусь від 3 квітня 1996 р. № 236 фонд перейменовано на Білоруський республіканський фонд фундаментальних досліджень. Декретом Президента Республіки Білорусь від 5 березня 2002 р. № 7 фонд був включений до складу Національної академії наук Білорусі.*

6. Роботи, представлені до фонду: «Белорусская нация, национальности и народности в Республике Беларусь», (соціологія), 1992 р.; «Белорусская нация, национальности и народы в Республике Беларусь», (етнологія і культурологія), 1993 р.; «История национальных меньшинств и межнациональных отношений на территории Белоруссии (1941–1995 гг.)», 1997 р.; «Культура нациянальных меншасцей Беларусі як аб'єкт сацыяльна-філасофскага асэнсавання», 2001 р.; «Сравнительный анализ политических культур России, Украины и Беларуси», 2003 р.; «Язык и народная духовная культура черныбыльских переселенцев», 2005 р.; «Рэканструкцыя фальклору і традыцыйнай культуры Чарныбыльскага рэгіёна», 2005 р.; «Структура ассоциаций герпетобионтных беспозвоночных и потребляющих их земноводных в пойменных биогеоценозах рек бассейнов Балтийского и Черного морей (лесной, лесостепной зон и Карпат)», 2007 р.; «Закономерности взаимоотношений в системе дерево-насекомое на примере китайского дубового шелкопряда в Украине и Беларуси», 2007 р.; «Исследование инновационного потенциала малого предпринимательства в целях повышения его активности и вовлечения в сферу инновационной деятельности на примере Могилевской области Республики Беларусь и Республики Крым, Украина», 2007 р.; «Разработка теоретико-методологических основ институциональных трансформаций научно-технической и инновационной сфер в Украине и Республике Беларусь»,

2007 р.; «Беларуска-украінскія культурныя сувязі: гісторыя і сучаснасць»,
2007 р.
7. Рос., білор.